

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

Lietuvių kalbos raštingumo ugdymo užduotys

Diktantai

**5–8 ir 9–10
klasėms**

metodinė medžiaga

Ugdymo plėtotės centras
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
2015

Rengė
VIOLETA MEILIŪNAITĖ
RITA MIKELIONYTĖ
GINTARĖ ŠEŠKEVIČIŪTĖ

Komiksų dailininkė
MIGLĖ ANUŠAUSKAITĖ
Komiksų tekstų autorė
IEVA KRIVICKAITĖ

Dailininkas
ROKAS GELAŽIUS

Recenzavo
Doc. dr. ZITA NAUCKŪNAITĖ
MEILĖ ČEPONIENĖ

Siūlymus teikė
ASTA NIDA PODERIENĖ
AUŠRA MARTIŠIŪTĖ-LINARTIENĖ
ALDONA KRUŠEVIČIŪTĖ

© Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija
© Ugdymo plėtotės centras
© Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
ISBN 978-609-425-166-5

Pratarmė

Kalbinė metodinės priemonės dalis yra skirta formuoti ir tvirtinti lietuvių kalbos vartojimo (įskaitant skyrybą, rašybą, žodžių junginio ar sakinio sudarymą ir pan.) įgūdžius. Diktantai ir užduotys kurti atsižvelgiant į kiekvieno ugdymo koncentro bendrųjų programų reikalavimus. Sudėtingesnio tipo užduotims yra pateikiami atsakymai.

Tikimasi, kad programiniais (privalomaisiais ir pasirenkamaisiais) literatūros tektais besiremiantys diktantai leis ugdyti ne tik kalbinę, bet ir literatūrinę kompetenciją. Siekiama, kad mokinys, rašydamas diktantą, lygiagrečiai susipažintų ir su literatūrinių kūrinių ištraukomis ar reikšmingų kultūros veikėjų biografijomis, įžvalgomis ir pan.

Gramatikos užduočių komplektai sudaryti siekiant kelių tikslų: norima, kad mokinys gebėtų ne tik atpažinti tekste tam tikras gramatines ypatybes, bet ir įstengtų sudaryti tam tikro darybos būdo žodžius, parašytų prašomos struktūros sakinius, tobulintų rašybos ir skyrybos įgūdžius ir pan. Nors siūloma nevienodo sudėtingumo užduočių, bet ir sudėtingosios, turinčios keletą etapų (išrinkti, apibūdinti, sukurti žodžius pagal tą patį darybos modelį) gali būti skaidomos, o paprastesnės (prašoma tik išrinkti kokią nors gramatinę ypatybę turinčius žodžius) – pasunkinamos.

5–8 klasių mokiniai atlikdami užduotis pagerins rašybos įgūdžius (fonetinius ir morfologinius), taikys rašybos taisykles ir gebės paaiškinti nurodytus rašybos atvejus, skirti reikšmines žodžio dalis ir atlikti žodžių sandaros ir darybos analizę. Taip pat nurodys ir paaiškins pagrindinių kalbos dalių gramatinius požymius. Taisyklingai rašys ir vartos daiktavardžių, būdvardžių, skaitvardžių linksnius (ir įvardžiuotinių formų), veiksmažodžio laikų ir nuosakų priesagas bei asmenų galūnes. Be morfologinių žinių mokės taikyti ir sintaksines: pagrindinių ir antrininių sakinio dalių atpažinimas ir įvardijimas, viendarūšių sakinio dalių skyryba. 5–8 klasių mokiniams skirti diktantai lengvai suprantami, artimi vaiko aplinkai, lavinantys vaizduotę, skatinantys kūrybiškumą, keliantys klausimus. Jų tikslas – patikrinti fonetinę ir morfologinę rašybą, viendarūšių sakinio dalių skyrybą ir kitus elementarius skyrybos atvejus (sudėtiniai sakiniai).

9–10 klasių mokiniams skirtų užduočių tikslas – priminti lietuvių kalbos gramatikos ir vartojimo dalykus, pagilinti jų išmanymą ir formuoti taisyklingos vartosenos įgūdžius. Tikimasi, kad mokinys gebės kalbėdamas ir rašydamas laikytis gramatikos normų, taikyti ir paaiškinti rašybos ir skyrybos taisykles, skirti ir tinkamai vartoti įvairių rūšių sakinius, citatas ir tiesioginę kalbą.

Visos užduotys yra vertinamos taškais. Už vieną klaidą atimama 0,5 taško. Prie kelių užduočių skiriami ir papildomi taškai, jei mokinys įvykdo tai, ko yra prašomas.

Užduočių komplektas skirtas kūrybingam mokytojui ir, tikimės, smalsiam mokiniui.

Turinys

5 klasė	5
I tema. Pradinių klasių kurso kartojimas	5
II tema. Fonetiniai rašybos pagrindai	7
III tema. Morfologiniai rašybos pagrindai	9
IV tema. Morfologijos pradmenys	11
Diktantai	13
6 klasė	20
I tema. 5 klasės kurso kartojimas ir gilinimas	20
II tema. Tarptautiniai žodžiai lietuviškame tekste	22
III tema. Žodžių darybos pagrindai	24
IV tema. Veiksmažodžiai ir jų formos tekste	26
Diktantai	28
7 klasė	35
I tema. 6 klasės kurso kartojimas ir gilinimas	35
II tema. Kirčiavimo ir morfologijos pagrindai	37
III tema. Morfologijos pagrindai	39
IV tema. Giliname skyrybos žinias	41
Diktantai	43
8 klasė	50
I tema. 7 klasės kurso kartojimas ir gilinimas	50
II tema. Giliname akcentologijos žinias	53
III tema. Giliname morfologijos ir skyrybos žinias	55
IV tema. Sudėtingesni skyrybos atvejai	57
Diktantai	59
9 klasė	68
Gramatikos įgūdžių tvirtinimas	68
Diktantai	76
10 klasė	82
5–9 klasės kurso kartojimas	82
Diktantai	89
Sudėtingesnių užduočių atsakymai	95
LITERATŪRA	104

5 klasė

I tema. Pradinių klasių kurso kartojimas

1. Raiškiai perskaitykite tekstą. Pabrauktus žodžius įrašykite į lentelę. (15 taškų)

Žmonės be advokatų išsiversti negali. Advokatų reikia ne tik nusikaltėliams. Jie padeda ir padoriems žmonėms. Visiems ir kiekvienam mažutėliui, kas negali, nemoka ar nesugeba įrodyti savo tiesos. Net jeigu tu ir milijoną kartų teismus, teismus esi tik sau. Pabandyk tą savo tiesą įrodyti kitiems. Ir įsitikinsi, kad be advokato išsiversti negalima.

Pagal Gendrutį Morkūną

Priešdėlis	Sangrąžos dalelytė	Šaknis	Priesaga	Galūnė
iš-	-si-	vers-	-ti	–

2. Perskaitykite mįsles. Viena spalva pabraukite daiktavardžius, kita būdvardžius, trečia veiksmažodžius. Sugalvokite 2 mįsles ir paprašykite jas įminti klasės draugų. (13 taškų)

- a) Senas senelis sėdi ant stogo ir pypkę rūko.
- b) Baltos lankos, juodos avys, kas išmano, tas jas gano.
- c) Stovi panytė su raudona kepuryte. Kas pro ją praeina, žemai galvą lenkia.
- d) Balta drobulė žemę apgulė.
- e) Mažas obuoliukas visus apšviečia.
- f) (+1 taškas)
- g) (+1 taškas)

3. Parašykite apskliaustų žodžių reikiamą formą. (5 taškai)

Dvynukai vėl padėjojo (Kastutė) ir (Tantas), atsisveikino ir susigriebė, kad nenuitarė, kam teks lazdelė (keliauninkė). Negi broliai ją lauž per (pusė)? Negi išdrįs pasiglemžti kuris nors vienas? Jie, ilgai negalvodami, ištiesė (ji) Tantui. Tegul ji apsaugo (dėdė) nuo žmigu, žmagų ir (žmogynai). O kai Tantas, nuo savo (kelionės) pavargęs, apsistos pas (Kastutė) ar kur, tegul prie tos lazdos pasodinęs pririša jauną (ąžuolėlis).

Pagal Kazį Sają

4. Raskite schemoms sakinius. (5 taškai)

Veiksny + tariny + papildiny	Mažoji Vilė atnešė dovanų.
Aplinkybė + aplinkybė + tariny	Povilas miega.
Tariny + pažyminy + papildiny	Jūros dugne gulėjo kriauklė.
Veiksny + tariny + pažyminy + papildiny	Nusipirkau įdomią knygą.
Pažyminy + aplinkybė + tariny + veiksnys	Ieva ir Goda žaidė pievoje.
Veiksny + veiksnys + tariny + aplinkybė	Ore sklaidėsi paskutiniai vasaros prisiminimai.
Pažyminy + veiksnys + tariny + papildiny	Šiandien Vilniuje prisnigo.
Veiksny + tariny	Mama perskaitė laikraštį.
Aplinkybė + tariny + pažyminy + pažyminy + veiksnys	Mes susitiksim šį šeštadienį.
Veiksny + tariny + pažyminy + aplinkybė	Jis pranešė puikią naujieną!
Veiksny + veiksnys + aplinkybė + tariny	Vilius ir Grytė linksmi dainavo.

5. Pabraukite visas sakinio dalis. (14 taškų)

Nedideliame miške gyveno lapė. Lapė buvo išmintinga. Ji iškišdavo nosį iš olos tik tada, kai miške būdavo ramu. Žmogaus prisibijojo. Rudoji žinojo, kad neatsargumas pridaro didelių bėdų. Todėl akylai stebėjo aplinką. Kai išgirdavo pavojaus signalą, šaudavo slėptis.

II tema. Fonetiniai rašybos pagrindai

1. Įrašykite dvibalsius arba balsius. (15 taškų)

Ši r__tą Juozap__lis nekantriai laukė atv__kstančių sv__čių. Tik prab__dęs išb__go į kiemą ž__rėti, ar ko nemat__ti ant viešk__lio. Tačiau pakv__stas mamos, grįžo trobon. Nusipr__šęs atsis__do prie stalo. Mama užv__rė vandenį ir užm__šė bl__nų tešlą. O Juozapėlis vis dair__si pro lang__lį. K__me lėtai vaikštinėjo k__lios vištos, kudakavo, kapstė žemę. Kr__uose buvo prit__pusių žvirbių, kurie čerškė perd__dami kits kitam nauj__nas. Šunelis, vis dar apsn__dęs, g__lėjo prie b__dos ir steb__jo mėl__name dang__je plaukiančius debes__lius.

2. Sugalvokite kuo daugiau žodžių su šiomis priesagomis. Įsidėmėkite jų rašybą. (15 taškų)

-elis / -elė	-ėlis / -ėlė	-imas	-ymas	-ukas	-umas
skrynelė	katinėlis	siutimas	skaitymas	namukas	gražumas

3. Suraskite bendrašaknius žodžius. Pasirinkite dvi poras ir parašykite po sakinį. (4 taškai)

bristi
kurti
gilus
pykti
klysti
mušti
apygeris
snigti

sniegas
gerokas
pikčiurna
mūšis
kūrenti
brydė
klaida
gylis

.....

.....

.....

.....

4. Raskite tekste visus veiksmažodžius ir pakeiskite juos į būsimąjo laiko formas. (10 taškų)

nepratars

Tik žalioji žiogienė nieko nepratarė. Stryktelėjo nežinia kur, o kai pargrižo – visiems kvapą užėmė: jau dengėsi skėčiu! Tai yra ant smilgos kotuko pamautu rasakilos lapeliu. Krypavo sau per lietu sausutėlė, klausėsi, kaip barbena lašai į gaubtelį ir kaip pirpia iš pavydo širšės, sparvos ir musės.

Tebešniokštė lietus, o jam nuščiuvus iš visų pašalių atsklido treškėjimas, čekšėjimas, skrebėjimas, driksėjimas – sakytum slapta gamykla įsikūrė po žolėmis. Visa pieva sukrutuliavo subangavo – kas kur galėjo, tas lindo, ropojo, skrido, šliaužė, liuoksėjo.

Pagal Vytautę Žilinskaitę

5. Paaiškinkite šių žodžių rašybą. (5 taškai)

Tomas tikrai nebuvo moky¹kloje ir labai smagiai² praleido dieną. Jis vos spėjo laiku pareiti namo ir iki vakarienės padėti Džimui. Reikėjo pripj³auti rytojui malkų ir priskaldy⁴ti prakurų – veikiau papasakoti jam savo nuoty⁵kius, nes Džimas atliko daugiau kaip pusę⁶ darbo. Jaune⁷sny⁸sis Tomo brolis jau buvo baigęs savo darbą, nes buvo ramus berniu⁹kas, nepadykęs ir ne pramu¹⁰štgalvis.

Pagal Mark'ą Twain'ą

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Įrašykite praleistas raideles. (7 taškai)

1. Šį rytą mus pasitiko šla__driba. 2. Ank__čiau žmonės kepavo duoną krosnyse. 3. Į svečius u__suko Agnė. 4. Smei__tuku pritvirtinau skelbimą. 5. Užsisa__styk palatą! 6. Visi dry__sojome pievoje. 7. Eisime į spektaklį „Mergaitė su de__tukais“. 8. U__žėlė visas močiutės darželis. 9. Mama prime__s man me__ztinių ir pirštinių. 10. A__bulas traukiausi nuo pikto šuns. 11. Ka__dieną keliauju į mokyklą. 12. Kad suzvim__s ausyje! 13. Čia au__s ir žaliuos žirniai.

4. Įrašykite praleistas raides. Apsikeiskite su suolo draugu ir ištaisykite klaidas. (13 taškų)

Kasu nedidel__ darž__	Nepaž__stu sen__ profesor__
Stengtis dėl ger__ draug__	Atostogavau tolim__ Indij__
Skačiau įdom__ knyg__	Š__la nuog__ rank__
Šv__sti savo gimtadien__	Tvarkyti purvin__ palėpę
Laukti gr__žtančio tėv__	Džiaugtis pasiekt__ tiksl__
Spr__sti sudėtingą uždavin__	S__sti skub__ laišk__

5. Parašykite būdvardžių ir prieveiksmių laipsnius. (8 taškai)

Nelyginimasis laipsnis	Aukštesnis laipsnis	Aukščiausias laipsnis
Vėsus		
Puiki		
Didelė		
Mažas		
kantriai		
grakščiai		
paprastai		
Vėlai		

IV tema. Morfologijos pradmenys

1. Suskirstykite daiktavardžius į atitinkamas lentelės skiltis. (9 taškai)

mergaitė, juokas, mokykla, karklas, greitis, mankšta, qžuolas, sveikata, lietus, karalystė, gausa, aktorius, žvilgsnis, aušra, choristė, slėptuvė, katinas, šlapdriba

Žmonių pavadinimai	Augalų ir gyvūnų pavadinimai	Gamtos reiškinių pavadinimai	Vietų pavadinimai	Veiksmų pavadinimai	Ypatybių pavadinimai

2. Kurie žodžiai rašomi didžiosiomis raidėmis? Pabraukite po vieną teisingą variantą. (7 taškai)

Paukščių Takas, paukščių Takas, Paukščių takas
Lietuvos valstybė, Lietuvos Valstybė
Baltijos Jūra, Baltijos jūra
Kuršių Nerija, Kuršių nerija
Prienų „Žiburio“ gimnazija, Prienų „Žiburio“ Gimnazija, Prienų „žiburio“ gimnazija, Prienų „žiburio“ Gimnazija
Krakių miestelis, krakių miestelis, krakių Miestelis
Akcinė Bendrovė „Panevėžio Pienas“, akcinė bendrovė „Panevėžio pienas“, akcinė Bendrovė „Panevėžio pienas“
Baltieji rūmai, Baltieji Rūmai
Lietuvos respublikos Seimas, Lietuvos respublikos seimas, Lietuvos Respublikos seimas, Lietuvos Respublikos Seimas
Aušros vartai, Aušros Vartai
Rašytoja Janina Degutytė, rašytoja Janina Degutyte
Seišelių salos, Seišelių Salos
karvė Margė, Karvė Margė
Deivė Medėja, deivė Medėja, deivė medėja

3. Išlinksnuokite 2 žodžių junginius. (13 taškų)

	Vienaskaita		Daugiskaita	
V.	<i>žalioji nendrė</i>	<i>didysis žmogus</i>		
K.				
N.				
G.				
Įn.				
Vt.				
Š.				

4. Nurodykite kalbos dalis. (5 taškai)

Žodis	Kalbos dalis	Žodis	Kalbos dalis
Skraidyklėje		Pats	
Trejetas		Pasnigo	
Nes		Gi	
Šast		Patvarusis	
Oi		Už	
Kiaurai		Nulis	

5. Surašykite visų pabrauktų žodžių gramatinius požymius. (15 taškų)

Rudens naktis

Gyvenime būna
Labai šviesios naktys:
Ligi ryto siūbuoja
Naktelės žiedai.

Nakties žiedai
Dangaus pakraščiais –
Skiauterių baltų
Pilna lingavimo!

Kada paliausi,
Širdele mano,
Linguo linguoti
Naktelės žiedais?

Pjaučiau, pripjaučiau
Baltų žiedų,
Kuomet pasiilgstu
Skaistaus šviesumo.

Šviesiu, šviesuosiu,
Savo širdele,
Laukiniais žiedais
Palei tavo kojas.

Sigitas Geda. Baltoji varnelė.
Vilnius: Alma littera, 2000.

Gyvenime – daikt., bendr., vyr. g., vns., viet.; l. apl.;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Diktantai

SIAURA GATVĖ

Vakarais Bernardas žiūrėdavo pro langą ir svarstydavo. Kas būtų, jeigu jų gatvė sumanytų susiaurėti? Jis kasdien matydavo griaunamus namus, kertamus medžius ir platinamas gatves, bet niekada nebuvo matęs, kad kas nors gatvėse statytų namus ar sodintų medžių ir jas siaurintų.

Tokie svarstymai Bernardą linksmindavo – jis įsivaizduodavo, kad vieną rytą gatvė taip susiaurėja, jog ja eiti gali tik visai liesi žmonės. Storuliai iš namų išeiti nebegali, tad plonuliai turi jiems iš parduotuvių nešioti maistą, drabužius ir tualetinį popierių, iš bibliotekos knygas, iš pašto laiškus, o iš vaistinių – vaistus ir vitaminus. Storuliai nuo sėdėjimo dar labiau storėja, o plonuliai nuo lakstymo plonėja. (100 ž.)

Pagal Gendrutį Morkūną

Tikrinama ilgųjų ir trumpųjų balsių rašyba, viendarūšių sakinio dalių skyryba.

SUMAIŠTIS

Artėjo Kalėdos, o Varnėnų mokyklos mokytojai elgėsi keistai. Atėjęs profesorius Žyla pastatė ožį ir liepė šokinėti visiems iš eilės – berniukams, mergaitėms, vanagams ir sliekams. O pats išėjo ieškoti senelio Mono iš Pašilės ir negrįžo. Užtai grįžo senelis Monas ir pareiškė, kad per ožį šokinėti nemandagu, nes ožys toks pats žmogus kaip visi. Be to, rudas ir senas, o senus reikia gerbti. Mokytoja Boružėlė per pamoką kikenė, klausinėjo vaikų keisčiausių dalykų: iš kur ir kaip jie atsirado? Ar juos atnešė gandrai, ar užaugo kopūstuose, o gal Prienuose? Lietuvių kalbos mokytoja Priesaga, užuot diktavusi diktantą, lankstė popierinius lėktuvėlius, laidė juos po klasę. (100 ž.)

Pagal Rimantą Černiauską

Tikrinama didžiųjų raidžių rašyba, viendarūšių sakinio dalių skyryba.

KAPITONAS BOCAS

Kapitonas Bocas susimąstęs stovėjo prie savo ažuolinio laivo vairo. Jo dantyse smilko mažytė pypkutė, primerktos akys mįslingai žvelgė į švelniai raibuliuojantį vandenį. O jūrų vilkas kapitonas Bocas kažkada tikrai buvo žinomas ir drąsus. Jį matė visi pasaulio gilieji vandenynai ir žydrosios jūros, pažinojo visi garsiausi uostai ir gražiausios prieplaukos.

Tačiau metų našta atliko savo darbą. Jūrų vilkas susikūprino, juodą, vešlią barzdą ir ūsus nupustė sniegas, prikimo balsas. Tik ištikimoji pypkutė, kaip anksčiau, smilko dantyse. Žinoma, kapitonas Bocas galėjo nenuogąstauti ir nesiskųsti, o ilsėtis ir leisti laiką, kaip nori. Gaudyti nuo ryto iki vakaro menkes ir glostyti ilgesingu žvilgsniu pamėgtą jūrą. (100 ž.)

Pagal Vladą Dautartą

Tikrinama nosinių raidžių rašyba šaknyse ir galūnėse, u/ū ir i/y balsių rašyba.

RUTINA

Mama jau anksčiau džiaugėsi, kad pavyko visai neblogai išnuomoti butą. Nuomininkai (jauna, dar vaikų neturinti šeima) sumokėjo už pusmetį avansu, todėl pinigų kol kas netrūko, bet jų nemažai išeidavo vis brangstančiam benzinui, kartais – seno automobilio remontui. O čia dar prasidėjo kažkokia ekonominė krizė, pinigų taupymas, kuris, deja, neaplenkė ir mamos darbovietės – muziejaus, kuriame Lina Nakienė dirbo skyriaus vedėja. Poniai vedėjai, kaip ir kitiems jos bendradarbiams, apkarpė atlyginimus.

Vis dėlto jiedvi gyveno labai tvarkingai.

Rytais keldavosi lygiai pusę septynių. Atlikdavo rytinį ritualą: užsikaisdavo kavos, nusiprausdavo, papusryčiaudavo ir išvažiuodavo. Rokas su Elena likdavo namų saugoti. (93 ž.)

Pagal Vytautą Račicką

Tikrinama ilgųjų balsių rašyba, nosinių raidžių rašyba galūnėse, priebalsių asimiliacija.

RIMANTAS

Namo Rimantas Zuika parvažiavo vėliau, bet motinos namuose dar nerado. Velnioniškai gurgė pilvas. Apžiūrėjo ant viryklės stovėjusius juodžiausius puodus. Viename radęs sultingesnę vištos koją, tuoj pat sučiulpė ją ligi paskutinio kaulelio. Tačiau pilvas nenustojo pasiutėliškai urzgęs. Atidarė šaldytuvą. Tai tuščiausia vieta namuose. Vis dėlto radęs gabalėlį margarino galėjo išsikepti bulvių.

Rimantui Zuikai jau trylika ar keturiolika metų ir jis seniausiai moka gyventi savarankiškai. Tėvo jis jau seniai nebeturi. Nė neprisimena menkiausio epizodo kartu su tėvu. Algirdas Zuika žuvo dar tais laikais, kai nebuvo sugalvoti saugos diržai, o motociklininkai važinėdavo be šalčių. Rimukui tada buvo vos keli mėnesiai. (97 ž.)

Pagal Vytautą Račicką

Tikrinama trumpųjų balsių rašyba, prieveiksnių ir būdvardžių rašyba.

APIE TYRINĖTOJUS

Pagaliau baigėsi mokslo metai. Į visus Lietuvos kampus išvažinėjo studentai, gimnazistai ir kiti mokiniai. Profesoriai ir mokytojai taip pat išvyko pailsėti ir pasisemti naujų jėgų sunkiam ir atsakingam savo darbui.

Maža poilsio turėjo tik lietuvių tautos praeities tyrinėtojai. Dabar jie savo darbą iš dulkėtų archyvų ir tvankių darbo kambarių perkėlė į plačius laukus, tyrinėjo gyvas praeities liekanas ir stengėsi pažinti nuostabiai gražią, o drauge ir paslaptinę, lietuvių senovę.

Ruošėsi gyvų senovės paminklų tyrinėti ir profesorius Kalnietis, kuris su savo asistentu Mailiumi šią vasarą buvo pasiryžę patyrinėti pasakišką Dainavos kraštą. Pasiruošimas buvo neilgas, ir mokslinė ekspedicija netrukus jau buvo Dainavos krašte. (100 ž.)

Pagal Petrą Tarasenką

Tikrinama é/ie/e rašyba, būdvardžių linksnių rašyba.

KEISTUOLIAI

Keistieji žmonės erzeliavo, stumdėsi, ieškojo minkštesnių samanų prisėsti, keletas puolė kapoti krūmynų. Ir tuomet girios gyventojas akį patraukė dar neįprastesnė trijulė, kuriai kiti reiškė visokeriopą pagarbą. Pirmasis iš jų buvo jau senyvas, pražilęs, sukumpęs vyras, su giliai kaktoje įsirėžusiomis raukšlėmis. Jo akys neramiai bėgiojo, o kairioji ranka truputį virpėjo. Antrasis vyras – gerokai jaunesnis ir, kaip ir pridera jaunesniam, žengė drąsiai, pasitikėdamas. Jo stotas buvo tvirtesnis, o banguota barzda ir šviesūs plaukai vilnijo, papūtus vėjeliui. O trečiasis žmogus dėl trumpesnių kojų kiek juokingai krypavo. Tačiau skvarbus juodų it angliukai akių žvilgsnis bylojo: nepasitrauksi iš kelio – sumindys ir neatsigręš! (97 ž.)

Pagal Justiną Žilinską

Tikrinama įvardžiutinių formų rašyba, aukštesniojo laipsnio būdvardžių rašyba.

BITELĖS IR JŲ PIEMUO

Didvyžių dvaro sode buvo šimtas ir vienas avilyš. Kiekviename avilyje po tūkstantį ir vieną bitę. Bet visos po sodą buvo pakrikusios ir žiedus apspitusios. Tai kada čia jas suskaičyti?

Aš jų ir neskaičiau. Tik botagą vydamas sumečiau mintyse, kad bus begalinė daugybė. Tris kartus pliaukštelėjau botagu ir išsiginiau visas bites iš sodo kaip vieną.

Paskui per visą dieną ganiau bites pagiriais, pašiliais ir visais dvaro laukais. O bitelės buvo didelės darbininkės. Pačios dūzgė aplinkui ir iš visų žiedų medų rinko.

Pavakare nusivariau jas prie Šešupės pagirdyti ir vakare parginiau į dvaro sodą. Suvariau visas bites į avilius ir suskaičiau. (99 ž.)

Pagal Kazį Borutą

Tikrinama i/y ir u/ū balsių rašyba, nosinių raidžių rašyba žodžio galūnėje.

LAZDA

Lazda jau buvo apsitraukusi žalsvais, pilkšvais pelėšiais, tačiau dar tvirta, skambi, obelinė. Lenktasis jos galas buvo šiek tiek atsitiesęs, o kitas, ilgai buvęs žemėj, supuvęs. Broliai tą lazdos galą gražiai, dailiai nusmailino, pelėsius nušiūravo upės smėliuku ir abu pabandė varžytis, rungtyniauti, kuris ilgiau, tiesiau išlaikys tą lazda stačią ant vieno piršto.

Nuostabus dalykas: lazda negriuvo nei greit bėgant, nei aukštai šokinėjant per akmenis! Su ja galėjai žygiuoti dvigubai ar trigubai greičiau. Antrasis be lazdos vos spėdavo vytis.

Kai jiedu, prieję geležinę tvorą, perbraukė lazda, plieniniai strypai suskambėjo kaip mamos gitara. Arba visai kaip žadintuvas... (94 ž.)

Pagal Kazį Sąją

Tikrinama dvibalsių rašyba žodžių kamiene ir galūnėje, vienaarūšių sakinio dalių skyryba.

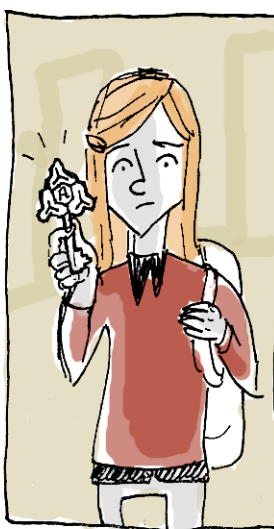
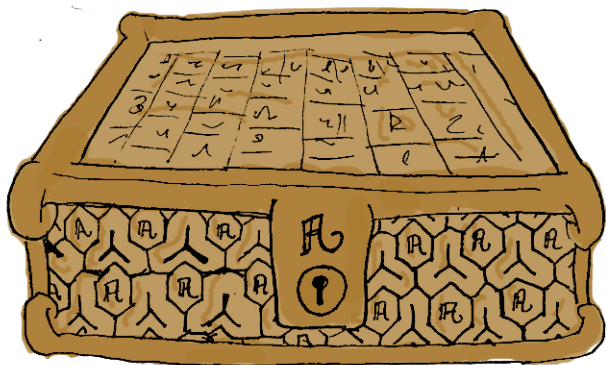
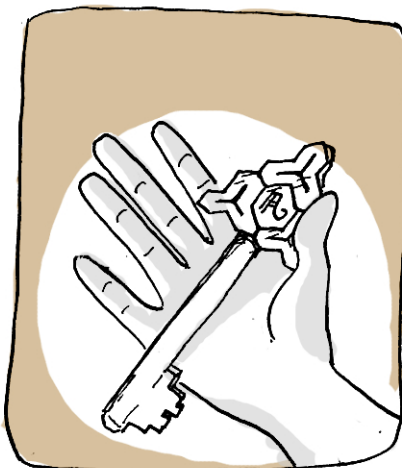
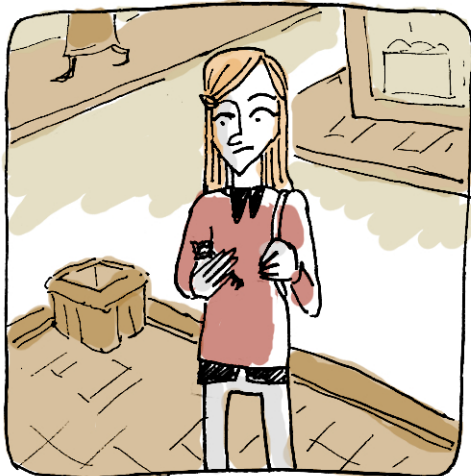
RASELĖ

Raselės namai prie parko. Parkas senas, medžiai aukšti, tokiais storais kamienais, kad trys vyrai vos apkabintų. Parke visada tylu, vėsu, paunksmė... Iš Raselės namų, jei užlipi ant Margio būdos, slėnis matyti kaip ant delno. Kai Rasa užaugs ir vaikštinės su Vytuku, jie paėjęs toliau, už upės vingio, kur niekas negali matyti...

O dabar Rasa penktokė, rudenį vėl eis į mokyklą ir seneliui Boleslovui skaitys pasakas. Senelis taip pat senas kaip parkas, jis nieko neatsimena, pamiršo net žmonių vardus... Raselę vadina Felicija, jos tėtį grafu Ipolitu, tik, mamą pamatęs, senelis susigėsta, verkia... (91 ž.)

Pagal Rimantą Černiauską

Tikrinama veiksmažodžių būsimąjo laiko rašyba, tikrinių daiktavardžių rašyba, vienaarūšių sakinio dalių skyryba.

TEŠINYS - ŠEŠTOJE KLASĖJE.

6 klasė

I tema. 5 klasės kurso kartojimas ir gilinimas

1. Pabraukite žodžių kirčiuotą skiemenį. (8 taškai)

Pro langą įskridusi musė ilgą laiką zujo ratus mano kambaryje, kol pakliuvo į kampe kabantį voratinklį.

2. Suskliaustus skaičius parašykite žodžiais. (9 taškai)

..... (4) dieną jau norėjome namo. Nežinau kodėl, bet išverti laiką nuo liepos (20) iki rugpjūčio (2) buvo sunku. Gal dėl to, kad pasitaikė ypač karšta vasara? Nebegaivino nė (1) dalykas: nei saulė, nei jūra, nei pušys, nei žmonės. Kurorte gyveno gal tik (274) žmonės, o poilsiautojų čia buvo kur kas daugiau – (726). (1000) žmonių (1) vietoje labai daug! Bet nereiktų pamiršti dar ir šunų, kuriuos ir gyventojai, ir poilsiautojai labai mylėjo. Pro mūsų vasarnamį kas dieną pratipendavo gal (18) šunelių. Kartais skaičiuodavau įvairius daiktus: mūsų gatvėje važinėjo (23) dviračiai, pakeliui prie jūros buvo (5) kavinės ir (2) ledainės, vakar smėlyje radau (15) kriauklių, jūroje plaukiojo (9) laivai, (3) automobilių savininkai buvo italai, prie namo augo (6) medžiai, kol grįžau namo iš pajūrio, prireikė (17) minučių ir (54) sekundžių.

3. Paryškintus žodžius išnagrinėkite lentelėje. (20 taškų)

1) Vaza **sudužo** į šipulius. 2) **Nuneškite** šitą sofą į darbo kambarį. 3) Vasarą **norėčiau** pakeliauti po Aziją. 4) Ar **nuveši** mane į šokių pamoką? 5) Anksčiau per dieną iš Vilniaus į Latviją **skrisdavo** daugiau lėktuvų.

Žodis	Kalbos dalis (veiksmažodžio forma)	Giminė	Skaičius	Linksnis	Nuosaka	Laikas	Asmuo	Laipsnis
Sudužo								
Nuneškite								
Norėčiau								
Nuveši								
Skrisdavo								

4. Ištaisykite netaisyklingus sakinius. (5 taškai)

- Mane nervuoja nuolatiniai testai. *Mane nervina nuolatiniai testai.*
- Nusipirkau dvi poras tapkių.
- Ar pas tave yra augintinis?
- Davažiavome mokyklą.
- Mes gerai žinome anglų kalbą.
- Linas tik šiek tiek gaudosi fizikoje.
- Kur randasi Muzikos akademija?
- Kada apjungsite šias mokyklas?
- Man patinka morkinė spalva.
- Atnešk dėmių išėmėją.

5. Sudėkite skyrybos ženklus. (7 taškai)

Kieme žaidė Dovydas Augustas Silvija Ligita ir Agnė. Vaikai kartu bėgiojo šokinėjo juokėsi. Jų mamos: Aurelija Daiva ir Simona sėdėjo ant suoliuko ir kalbėjo apie darbą šaltus rytus miesto centre veikiančią kavinę artėjančius prezidento rinkimus buitį... Tokie pokalbiai būdavo reti, tačiau linksmi nuoširdūs ir labai laukiami. Vaikai kartais net nustodavo žaisti ir stebėdavo savo mamas, kaip jos tyliai ramiai džiaugsmingai šnekučiuodavosi dalindavosi savo mintimis ir nejučiomis tapdavo pačiomis geriausiomis, visai to nepastebėdamos.

II tema. Tarptautiniai žodžiai

1. Parašykite taisyklę, kodėl šiuose žodžiuose rašome arba nerašome j. (2 taškai)

Pjovėja –

Fortepijonas –

Stadionas –

Ieškinys –

2. Sugalvokite šioms taisyklėms po tris žodžius ir parašykite su vienu pasirinktu žodžiu po sakinį. (6 taškai)

J rašomas prieš lietuviškos kilmės galūnę:

Sakinys:

J rašomas prieš lietuviškos kilmės priesagą:

Sakinys:

J rašoma žodžio pradžioje:

Sakinys:

J nerašoma tarptautiniuose žodžiuose šalia i:

Sakinys:

3. Įrašykite praleistas raides. (8 taškai)

1. Rugsėjo 1-ąją mokiniai dažniausiai mokytojams dovanoja glad_oles. 2. Pagaliau pražydo _evos. 3. Pasveikinti jubil_ato Kristi_ono susirinko visa šeima. 4. Mama virė šampin_onų sriubą. 5. Bril_antais nusagstytas čemp_ono medalis. 6. _ie greit išvyks į saulėtąją Mal_orką ir ten pristatys savo prem_erinį spektaklį. 7. Kai pasidaro silpna, reikia pauostyti amon_ako. 8. Vėl rašėme testą iš b_ologijos ir soc_ologijos. 9. Buvo gražus oras, o ėmė ir sub_uro. 10. Danguje sužibo mili_onas žvaigždžių, o salėje suskambo švelnūs fortep_ono garsai.

4. Pasirinkite vieną taisyklingą variantą ir jį pabraukite. (4 taškai)

1. Naktį Jonavos *regijone / regione / regjone* siautė pūga. 2. Tomas raikydamas duoną *įsipjovė / įsipiovė / įsipjiovė* į pirštą. 3. Olandijoje vyko gėlių paradas, *milionai / milijonai / milijonai* žiedų džiugino lankytojus. 4. Šiandien su draugais eisime kiną, o po to žaisime *biliardą / bilijardą / bilijardą*. 5. Ateinantį šeštadienį dėdės sodyboje *ant jiešmų / iešmų / ješmų* kepsime šašlykus. 6. *Iezne / Jezne / Jiezne* buvo surengtas kasmetinis pianistų koncertas. 7. Manto sprendimas buvo tiesiog *genialus / genielus / genijalus*. 8. Baldų salono savininkai *klijantams / klijentams / klientams* nusprendė surengti akciją. 9. Šiuolaikiniuose animaciniuose filmukuose *heroizmas / heroizmas / herjoizmas* veržiasi per kraštus. 10. Pietums mama pateikė kelis *varijantus / varjantus / variantus*: kotletus, blynelius ir troškintus kalafijorus.

5. Priskirkite žodžius tinkamai taisyklei. (16 taškų)

vinjetė, melionas, Ieva, archaika, ajeras, idėjinis, subjuro, Kristijonas, majoras, kioskas, pjūklas, iena, premjera, abiturientas, zakristijonas, kopija, suieškoti, biblioteka, milijonas, heroizmas, karjera, kajutė, diferencijuoti, spjauti, rajonas, muziejinis, čempionatas, ietis, bjaurybė, fortepijonas, akvariumas, monsinjoras

<i>J nerašoma</i>			<i>J rašoma</i>				
Prieš dvibalsį ie	Po balsio prieš nelietuvišką priesagą	Po balsio i po trumpojo o ir kitų balsių	Šaknies pradžioje po b, p	Prieš lietuviškas priesagas ir galūnes	Po balsio i prieš ilgąjį o	Tarp priebalsio ir balsio	Tarp balsių (išskyrus atvejus su i)

3. Raskite žodžiams po 1 mažybinę priesagą. (5 taškai)

jaunas
mama
margas
šepetys
trinti

-(i)ukas

-utis

-elis

-elė

-ėlis

-ytė

daina
sūnus
mažas
dailus
gėlė

4. Parašykite, iš kokio pirminio žodžio yra kilę dariniai. (6 taškai)

plaktukas ←

posūkis ←

balkšvas ←

naivuolis ←

varžybos ←

pirmūnas ←

skirtukas ←

patirtis ←

tvirtai ←

įvažiuoti ←

krepšinis ←

santaka ←

5. Iš būdvardžių sudarykite daiktavardžius. (5 taškai)

šaltas →

geras →

margas →

tylus →

darnus →

karštas →

gražus →

raudonas →

sūrus →

taikus →

IV tema. Veiksmažodžiai ir jų formos tekste

1. Pabraukite veiksmažodžius. Virš jų parašykite laiką. (7 taškai)

Vakar mums mokytoja pasiūlė važiuoti į Trakus. Susirinkome. Važiuojame, kalbamės, dalijamės išpūdžiais. Staiga įeina kontrolierius. Mūsų auklėtoja ieško bilietų, tačiau... bilietus ji paliko klasėje, ant savo stalo. Kontrolierius pakraipė galvą, bet nenubaudė. Visi atsikvėpėme. Niekada nežinai, kada sutiksi gerą žmogų...

2. Pažymėkite pabrauktų veiksmažodžių reikšmines žodžio dalis. (5 taškai)

Staiga Vidas Šakalys užmynė ant obuolio nuograužos, paslydo ir nugriuvo. Zuika spyrė koją. Tačiau Šakalys spėjo išsisukti, sugavo savo priešininko koją, vikriai atsistojo ir daugybės žiūrovų bei žiūrovų akivaizdoje Rimantą Zuiką nubildino laiptais žemyn. Žinoma, publika negalėjo žinoti, kaip viskas pasisuks, todėl niekas nesiskirstė, o laukė, kas gi nutiks?

Pagal Vytautą Račicką

3. Parašykite šių veiksmažodžių 3 asmenį. (9 taškai)

Esamasis laikas	Būtas kartinis laikas	Būtas dažninis laikas	Būsimasis laikas
Mąžta			
Siunčia			
Grižta			
Lyja			
Veja			
Džiūsta			

4. Užpildykite lentelę. (12 taškų)

Bendratis	Tiesioginės nuosakos es. 1. 3 a.	Liepiamosios nuosakos 2 a. (vns.)	Liepiamosios nuosakos 1 a. (dgs.)	Tariamiosios nuosakos 1 a. (vns.)	Tariamiosios nuosakos 3 a.
Šalti			šalkime		šaltų
		švęsk		švęsčiau	
	klysta				klystų
Pūti			pūkime		
	tyli			tylėčiau	
		mokykis			

5. Pakeiskite visus tiesioginės nuosakos veiksmažodžius tariamosios nuosakos formomis. (6 taškai)

Susitikome su draugais ir ėjome į kino teatrą. Ten rodė naujausią filmą apie pasaulio pabaigą. Mes su draugais tuo netikime, bet vis tiek domimės naujausiais kino darbais. Po filmo visi susitarėme nueiti į kavinę. Suvalgėme po gardžią picą ir pasikalbėjome apie artėjančius kontrolinius darbus ir atostogas. Jau visi planuojame, kaip švėsime didžiausias šventes, kur važiuosime, ką lankysime.

Diktantai

PAJŪRYJE

Šią vasarą daugiausiai pūtė šiaurys ir vakaris, risdami iš jūros aukštas bangas. Vieną dieną senelis su Mariumi užtempė valtį iki pačių kopų, nes bangos laižė visą pakrantę, nusinešdamos į gelmes neatsargiai žmonių paliktus daiktus: kepure, akinius, batus.

Kai vėjas įsisiautėja, ir bangos lipa per kopas, Marius su seneliu apsiauna ilgus iki pilvo žvejo batus ir lėtai žingsniuoja pakrante, ieškodami gintaro. Tie saulėti akmenėliai nevienodai išbarstyti ant kranto. Kai kur jų nematyti, o kai kur tiltais verčiasi iš jūros. Gal toje vietoje stovėjo sudaužytų Jūratės rūmų kolonos? Senelis Edvinas gali net užsimerkęs nuvesti į tas vietas, kur guli gintaro tiltai.

Pajūryje jie prisirenka visokių daiktų: dėžių, skardinių, plūdurių, batų, skrybėlių, o butelių, didelių, mažų, baltų, spalvotų. Senelis jų prisikrovė pilną palėpę. (120 ž.)

Pagal Rimantą Černiauską

Tikrinama priebalsių asimiliacija, nosinių raidžių rašyba žodžio galūnėje, vienaarūšių sakinio dalių skyryba.

VAIKAI

Tai Juozapėlis, kalvio sūnus, su kuriuo Mikę sieja dviejų metų draugystė. Juozapėlis nepanašus į savo tėvą, didelį, petingą, juodais ūsais vyrą, kuris visai paišinas taško liepsnas ir grįžusį iš mokyklos sūnų viena ranka kaip kepurę mėjo ore. Juozapėlis liesas, mažutis, ir kai jiedu su Mike išeina į laukus, jam visuomet tenka pernešti ant savo pečių kalvio vaiką per upės brastą. Todėl Mikė visuomet sakosi galįs Juozapėlį viena ranka paguldyti ant žemės. Bet Mikė to niekuomet nedaro. Nebuvo gal mokykloje vaiko, kuris nebūtų paliestas Mikės rankos. Nebuvo klasėje ausies, kurios Mikė nebūtų tampęs, ir kaktos, kuri nebūtų ragavusi jo sprigto. Per savo paikumą jis daugiausia ir nukenčia, bet jo atkaklumui nėra galo. (111 ž.)

Pagal Petrą Cvirką

Tikrinama e/ė rašyba, dvibalsių ir mišriųjų dvigarsių rašyba žodžio šaknyje ir galūnėje.

KĄ GALIMA PASAKYTI APIE ŽMOGŲ?

Aš dar nepasakojau. Ką Bernardas mėgdavo valgyti, ant kurio šono miegodavo, į kokią žvaigždę pažiūrėdavo prieš užmigdamas. Ant kurios rankos segėdavo laikrodį, ar sunki buvo jo kuprinė, nuo kurio puslapio paimdavo skaityti knygas. Ar mėgo gėles, ar nesinešiodavo kišenėse senų bilių ir saldinių popieriukų ir ką apskritai kišenėse nešiodavosi, kiek jam buvo metų.

Kiek daug galima papasakoti apie žmogų! Ir vis tiek visko neišpasakosi. Gali prirašyti krūvas knygų, visiems išūžti galvas pasakodamas apie mažytę visų užmirštą senučiukę, iš savo trobelės miško viduryje neišeinančią jau trisdešimt metų, visas dienas ir naktis gulinčią lovoje ir matančią tik vinies galvutę sienoje. Vis tiek visko apie ją nepapasakosi. Nes ta senutė – jokiais žodžiais neapsakomas pasaulis. (111 ž.)

Pagal Gendrutį Morkūną

Tikrinama nosinių raidžių rašyba žodžio galūnėje, vienaarūšių sakinio dalių skyryba, sudėtinio sakinio skyryba.

BRIEDIS

Jaunasis briedis susigėdo ir tyliai nuėjo nuo kopos, po kuria miegojo amžių miegu ir žmonės, ir trobos, ir sodai, ir gėlių darželis.

Jis ėjo ir ėjo. O šiam miško galiūnui vis vaidenos, vis regėjos, kad girdi tą smėlio švilpiniuojančią dainą ir kad po savo kojomis, po žolėmis, giliai žemėse, mato šiaudais dengtas pirkeles, žmonių numindžiotus takelius ir ant tvorų sudžiaustytus tinklus.

Briedis nė nepajuto, kaip įlipo į tokią aukštą kopą, kad nuo jos toli į visas žemės puses buvo matyti. Jis stovėjo pačioj viršūnėj ir klausėsi, kaip vėjas švilpia. Tenai slėnyje augo ir žaliavo girios ir paukščiai čiulbėjo. Vakarų pusėj liūliavo jūra. Per jos raibuliuojančias vilnis besileidžianti saulė buvo nutiesusi auksinį tiltą, kuris mirguliavo kartu su bangomis, su debesimis. (119 ž.)

Pagal Antaną Vaičiulaitį

Tikrinama daiktavardžių vietininko linksnio rašyba, vienaarūšių sakinio dalių skyryba prieš pasikartojančius jungtukus ir dalelytes.

ŽVEJO ŠEIMA

Aukštosiose, didžiosiose kopose, tarp Palangos ir Šventosios upės žiočių, prie piliakalnio, buvo nedidelis bažnytkaimis. Ten gyveno pasenęs žvejys Rytis. Jis turėjo jau nebejauną, bet dar stiprią žmoną, trylika sūnų ir vieną gražiaplaukę, mėlyną dukterį. Tėvai ir broliai davė jai Ritos vardą. Ji gimė vieną gražų, ankstų pavasario rytmetį. Tąkart patekėjusi saulutė žaidė savo pirmutiniais spinduliais ramiame jūros plote kaip mirgančiame akivare. Dangus rytuose buvo toks rausvas, vaiskus ir skaidrus kaip gležnas pačios naujagimės kūnelis.

Senis Rytis žvejojo jūroje žuvis, jo pati adė tinklus, gamino visai šeimynai pusrytį, ir, dukrelės padedama, ruošėsi apie nedidelius namus. Trylika Ryčio sūnų medžiojo miškuose, žvejojo jūroje, ir visi mankštinosi pajūrio kopose – pratinosi kariauti už gimtąjį kraštą. (111 ž.)

Pagal Antaną Vaičiulaitį

Tikrinama sudurtinių žodžių rašyba, i/y balsių rašyba.

PUSBROLIAI

Pusbroliai užsispyrę nesakė tetai, kodėl jie susipyko. Ugnius net norėjo išsivežti savo dviratį, tarsi nebežadėtų šią vasarą sugrįžti. Teta vos atkalbėjo, sakydama, kad dviratis ir šuo būtų tikrai per didelė našta tokioj kelionėj. Ir dar ji netikėtai pasiūlė Ramūnui važiuoti kartu su Ugnium. Ji, matyt, norėjo, kad pusbroliai kelionėj susitaikytų, ir kad visi, susirinkę pas Kastutę, pasidalytų tuos daiktus: žiūronus, laikrodį ir armonikėlę. Ramūnas apsidžiaugė, o Ugnius truputį nusiminė. Jis norėjo keliauti vienas pats, pasiėmęs Tutį, kaip rašė savo telegramoj.

Jeigu jie dar būtų bent valandą sugaišę namie, būtų gavę žinią, kad Audrius ir Tantas atvažiuoja pas juos. Tačiau tai buvo ypatinga prasilenkimų, netikėtų susitikimų ir staigių sprendimų diena.

Staigmenos kartais padaro gyvenimą panašų į pasaką, į sapną. (118 ž.)

Pagal Kazį Sają

Tikrinama tikrinių daiktavardžių rašyba, priebalsių asimiliacija, nosinių raidžių rašyba žodžio galūnėje.

APIE ŽOLES IR PIKTŽOLES

Mažojo princo planetoje, kaip ir bet kurioje kitoje planetoje, augo gerosios žolės ir piktžolės.

Gerosios sėklos išaugina gerąsias žoles, o blogosios – piktžoles. Tačiau sėklos nematomos. Jos miega žemės gelmėse, kol kuriai iš jų staiga šauna į galvą pabusti. Tada ji pasirąžo ir nedrąsiai pradeda stumti saulės link žavųjų nekaltąjį daigelį. Jeigu tas daigelis ridikėlio ar rožės, jam leidžiama augti, kaip jis nori. Bet vos tik atpažįsti piktžoles, turi tuoj pat išrauti. Ir štai mažojo princo planetoje buvo siaubingųjų baobabų sėklų. Jos buvo užkrėtusios visą planetos žemę. Mat jei tik skųsiesi ir nespręsi šios problemos, paskui niekaip neatsikratysi baobabais. Jie užkariaus visą planetą. Tiesiog pervers ją savo šaknimis. Ir jei planeta labai maža, o baobabų pernelyg daug, jie susprogdina ją. (119 ž.)

Pagal Antoine'ą de Saint-Exupery

Tikrinama įvardžiuotinių formų rašyba, nosinių raidžių rašyba žodžio šaknyje ir galūnėje.

TRUMPA AKIMIRKA

Atsimenu vestuves. Pilna pilnutėlė troba žmonių: šūkauja, rėkauja, dainuoja, šoka aplink mano lopšį. Ant lovos ir suolo susėdę su dideliais ir mažais smuikeliais muzikantai griežia, kaip tik gali. Aš pats sėdžiu lopšy, apkrautas saldumynais, „paukštytėmis“ ir riestainiais. Vieną didelį riestainį turiu pakėlęs rankoje. Jį rodau kiekvienam, kuris tik prisiartina prie lopšio, ir labai džiaugiuos. Jeigu kas kraipo galvą ir stebisi, kad mano riestainis iš tiesų labai didelis, su tokiu tuoj pat pradėdau savotiškai kalbėtis. Išpasakojęs visa, vėl pradėdau į visas šalis dairytis, visa kuo stebėdamasis ir nieko nesuprasdamas. Man ne galvoj, kad tą dieną ištekėjo mano seserėčia Marijona... O dabar esu sulinkęs senučiukas. Praėjęs savo gyvenimo kelią galiu tik prisiminimais ir išmintimi dalytis. (113 ž.)

Pagal Joną Biliūną

Tikrinama balsių e/ė ir dvibalsio ie rašyba, viendarūšių sakinio dalių skyryba.

SUMANUMAS

Žmonės, norėdami palengvinti gyvenimą, sugalvoja gausybę įvairiausių dalykų. Liftai skirti tiems, kurie tingi laiptoti laiptais, kastuvai – tiems, kurie, kasdami žemę, bijo nusilaužti nagus, televizoriai – nemėgstantiems žiūrėti pro langą, meškerės – nenorintiems sėdėti namie, vonios – tingintiems kasytis. Žmonės sugalvoja, kaip išsisukti nuo indų plovimo, žiūrėjimo vienas kitam į akis, rankų paspaudimo, pasakų sekimo, meilės.

Gyvenimą galima palengvinti ir patarlėmis bei priežodžiais. Tūkstančius metų žmonės kuria patarles ir priežodžius, kuriais sau lengvina gyvenimą. Nenorintys dirbti save guodžia: darbas ne vilkas, į mišką nepabėgs. Tie, kurie nori įkalbėti tą nenorintį dirbti, sako: kai gali padaryti tuoj, niekad nesakyk – rytoj. Nemigos kankinami guodžiasi: anksti kėlės nesigailėsi. Nemėgstantys sunkiai dirbti ir dėl to nuolat ieškantys pagalbininkų, sako: daug rankų didžią naštą pakelia. (116 ž.)

Pagal Gendrutį Morkūną

Tikrinama priebalsių asimiliacija, trumpųjų ir ilgųjų balsių rašyba, veiksmažodžių esamojo laiko rašyba.

VĖJAI

Bernardo tėtis kartais sakydavo: „Pagauk vėją laukuose.“ Iš to, kaip ir kada sakydavo, Bernardas suprasdavo, kad gaudyti vėją yra tuščias reikalas. Ir štai tau...

- Kokia nauda iš pagauto vėjo? Ir ar galima jį pagauti? – stebėjosi jis.
- Ar žinai, berniuk, kiek yra skirtingų vėjų? – tarsi neišgirdęs Bernardo, paklausė keistuolis.
- Na, vėjai būna pietų, rytų, šiaurės ir vakarų. Dar stiprūs ir silpni. Šilti ir šalti. Gal dar besikeičiančios krypties.

– Vėjai – kaip žmonės. Jų būna gerų ir blogų, piktų ir draugiškų, linkinčių gera ir norinčių bloga, vaikiškų ir suaugusiųjų, tylenių ir triukšmadarių, kvailų ir protingų, lengvų ir sunkių, draugiškų ir pasipūtusių, mandagių ir įžūlių. Mano senelis suskaičiavo septynis tūkstančius du šimtus keturiolika vėjų. O aš jau žinau devyniolika tūkstančių šešis šimtus aštuoniasdešimt keturis. (120 ž.)

Pagal Gendrutį Morkūną

Tikrinama nosinių raidžių rašyba žodžio galūnėje, trumpųjų ir ilgųjų balsių rašyba, tiesioginės kalbos skyryba.

KAS VYKO ANKSČIAU:

VAIKAI RADO KEISTĄ RAKTĄ, KURIS
ATVEDĖ JUOS PAS SENDAIKČIŲ PARDAVĖJĄ.
PASINAUDOJĘ SAVO LIETUVIŲ KALBOS
ŽINIOMIS, VAIKAI ATIDARĖ DĖŽUTĘ, O TEN
APTIKO ŽEMĖLAPĮ.

TAI JUK VILNIAUS ŽEMĖLAPIS!
ŠTAI ČIA – MANO SENDAIKČIŲ KRAUTUVĖ.

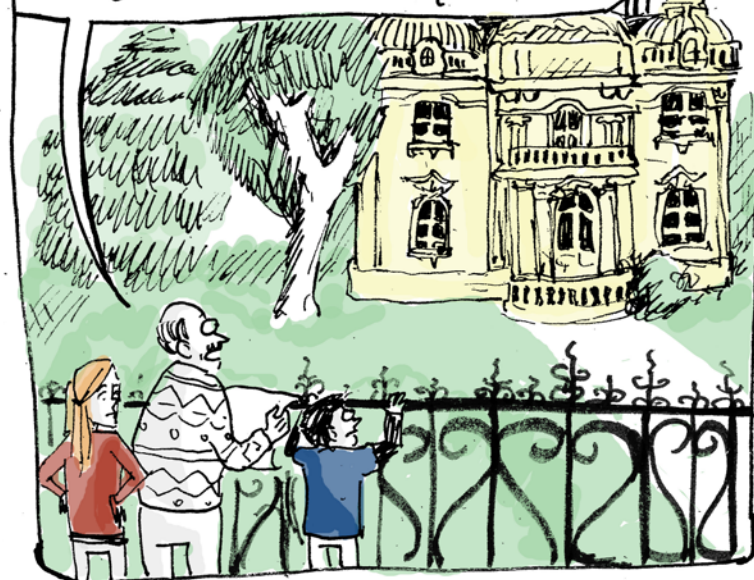

O ČIA NUPIEŠTAS RAUDONAS KRYŽELIS.

GAL... GAL REIKIA
PAMĖGINTI TEN NUEITI?..

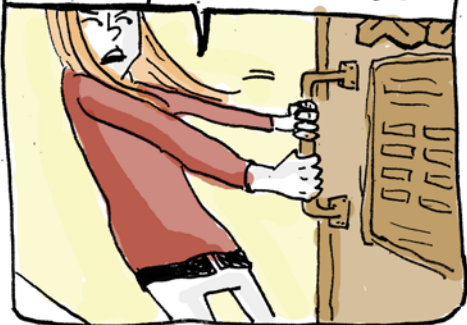
ŠTAI IR ATĖJOME! A, ŽINAU ŠIĄ
VIETĄ. TAI – VILEIŠIŲ RŪMAI.

ANT ŠIŲ DURELIŲ NUPIEŠTAS
TOKS PAT ŽENKLAS, KAIP
IR ANT DĖŽUTĖS BEI
ŽEMĖLAPIO.

AIŠKU, UŽRAKINTOS.

PALAUKIT, VAIKAI.

ČIA IR VĖL KĄKOKIA
UŽDUOTIS...

PASPAUSKITE TUOS ŽODŽIUS,
KURIE ATITINKA TAISYKLĘ
"RAIDĖ RAŠOMA PRIEŠ
LIETUVIŠKAS PRIESAGAS
IR GALŪNES."

BJAURYBĖ

RAJONAS

PJŪKLAS

ZAKRISTIJONAS

IDĖJINIS

MUZIEJINIS

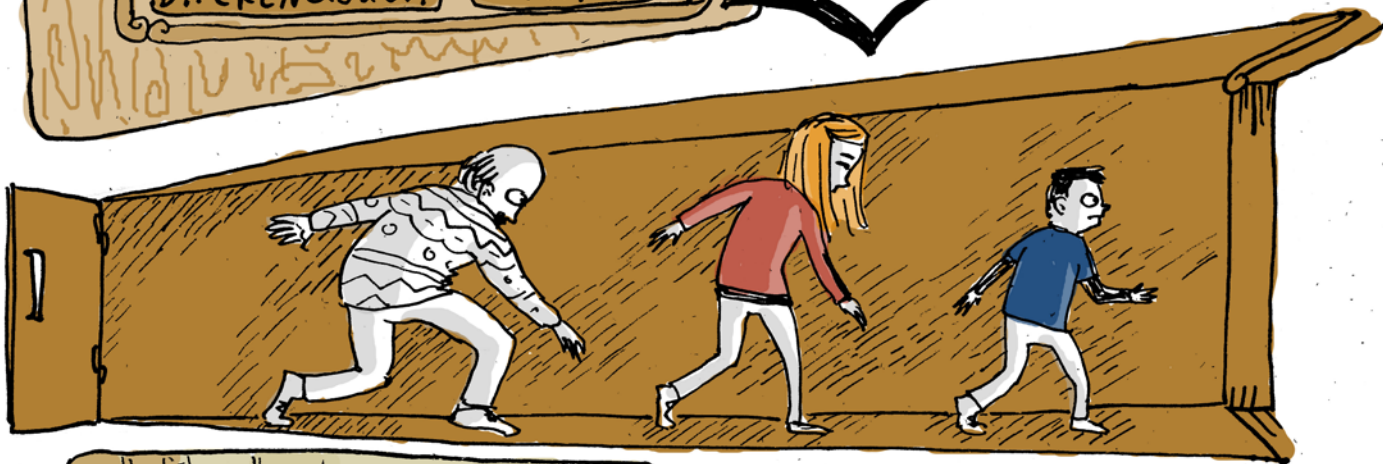
DIFERENCIJUOTI

SPJAUTI

A, ČIA NESUNKU!

PADĖK
VAIKAMS
ATLIKI
UŽDUOTĮ!

EINAM?

SKRYNIA! JI PANAŠI Į TĄ
DĖŽUTĘ SENDAIKČIŲ PARDUOTUVĖJ.

KAS TEN PARAŠYTA?

PADĖK
VAIKAMS
ATLIKI
UŽDUOTĮ!

SVEIKI ATVYKĘ Į
LIETUVIŲ KALBOS DRAUGIJOS
BŪSTINĘ!
KAD PASIEKTUMĖTE RANKRAŠTĮ,
BRAŠYKITE ČIA ŠIŲ ŽODŽIŲ
BŪTĄJĮ KARTINĮ LAIKĄ

ES. L.

BŪT. K. L.

GEŠTA
DŽIŪVA
VEJA
KLYSTA
LYJA
BĄZLA

TĘSINYS - SEPTINTOJOJE KLASĖJE.

7 klasė

I tema. 6 klasės kurso kartojimas ir gilinimas

1. Pabraukite kaitomąsias kalbos dalis, viršuje parašykite jų pavadinimus. (35 taškai)

Berniukas turėjo tiek metų, kai dienos dar atrodo ilgos, laiko yra kiek reikia. Jis neturėjo rūpesčių, nelankė jokių treniruočių. Parėjęs iš mokyklos, pavalgydavo ir griūdavo ant sofos skaityti; kai išgirdavo koridoriuje šaukiant: „Klavai!“ – jis išeidavo, kieme laukdavo draugų būrys; jie susėdavo belvederyje, sode, ir lošdavo kortomis. Kompanijai iširus, jis grįždavo namo, vėl pavalgydavo ir skaitydavo toliau Čestertoną, Simenoną... Pamokas tik „pačiupinėdavo“; niekas jo nevertė gerai mokytis, jis ir pats nesistengė po to, kai atsitiktinai pamatė tėvo gimnazijos pažymėjimą: penketas buvo tik iš piešimo. Namie triūsdavo senelė, su kuria kasdien nepiktai susibardavo. Tėvai ištisas dienas praleisdavo teatre.

Pagal Bitę Vilimaitę

2. Iš teksto išrinkite nekaitomąsias kalbos dalis, jas įvardykite. (10 taškų)

Neseniai ši vieta dar nepriklausė miesto teritorijai, o dabar keli silikatinių plytų tvora apvesti pastatai jau vadinami A. Liumino gatve.

Niekas dorai nežino, kas per vienas tas Liuminas. Vieni sako – jis buvo labai didelis sukčius, kadaise čia pastatęs aliuminių indų, šaukštų ir šakučių liejyklą. Kiti prisimena, kad šį pakraštį žmonės vadino Alium arba Liuminiu. Iš čia ir kilo nei būto, nei regėto A. Liumino vardas. Dabar tuo vardu vietiniai žmonės vadino kiekvieną čia atsikėlusį lengvos duonos ieškotoją.

Pagal Kazį Sają

3. Iš pateikto žodžių sąrašo išrinkite priesaginius daiktavardžių ir būdvardžių vedinius. Šalia jų parašykite po žodį, kuris būtų sudarytas su ta pačia priesaga. (10 taškų)

buvimas, pirmasis, rašymas, vaikas, languotas, atskleisti, liūdnas, siuntinėdamas, tarnautojas, smėlėtas, linkėdavo, medinis, vakarop, baltokas, trintukas sudėtingas, kuprotas, akylas, mieguistas, rausvas, darbingas, gražiai, taisykla, piltuvass, apygražis, gaudyklė, verkimas

Daiktavardžių priesaginiai vediniai	Būdvardžių priesaginiai vediniai
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

4. Padėkite trūkstamus skyrybos ženklus. (5 taškai)

Kintas nenoromis atsitraukia nuo kamieno paseka mergaitės žvilgsnį, tikėdamasis išvysti patėvį. Bet pamato dvi kates. Viena stambesnė kita smulkesnė anoji kvyklė nuo beržo. Abi lyg eina lyg neina nesuprasi. Didžioji pasidairo prisiglaudžia šonu prie mažosios ir stumteli priekin. Ši žengteli vieną žingsnelį ir sustoja kaip įbesta. Didžioji perbraukia ūsais jai per žandą lyg padrąsindama mažoji kilsteli leteną žengs bet nė krust. Didžioji vėl stumteli šonu vėl vienas žingsnelis...

Pagal Vytautę Žilinskaitę

5. Įrašykite praleistas raides. Sutartiniais ženklais pabraukite gramatinius centrus. (18 taškų)

Taip miestelyj__ tarp medžių atsirado didžiulių, įsp__dingų akmenų alėjos. Kiekvienas riedul__s, anksčiau kliudęs žmonėms dirbti žemę, čia pasirodydavo visa savo did__be. Gal net daug kam atrodė gražus ir vertas pagarbos.

– Dievas gali suk__rti akmenį, kurio pats ne__stengia pakelti, – kalbėdavo Intas dideliems ir mažiems talkininkams. – Tam reikalui jis ir nuli__dė Adomą, nuli__dė žmogų, kuriam joks akmuo nėra per sunkus.

Vėliau pa__gėjusiam Jurgiui jis pasakė, kad gal__nėtis su akmeniu kur kas lengviau negu paveikti užsisp__rusį žmogų. Bet visų sunkiausia r__žtis ir bent kiek aptašyti save.

Pagal Kazį Sają

II tema. Kirčiavimo pagrindai

1. Linksniuojamųjų kalbos dalių žodžius suskaidykite skiemenimis, pažymėkite kirčiuotą skiemenį. (20 taškų)

Jurgis būdamas maždaug Sigito amžiaus manė, kad akmenys gali išdygti ir augti kaip grybai. Tinkamoj arba visai netinkamoj vietoj. Ir kad juos po truputį graužia didelės ir mažos skruzdės. Tuo metu į Mosėdį buvo atsikėlęs jaunas daktaras Vaclovas Intas, mylintis akmenis kaip Jurgio močiutė – jurginus ir bijūnus. Intas mėgino išgydyti Jurgelio mamą, bet matydamas, kad jam tai nepavyks, patarė jai gultis į Skuodo ar net į Klaipėdos ligoninę.

- Mama, kas tau yra? – klausinėjo sūnus, prie skruosto glausdamas jos ranką.
- Man – akmenys, vaikeli. Mano kepenys, inkstai priaugę akmenų.
- Ar jie jau dideli? Kaip kumštis ar kaip pupos?
- Tikriausiai yra visokių. Kuo didesnis, tuo labiau skauda.
- O ką tu darysi, kad jie nebeaugtų? Jeigu tau juos išpjaus, parvežk bent vieną parodyti.

Dabar jau mama priglaudė Jurgelio ranką prie degančio skruosto, ir jis pajuto, kaip per ją ritasi ašaros.

Pagal Kazį Sają

2. Paryškintus žodžius įrašykite į tinkamą lentelės skiltį ir sukirčiuokite. (6 taškai)

Šiąnakt sapnavau **gražų sapną**. Karališkių pievose **auksu lijo**. Iš mėlynų debesų kaip aukso stygos liejosi ant žalios žolės. Tarp tų aukso **gijų** ėmė skraidyti **dideli** mėlynai **paukščiai** ir tūpti ant **palinkusių smilgų**. Be galo, be krašto prilijo tiek aukso, priskrido mėlynų paukščių, kurie keistai **burkavo**, lyg **balandžiai**, narsiai atstatę **margas** krūtines.

Pagal Liudą Dovydėną

Kirčiuotas skienuo trumpas, nes jo pagrindą sudaro trumpasis balsis	Kirčiuotas skienuo ilgas, nes jo pagrindą sudaro ilgasis balsis a arba e	Kirčiuotas skienuo ilgas, nes jo pagrindą sudaro dvigarsis, jo priegaidė tvirtapradė	Kirčiuotas skienuo ilgas, nes jo pagrindą sudaro dvigarsis, jo priegaidė tvirtagalė

3. Remdamiesi priešpaskutinio skiemens taisykle, sukirčiuokite daiktavardžius. (4 taškai)

kalba telefonu, pavaišino šokoladu, grįšiu autobusu, sėdžiu kabinete, vienu centimetru mažiau, atėjo su nepažįstamu jaunuoliu, patrauk savo pirštus, norėčiau mokytis universitete

4. Kiekvienai pateiktai j rašybos taisyklei parašykite po 3 pavyzdžius. (6 taškai)

1. Kai *j* tariame, bet nerašome lietuviškų žodžių šaknies pradžioje prieš *ie*

.....

2. Kai *j* tariame, bet nerašome tarptautiniuose žodžiuose šalia *i*

.....

3. Kai *j* tariame ir rašome po priebalsių *p, b* trijose lietuviškų žodžių šaknyse

.....

4. Kai *j* tariame ir rašome po priebalsio tarptautiniuose žodžiuose

.....

5. Įrašykite praleistas raides. (5 taškai)

Saulėl__džio žarijos buvo matyti ir iš kiemo. Kažkokiu skundu ir ilgesiu __žauja seni tėvo sodybos medžiai. Įtemp__s grandinę, pasistoj__s ant užpakalinių kojų, prie klėties ink__čia Sargis – kaip įman__damas kviečia jį prieiti arčiau. Kiek pastovėj__s jis atžin__sniuoja, paglosto šuniui galvą ir, žiūr__damas į akis, pasako keletą žodžių, nuo kurių šuns akys keistai subli__ga.

Pagal Bronių Radzevičių

III tema. Morfologijos pagrindai

1. Tekste pabraukite 10 veiksmažodžių. Juos nurašykite, nurodykite pagrindines formas. (10 taškų)

Netrukus pasiekiam Čedasų ežerą, kurio vingiuotu krantu teks važiuoti siauru takeliu per tankius krūmus. Aš jau žinau, kad ten pasirodo vienaplaukės merginos, žvejai su arklio kojomis, bet su dėde nebus baisu.

Kai mes išlendam į krūmų properšą, išvystam gabalą mėlyno ežero ir tankius nendrynus. Vėsesnis oras padvelkia nuo vandens.

Aš prisiglaudžiu prie dėdės kojų, nes nenoriu matyti mėnulio, skubančio su mumis ežero vandenyje. Du mėnuliai, vienas danguje, kitas – ežere, žmogus nepasakys, kuris tikras.

Pagal Liudą Dovydeną

Pvz.: **pasiekiam** – *pasiekti, pasiekia, pasiekė*

.....

.....

.....

.....

2. Parašykite veiksmažodžius nurodytu laiku ir asmeniu. (7 taškai)

Kartą vyresnysis brolis nei iš šio, nei iš to (**išardyti** – *būt. k. l. III asm.*) sienas, (**išmėtyti** – *būt. k. l. III asm.*) spąstus pelėms gaudyti. Mažasis apstulbęs (**žiūrėti** – *būt. k. l. III asm.*), pagaliau (**neištverti** – *būt. k. l. III asm.*) ir (**pravirkti** – *būt. k. l. III asm.*) Paskui (**pagrasyti** – *būt. k. l. III asm.*) apskūsiąs tėvui. Tėvas mat visuomet jį (**užtarti** – *būt. d. l. III asm.*), kartais neleisdamas vyresniam vaikui nė pasiteisinti.

Tačiau šįkart mažasis (**abejoti** – *būt. k. l. III asm.*), ar taip (**būti** – *būs. l.*) ir dabar. Tikriausiai (**kliūti** – *būs. l.*) abiem. Todėl skūstis nė (**negalvoti** – *būt. k. l. III asm.*), tik grasė. O kai gąsdinimas (**nepadėti** – *būt. k. l. III asm.*), (**imti** – *būt. k. l. III asm.*) įrodinėti, kad daugiausia (**darbuotis** – *būt. k. l. III asm.*) jis, kad vyresnysis neturįs teisės taip elgtis.

Pagal Bronių Radzevičių

3. Parašykite veiksmažodžių būsimąjo laiko vienaskaitos I ir III asmenį. Paaiškinkite rašybą. (20 taškų)

siūti ;
vargti ;
megzti ;
griebti ;
vežti ;
grįžti ;
dirbti ;
verkti ;
augti ;
pūti

4. Pabraukite dalyvius. Virš jų nurodykite rūšį, laiką, giminę, skaičių, linksnį. Pasirinkite 3 dalyvius ir sugalvokite su jais po sakinį. (10 taškų)

netikėtai, sėdintis, sodinamas, didesnis, matytų nepasiduodanti, pražuvo, pastebėjęs, ateisiąs, parvažiauvusios, lankydavosi, nepamirštamasis, susimąstęs, stiklinis, sukrečiantis, pasibaigusi

5. Pabraukite veikiančios rūšies būtojo kartinio laiko vyriškosios giminės dalyvius. (2 taškai)

Neatsirado nė vieno, kuris gyvenime nebūtų buvęs kam nors šiurkštus ir neteisingas, ką nors atstūmęs, nuskriaudęs, nepelnytai žmogaus nemylėjęs. Tačiau atsirado ir toks, kuris nenorėjo atgailauti ir kreida ant to paties akmens užrašė: O TU KĄ NORS MYLĖJAI?

Pagal Kazį Sają

- Pabrauktuosius dalyvius nurašykite. Šalia parašykite neveikiančios rūšies būtojo kartinio laiko vyriškosios giminės formą. (2 taškai)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

IV tema. Giliname skyrybos žinias

1. Pabraukite vienerūšes sakinio dalis, padėkite trūkstamus skyrybos ženklus. (10 taškų)

Pro šalį praslenka keistas įrengimas – žema triratė karietaitė, puošta gėlėmis spalvotų lempučių girliandomis vėliavėlėmis. Joje po gausiai smilkstančiu bei švytinčiu altorėliu pusiaugula tyso oranžiniais šventojo drabužiais apsirengęs amuletais apsikarstęs ilgaplaukis žilabarzdis žmogus ir mina pedalus.

Pagal Vincą Krėvę

2. Sudėkite trūkstamus skyrybos ženklus. (5 taškai)

1. Vaikystėje mus siejo artima bičiulystė bet iš tikrųjų aš nedaug ką žinojau apie savo draugą. (A. E. P.)
2. Aš prisiglaudžiu prie dėdės kojų nes nenoriu matyti mėnulio skubančio su mumis ežero vandenyje. (L. D.)
3. Pro lietaus šniokštimą joks garsas neprasibrauna nosį suka pūvančių rąstų ir nuodėgulių tvaikas iš visų pusių smelkiasi gliti drėgmė. (V. Ž)
4. Pirmiausia įėjo į koridorių apžiūrėjo visus aukštus ir staiga pamatė praviras vieno buto duris; ji pati nežino kodėl jas stumtelėjo ir įslinko vidun. (B. V.)
5. Jo rankos sakuotos plaukai suveltį veidas išmargintas, tačiau jis visas spindėjo kaip nuo stiklo šukės atitrūkęs saulės zuikutis. (V. P.)

3. Sintaksiškai išnagrinėkite sakinius. (17 taškų)

Ir jam staiga pasirodė, kad jis supranta žmones. Anksčiau ar vėliau gyvenimas apvilia, išstumia iš savo srauto, ir jie stovi ant kranto, žiūri, kaip dabar jo srovė neša kitus, klausosi iš toli atsklindančių balsų. Jie buvo su daugeliu praradimų jau susitaikę, bet kaip susitaikyti jam, kuris dar visai neseniai atšventė savo dvidešimtmetį?

Pagal Bronių Radzevičių

4. Pagal pateiktas schemas parašykite po sakinį. (6 taškai)

1. Pažyminys pažymins vietos aplinkybę tarinys veiksnys pažymins.

2. Vietos aplinkybę veiksnys papildins tarinys.

3. Papildins tarinys pažymins veiksnys ir pažymins pažymins veiksnys.

5. Suskliaustus žodžius parašykite kartu arba skyriumi. (3 taškai)

Vaikystėje mus siejo artima bičiulystė, bet (iš, tikrųjų) aš (ne, daug, ką) žinojau apie savo draugą. Iš prigimties jis buvo labai užsidaręs. Tačiau girdėjau, kad jis buvo kilęs iš senos giminės, nuo (ne, atmenamų) laikų pasižyminčios ypatingu charakterio jautrumu, kuris daugelį amžių reikėsi įvairiais egzaltuoto meno kūriniais, o pastaraisiais metais – dosnia, tačiau visai (ne, įkyria) labdara ir (taip, pat) karšta meile muzikai – veikiau dėl jos komplikotumo, o (ne, dėl) visiems žinomo ir lengvai suvokiamo grožio.

Pagal Edgar'ą Allan'ą Poe

Diktantai

PREKIAUTOJŲ SŪNUS

Prieš daugelį metų viename dideliame mieste gyveno neturtingas, bet doras batsiuovys su pačia. Kiauras dienas jis taisydavo žmonėms batus ir šlepetes, siūdavo ir naują apavą.

Jo pati pardavinėjo daržoves ir vaisius, kuriuos augindavo nedideliame darže už miesto vartų. Žmonės iš jos noriai pirkdavo, nes ji būdavo švariai, tvarkingai apsirengusi, o savo daržoves mokėdavo gražiai, patraukliai išdėlioti.

Toje paprastų žmonių šeimoje augo gražus, malonaus veido ir dailaus sudėjimo dvylikos metų berniukas, kuris pagal savo metus atrodė gerokai vyresnis. Jam patikdavo sėdėti su motina prekyvietėje. Toms moterims arba virėjams, kurie iš batsiuvio pačios pirkdavo daugiau daržovių, jis mielai padėdavo pirkinius parnešti namo. Tad retai pasitaikydavo, kad grįžtų be puikaus gėlės žiedo, smulkių pinigėlių ar pyrago riekės, nes virėjų šeiminiams būdavo malonu, kad į namus ateina simpatingas, doras, darbštus berniukas. (127 ž.)

Pagal Wilhelmą Hauff'ą

Tikrinama prieveiksmių rašyba, vienaarūšių sakinio dalių skyryba.

VARGŠAS SIUVĖJAS

Šalia senų drabužių perpardavinėtojo krautuvės jis pastebėjo pagyvenusį vyriškį, sėdintį ir lopantį suplyšusį apsiaustą tokioje ankštoje būdoje, kad tik vargais negalais jis pats galėjo joje apsisukti. Nuo ilgo darbo susilenkus jam buvo iššokusi didžiulė kupra, kuri kyšojo nukarusi iki pat stalo, ant kurio sėdėdamas siuvo. „O! Tai ir yra žmogus, kurio man reikia, – pamanė vergas, – kirsčiau lažybą, kad šitas negali būti garsus siuvėjas.“

Drabužių lopytojas buvo taip įnikęs į darbą, kad nė nekreipė dėmesio, kai žmogus jam tarė: „Taika ir ramybė jums“. Kai jis pakėlęs akis pamatė gražiai apsirengusį poną, kuris buvo ką tik šiuos žodžius ištaręs, ramiausiai dirbo toliau. Net neketino atsakyti į ramybės palinkėjimą įprastiniu tokiais atvejais žodžiu. Jam į galvą negalėjo ateiti mintis, kad šitas pasveikinimas skirtas jam, neturtingam vargšui. (123 ž.)

Pagal Wilhelmą Hauff'ą

Tikrinama neasmenuojamųjų veiksmažodžių formų rašyba, sudėtinio sakinio skyryba.

PO SAPNO

Būsiu sapnavusi, pagalvojo Žemaitė. Pabudo ji, prakaito išpilta, ir gulėjo klausydamasi, kaip tuksi širdis. Širdžiai buvo neramu. Kada, pagalvojo, kada tai bus? Jau laikas, jau nugyvenau savo... Gili žiema, ant langų ledinės gėlės, paukščiai, sušalę akmeniu, krinta į žemę ir pražūva pusny, kauleliai pavasarį išsibarsto... Tokia gili žiema. Kaip gerai, kad aš turiu namus! Reikia turėti namus – užgyventi arba susirasti, arba priimti dovanų, namelį, mažą kaip avilį, švarų – kaip avilį... Išėisiu, nebeliks manęs – tikrai, iš pradžių marškiniai mano bus šlapi, paskui išdžius – vaikai verks ir liausis, užmirš... Savo atgyvenau, laikas jau, ir vis tiek noriu dar vieno pavasario! – atkelsiu vartus, eisiu laukų pažiūrėti – kaip šokinėja piemenys ir veršiukai, kaip jie šokinėja! Ir kokia skani žolė! Vėjas, atlėkęs nuo saulės, sujaukia visą sodžių. (122 ž.)

Pagal Bitę Vilimaitę

Tikrinama veiksmažodžių būsimosio laiko rašyba, sudėtinio sakinio skyryba.

STUDENTAS POVILAS VIŠINSKIS

Naktį nemažai prisnigo ir gėlių galvelės buvo nuleipusios. Toli kalnuose skraidė erelis, virš ąžuolynų tvyrojo migla, o kiparisai atrodė tarsi nugenėtom viršūnėm. Jūra niurnėjo kaip sarginis šuo. Krantine vaikščiojo vaikinai palaikiu studento munduru, kaklą apsimuturiavę naminių vilnų šaliku. Vienas kitas ankstyvas praeivis girdėjo jį murmant kažką, gal poterius. Pagaliau vaikinai nusprendė, kad pakankamai įdienojo, ir patraukė prie netoliese esančios vilos, kur buvo gavęs namų mokytojo vietą. Jis įėjo pro mažuosius vartelius į sodą. Ėjo pro didžiulį tvenkinį. Mažais, siaurais takeliais brovėsi pro duriančius erškėčių krūmus, kol pateko į plačią laurų alėją. Rožės atrodė tarsi paliegę vaikai su sniego krepšeliais. Posūkyje jis sutiko senį. Tai buvo vilos šeimininkas, išėjęs pasivaikščioti tą ankstyvą rytą. Povilas Višinskis, studentas, stovėjo prieš jį įraudęs, plakančia širdim. (121 ž.)

Pagal Bitę Vilimaitę

Tikrinama dalyvių rašyba, vientisinio sakinio skyryba.

NAUJA PAŽINTIS

Tą dieną jis vis dėlto namų nepasiekė. Iš kažkur atsiradęs margas palaidas šuva įvijo bėglį į šiaudų stirtą, sustumtą kombainui nukirtus javus. Kokie tai buvo javai, Sigitas nemokėjo atskirti. Įsirausęs į šiaudus truputį paverkė, padūsavo, paskui sukluso išgirdęs, kaip krebžda ir cirpauja pelės. Čia netrūko ir žvirblių, suskridusių ieškoti peno. Ir žiogų, atnaujinančių savo koncertą saulei leidžiantis. Sigitui pasidarė jaučiau ir jis užmigo.

Netrukus per šiaudų apklotą ant savo pilvo pajuto kažkieno leteną. Sigitas krūptelėjo ir visas apmirė. Prie pat jo veido šnopavo kažkoks žvėris. Priešpilnio mėnulio šviesoje pamatė, jog tai tas pats margas, galbūt benamis šuva. Lyžtelėjo Sigitui skruostą tarsi atsiprašydamas, kad pirma jį aplojo. Dabar ieškodamas draugystės margis susirangė šalia, pasiryžęs ką tik įsigytą draugą saugoti per visą ilgą naktį. (122 ž.)

Pagal Kazį Sają

Tikrinama dalyvių rašyba, vientisinio sakinio skyryba.

NAKTIS ANT ŠVIEŽIO ŠIENO KAUGĖS

Ne, tokios nakties Kintas kaip gyvas nebuvo turėjęs! Kasėsi ir kasėsi, niežti ir dabar. Kažkokie vabaliūkščiai tik ir zujo po nugarą, pilvą, šlaunis... Vos nubrauks – ir vėl rėplioja. Negana to, besikasant susimurkšlino paklodė, ir iš apačios ėmė lišti ir badyti šiengaliai. O jau šunys!.. Suamsės kuris – ir pasileidžia loti visas pulkas. Net pačiam norisi šunimi kaukti. Tik vieną sykėlį pavyko užsnūsti, bet kas iš to? Pabudo išsižiojęs ir pajuto užausyje krutant. Kas vėl per vabalas? Grybštelėjo delnu – ogi pelė pastrykt! Iš siaubo buvo pats bestryktelįs, besurinkąs, bet spėjo susiturėti, juk išgirs apačioje...

Ak, kad būtų žinojęs, kokia naktis čia laukia, nė kojos nebūtų kėlęs į šitą velnio pastogę. Atrodė, bus minkšta, smagu ant kaugės šviežio šieno, jauku, šilta po sena skrandą. (121 ž.)

Pagal Vytautę Žilinskaitę

Tikrinama fonetinė rašyba, vienaarūšių sakinio dalių skyryba.

EINANT

Ilgus šešėlius meta namai. Priešais – ilga ir tiesi gatvė. Pačiame jos gale – juodas bažnyčios kupolas. Jo kontūrai įbrėžti blyškiai rausvame danguje. Toliau – dideli ir tušti laukai, girios, skardžiai. Pievoje kyla rūkas, už kojos pririštas širmas arklys, į kaladę įkirstas kirvis. Čia – tuščios gatvės, šventorius, elgetos... Jie sėdi po blyškiu dangum ant akmeninių laiptų, atsišlieję į aptrupėjusias statulas, kolonas; atsukę galvas, žiūri į mus.

Einame pro seną klevų parką. Girdėti muzika. Žmogus tuščia rankove suka rankeną, šoka dvi mažos figūrėlės. Linksmos, spalvotais drabužiais, jos mosteli rankomis, sutrepsi... Žmonių beveik nėra, šmėsteli vienas kitas kaip juodas šešėlis, nučeža žingsniai... Tėvas užmoka gal per daug, nes šis tiesia ranką, nori grąžinti pinigą. Aš nutempiu tėvą šalin. Už parko blyksteli Nemunas. Tolumoje padūmavę miškai, kalvos. (121 ž.)

Pagal Bronių Radzevičių

Tikrinama dalyvių rašyba, viendarūšių sakinio dalių skyryba, praleistos tarinio jungties skyryba.

VIDURŽIEMIO MĖNESIENA

Viduržiemio vakarais, kai blyškiame danguje išsisklaidydavo kaminų dūmai, kaimiečiai po vakarienės lyg susitarę leisdavosi takais į vieną kurią sodybą ir, susėdę ant suolų, pasakodavosi slaptingas, šiurpias ir juokingas istorijas. Gal ilgų vakarų nuobodulys, o gal baimė to grausaus, neaprėpiamo ir svetimo pasaulio, kuris su visais atgarsiais ir atšvaitais slinkdavo iki kaimiečių pirklių, – kai jų kailinių paviršius sustingdavo šalty kaip skarda, – vertė žmones spiestis į krūvą.

Ketrios moterys ir trys vyrai. Šilta liepsnelė ant stalo, laikrodžio tikslėjimas, rąstų suspausta šiluma ir balsai. Kai kalbos valandėlė išsenka, sėdintis arčiau lango praskleidžia užuolaidos kraštelį, žvilgteli į kiemą. Mėnesiena. Ir akys mato: uždarytos tvarto durys, ledų gurvoliai ant šulinio kraštų. Žvilgsnis atsimuša į aštriai laužytą miško liniją. Žmogus vėl užklosto užuolaidą, prispaudžia prie lango rėmų taip, kad nebūtų nė plyšelio. (126 ž.)

Pagal Bronių Radzevičių

Tikrinama priebalsių asimiliacija, viendarūšių sakinio dalių skyryba.

ATSIVERIANTI ERDVĖ

Jau kuris laikas sukaliuojamės aplink šį namą, baltą, su erdvia stikline veranda. Prie jo esanti veja, apjuosta keturkampe, stropiai apkarpyta gyvatvore, gražiai išsirikiavusios obelaitės, šiltnamis, kurio stogas atmuša vakarop slystančios saulės spindulius, pilkšvas, debesų spalvos skardinis stogas.

Nuo kalno atsiveria platus, į šiaurę nusidriekiantis vaizdas su tiltais besikryžiuojančiomis pajuodusių bėgių linijomis, su senais, besigrūdiančiais stačiose atšlaitėse namukais bei aukštais, dūmų tumulus verčiančiais kaminais. Retkarčiais ausį pasiekia monotoniškas gausmas, iš kurio išsiskiria tai kūjo bilsmas, tai traukinio sirena.

Iš ten, iš šnypščiančio garais miesto, aš atėjau, ir ne tiek šis namas, kiek giedra pavasario diena mane pakerėjo. Čia pat miesto pakraštys, ir virš dirvonų bei ažuolyno almėjo vyturėliai. Perėjau išdžiūvusiomis gatvėmis, kurių abiejose pusėse rikiavosi panašūs namukai, mačiau kiemuose žaidžiančius vaikus, moteris, džiaustančias skalbinius, sėdinčius ant suoliukų senukus, besikuičiančias sodeliuose šeimininkes. (130 ž.)

Pagal Bronių Radzevičių

Tikrinama dalyvių rašyba, vientisinio sakinio skyryba.

KELIONĖ

Kelionė leidžia dar kartą sugrįžti į vaikystę. Ji mus priverčia smalsauti, šniukštinėti, žvalgytis, be atvangos klausinėti į viską rodant pirštu ir kaip vaikui mokantis skiemenuoti kalba, nuo kurios dažniausiai lūžta liežuvis. Kiekvienas naujas svetimšalis pašnekovas, taip lengvai dėliojantis žodžius savąja, bet mums svetima šneka, atrodo didžiai išmintingas.

Kelionė mums vėl suteikia prarastą gebėjimą stebėtis, tyrinėti, pažinti, džiūgauti, krykštauti iš susižavėjimo ir nuostabos. Kelionė atveria net labiausiai susigniaužusią ir surambėjusią širdį, kuri vėl tampa imli neišsenkantiems pasaulio stebuklams ir todėl – dosni kitiems. Atvirlaiškių rašymas, dovanėlių namiškiams ir draugams pirkimas – tai tik vienas iš to dosnumo pasireiškimų. Kartkartėmis jis pasiekia aukščiausiąją savo gaidą ir virsta priekaištu dėl dėmesio ir meilės, kurių namie niekada pakankamai neskyrei aplinkiniams, arba, pranokęs bet kokius sąžinės balsus, nuvilnija visa apimančiu kosminiu gailesčiu iki pat dangaus pakraščių. (129 ž.)

Pagal Jurgą Ivanauskaitę

Tikrinama fonetinė rašyba, vienarūšių sakinio dalių skyryba.

KAS VYKO ANKSČIAU:

VAIKAI RADO KEISTĄ RAKTĄ, KURIS ATVEDE
JUOS PAS SENDAIKČIŲ PARDAVĖJĄ. →
SEKDAMI NUORODOMIS IR PASINAUDODAMI
LIETUVIŲ KALBOS ŽINIOMIS, VAIKAI IR
PARDAVĖJAS PATEKO Į PASLAPTINGOS
LIETUVIŲ KALBOS DRAUGIJOS BŪSTINĘ.

AŠ ESU LIETUVIŲ KALBOS
DRAUGIJOS
RANKRAŠČIO SAUGOTOJAS.

ŠIS RANKRAŠTIS PRASIDEDA TAIP:

"Jau saulelė vėl atkoppama budino svieta
Ir žiemos šaltos triūsus pargriaudama juokės."

JEI NORITE SUKVIESTI
LIETUVIŲ KALBOS DRAUGIJĄ,
ATSAKYKITE:

KAS PARAŠĖ ŠĮ RANKRAŠTĮ?
KUO ŠIS TEKSTAS SVARBUS?

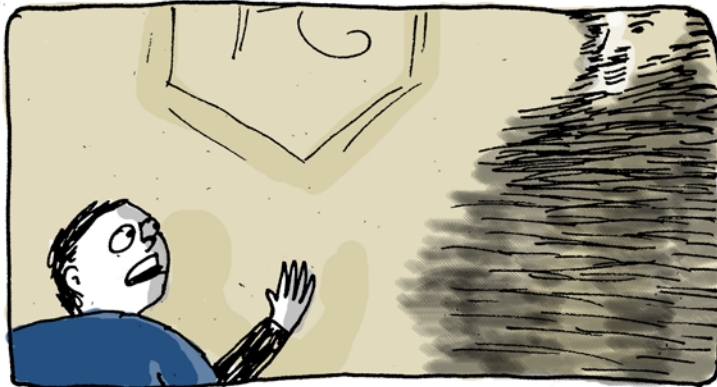
HMM...

PADĖK VAIKAMS
ATSAKYTI Į KLAUSIMUS!

JŪSŲ ATSAKYMĄ PRIIMU.

TEGUL PASIRODO
LIETUVIŲ KALBOS DRAUGIJĄ!

JŪS IŠKVIETĖTE LIETUVIŲ KALBOS
DRAUGIJĄ - LIETUVIŲ KALBOS
MYLĖTOJUS IR SAUGOTOJUS.

JEI TAIP PADARĖTE, VADINASI,
LIETUVIŲ KALBAI GRĖSIA PAVOJUS.
KAS MŪSŲ KALBAI KELIA GRĖSMĘ?!

TAI KAD...

MES NE...

AŠ
KELIU
GRĖSMĘ
LIETUVIŲ
KALBAI!

TĖSINYS - AŠTUNTOJE KLASĖJE.

8 klasė

I tema. 7 klasės kurso kartojimas ir gilinimas

1. Paryškintus žodžius surašykite į lentelę ir užpildykite ją. (6 taškų)

Per tuos naujus rūpesčius namiškiai greičiausiai pamiršo, kad jau poryt – rugsėjo pirmoji. Sekmadienis. Nors mokyklose pamokų dar nebus, vaikai **vis** tiek privalo susirinkti, apžiūrėti klases, pasveikinti mokytojus. **Apie** tai buvo **kalbama** per **mažutį** radijo aparatėlį, o televizorius be elektros neveikė.

Mama **apsiskalbusi** išskubėjo pas dantistą, o patėvis, pagaliau apsiskutęs, užsidėjo tamsius akinius ir išėjo pas kažkokį draugą. Likęs vienas Sigitas mokėsi skaityti. Bet su mama **jam** būdavo kur kas **įdomiau**. Ji **pasakydavo** kokį nors žodį, o Sigitas spėdavo, iš kelių raidžių jis susideda.

– Namas?

– N-a-m-a-s... Iš **penkių**.

– O vanduo?

Su „vandeniu“ buvo sunkiau. Sigitui rodės, kad ir tam žodžiui užtenka penkių raidžių.

Dabar Sigitas be mamos mėgino susigaudyti, iš kelių raidžių susideda žodis „mokinys“ arba dar ilgesnis – „vadovėlis“. Ne iš **karto** atspėjo.

Pagal Kazį Sają

Žodžiai	Kalbos dalis (vksm. forma)	Skyrius (rūšis)	Giminė	Skaičius	Linksnis	Laipsnis	Nuosaka	Laikas	Asmuos

2. Įrašykite praleistas raides ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus. Paryškintus žodžius išnagrinėkite žodžio dalimis. (15 taškų)

Po keleto valandėlių į kiemą išeis išt__sės paauglys Juzukas labai mėgstantis skaityti astronomines knygas ir **vaizduotis** berib__s galaktikas; išeis su dėde Konstantu į kiemą. „Koks speigas“, pasakys **senyvas** suklususiu veidu vyras apvesdamas akimis žvaigždynus. Jų milijardai ten, ir visos didumo sulig saule, pagalvos Juzukas.

Viena žvaigždė pralėks pro kitas, skai__čiai sude__dama. Ir lyg tolimas koks **griausmas** pasigirs galaktikose. „Gal ir tiesa, kad kiekvienas žmogus turi savo žvaigždę“, pasak__s Konstantas. Jų ten milijardų milijardai, ir šviesa eina prie mūsų t__kstančius **šimtmečių**. Jos visos begal__kartų didesnės už Žemę. Per didelę prabangą žmogui mažam padarėliui turėti tokį **šviesulį**. Jeigu jos būt__ tokios kaip mums atrodo dar supra__čiau, – pagalvos Juzukas čiupinėdamas kišenėje gulintį l__šį.

Pagal Bronių Radzevičių

.....

.....

.....

.....

.....

3. Iš pateiktų veiksmažodžių sudarykite neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas ir užpildykite lentelę. (10 taškų)

klausti, atsiminti, prabėgti, laužti, maitinti

Neasmenuojamosios veiksmažodžio formos	
Veikiamosios rūšies dalyviai	
Neveikiamosios rūšies dalyviai	
Pusdalyviai	
Padalyviai	

4. Paaškindite skaitmenimis pažymėtų žodžių rašybą. (7 taškai)

Berniukas valandėlę žiūrėjo į mėnesienoje blizgančią sniego lygumą, į blyškiai¹ mėlyną dangaus skliautą.. Paskui vėl susiraitė ant lovos, bet neilgam. Kai iš vyrų krūtinių išsiveržė nauja melodija, jis basomis kojomis atsistojo ant grindų ir ėmė dainuoti iš savo tamsaus kampo kartu su vyrais. Balsas buvo per silpnas, ir jis ėmė mojuoti rankomis. Nežinia³, gal vyrai išgirdo ir jį (nors jis labai nenorėjo), nes vienas paklausė tėvo:

– O kur tavo vyrukas?

– Miega, kur jis daugiau bus, – ir tėvas atsisuko į kampą⁴, kuriame tūnojo berniukas, tačiau greit nusigręžė⁵.

Dainos sekė viena po kitos. Ir berniukas neištvėrė: išlindo iš savo kampo ir sustojo tėvui už nugaros. Vyras, kurio juodi plaukai buvo užkrite⁶ ant akių, pakėlė galvą, bejėgiškai palinkusią⁷ ant talo, ir pastebėjo jį.

Pagal Bronių Radzevičių

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

5. Parašykite trūkstamus skyrybos ženklus. (4 taškai)

Kai pamotė atėmė tą lęšį paslapčiomis jis išsitraukė astronomijos knygą ir ėmė skaityti: bandė įsivaizduoti kokia milžiniška mūsų saulė ir kitos žvaigždės nutolusios per milijardus šviesmečių. Kada nors jam bus leista žvilgtelėti į saulę pro teleskopas ir jis pamatys ugninę saulės karūną bei protuberancus pamatys priartėjančius ir nutolstančius žvaigždynus bet vargu ar tie teleskopai pasakys ką jautė karštai jį mylinti močiutė gulėjusi prie žemo švytinčiomis sniego dulkėmis apnešto langelio.

Pagal Bronių Radzevičių

II tema. Giliname akcentologijos žinias

1. Vienu brūkšniu prabraukite trumpąjį kirčiūtą skiemenį, dviem brūkšniais – ilgąjį. (20 taškų)

Veidai atrodė niūrūs, tarsi iš akmens, ne vienas matė panašių negandų ir dabar stovėjo prie upės visai joms abejingas. Blykstelėjusi šlapiais irklais, pro šalį praplaukė valtelė. Keletas žmonių sėdėjo ant kranto ir užkandžiavo. Tie patys niūrūs žvilgsniai, nenoromis pasakyti žodžiai...

Pagal Bronių Radzevičių

2. Sukirčiuokite žodžius, kurių skiemens pagrindas yra ilgieji *a, e*. (5 taškai)

vasara, pajutęs, kaulėtas, valtelę, pamatydamas, atsakymas, mes (įvardis), mažametis, linkėdamas, įtampa, grupelė, adata, aguona, pasaka, užgesęs, plačiąją

3. Taikydami priešpaskutinio skiemens taisyklę, sukirčiuokite paryškintus žodžius. Parašykite jų pavojuingesnius linksnius. (15 taškų)

Mes abu sutariam, kad verkti galima. Tuo metu per **mūsų galvas** perskrenda dvi **varnos**, atrodo, jos vos nesiekia mūsų galvų. O žvaigždžių gana, ir Grigo **Ratai** jau pasirodė. Kad mes neužmigtume ir neiškristume iš **eglės**, apkabindami abiem **rankom** eglės **viršūnę**, kuri mus skiria, mes paduodam vienas kitam rankas ir tvirtai susikimbam.

Aš jaučiu prie mano **krūtinės** prispaustą eglės liemenį ir girdžiu, kaip plaka širdis. Ar tai eglės, ar tai Mikučio, ar tai mano?

O gal tai visų trijų širdys plaka **vienu** kartu, kai mes tokioj **draugystėj** ir taip artimi nakties platybėje.

Pagal Liudą Dovydeną

.....

.....

.....

.....

4. Sukirčiuokite tarptautinius žodžius. (8 taškai)

telefonu, rekordą, seansas, paragrafas, eksportas, polką, kronikoje, akordus, originale, procesus, artistu, programa, interviu, terminams, kupė, troleibusas

5. Sukirčiuokite tikrinius daiktavardžius. Skliaustuose įrašykite ir sukirčiuokite šių žodžių galininką ir vietininką. (10 taškų)

Plungė (.....);

Minija (.....);

Vilnius (.....);

Alytus (.....);

Klaipėda (.....);

Dauguva (.....);

Anykščiai (.....);

Kuba (.....);

Čikaga (.....);

Airija (.....).

III tema. Giliname morfologijos ir skyrybos žinias

1. Paryškintus žodžius surašykite į lentelę ir užpildykite ją. (6 taškai)

Tačiau **daugelis** keliautojų **patvirtins**, kad būtent **svečioje** šalyje pirmą kartą gyvenime pamatė saulėtekį ar saulėlydį, pagaliau išvydo žvaigždes ir mėnulio pilnatį, įsiklausė į vandens čiurlenimą, vėją, paukščių čiulbesį ar pajuto žmonių gerumą bei šilumą... **Visa tai** nutinka ne, todėl, kad kituose **kraštuose** dangus, oras, žemė ir jos gyventojai yra kitokie, o **todėl**, kad keliaudami kitokie būname mes patys. **Ištrūkę** iš kasdienybės įpročių ir prievolių narvo, **staiga** atgauname tikrąją žmogaus laisvę, **susigražiname** gyvenimo geismą. Tas, kas bent kartą **šiuos** svaigius jausmus patyrė, jų nebepamirš net pilniausioje rutinoje. Kaip tik todėl yra tokie brangūs svečių šalių prisiminimai.

Pagal Jurgą Ivanauskaitę

Žodžiai	Kalbos dalis (vksm. forma)	Skyrius (rūšis)	Giminė	Skaičius	Linksnis	Laipsnis	Nuosaka	Laikas	Asmuos

2. Paaškindite paryškintų raidžių rašybą. (6 taškai)

vandenį –
siūstuvą –
užžėlęs –
švarųjį –
neatvažiuosius –
aplinkkelis –

3. Ištaisykite klaidingai parašytus žodžius. (5 taškai)

esą, pažystami, tris syk, besąlygiškai, didžiųjų, ypač, neįlysty, jubilijatas, švęsty, norėdavęs, dukterei, trečiasyk, tesinys, barjeras, deje, sankryža, beatrodas, drąstiškai

4. Pabraukite neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas. Sutartiniais ženklais pažymėkite reikšmines žodžio dalis. (10 taškų)

Žemai pakalnėje tyvuliavo skaidrus Udruvės ežeras, plačiai išsišakojęs tarp aplinkinių kalnų, apaugusių pušynais, ir slėnių, užtrauktų pelkių maurais. Baltaragio malūnas buvo ant aukščiausio kranto, ir jo sparnai, šmėkščiodami iš tolo pro mėlynas pušų viršūnes, sukdavosi nuo mažiausio vėjelio, jam padvelkus iš ežero.

Pagal Kazį Borutą

5. Įrašykite praleistas raides. Virš pažymėtų žodžių nurodykite kalbos dalį. (10 taškų)

Vaik__čiodavau tokiu mišku, kai buvau **dar** mažas vaikinąs. Tuomet dar saulė man **kaitriau** švietė, ir pasaulis dėl man__s linksmesnėmis spalvomis klostėsi, **paslaptingesniais** balsais bei **šlamėjimais** dabinosi...

Prieš metų **keliolika**, kai miškas, baltu sniegu apsiklost__s, buvo žiemos miegu užmig__s, atėjo **su** kirviais, su pielomis pikti ir įtūžę žmonės. Traiškino gri__dami **pakirsti** girios galiūnai, verkė ir raudėjo šilas...

I__skynė mišką, iškirto medžius, o **paskui** vėl u__sėjo. Dabar jau ten sužėlė toki tankum__nai, jog nei praeisi, nei prasiskver__si. O kadangi ten dabar **neleisdavo** ganyti nei gyv__lių, nei arklių, žolės ten nubujodavo **iki** juostai, kaip karklynas suaugdavo.

Pagal Vincą Krėvę

IV tema. Sudėtingesni skyrybos atvejai

1. Įrašykite praleistas raides ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus. (8 taškai)

Aš dabar turiu laiko ir noro atsiminti motinos pasakas nors aš ne ištiesai suprantu __žuolo kalbą. Bet aš norėčiau tai kartoti ir kartoti nes tai man duoda dr__sos ir aš nebijau stovėti šioje miško aikšt__lėje kur kiekvieną akimirką gali pasirodyti Miškinis ir paleisti savo pilkas miglas. Betgi aš negaliu taip stovėti ir tik pasakomis verstis nes ką pasak__s dėdė Augustas kai aš aprei__šiu jog prapuoLė arklys jog stovėjau ir bijojau sušukti nes girioje š__kaujantiems ir vilkas ir Miškinis įvairių __ibių pridaro.

Pagal Liudą Dovydėną

2. Paašškinkite, ką skiriame skaitmenimis pažymėtais skyrybos ženklais. (5 taškai)

Važiuok į malūną dieną ir naktį – niekad os nepaklysi, o su piršliais nē nemėgink – būtinai nusi suk si sprandą. Kodėl taip buvo, niekas negalėjo suprasti. Pats Baltaragis numanė,¹ bet nieko negalėjo padaryti. Rodos,² duktė kasdien vis gražesnė darėsi,³ tik tai piršlių su jauniki ais nors kartais ir laukdavo, bet nesulaukdavo. Tada nejučiomis Jurgos linksmosios akys kartais apsiniaukdavo, ir lūpose sustingdavo juokas. Tai matydamas,⁴ tėvas vis dažniau užsidarydavo malūne, kažką galvodamas ir nieko nesugalvodamas, tik tai dar labiau pražildamas. Jis žinojo, kas čia yra, kad piršliai negali atvažiuoti, ir jeigu pirma pro pirštus į tai žiūrėjo ir net patenkintas buvo, tai dabar,⁵ kartais pamatęs nuliūdusią dukterį,⁵ graužėsi iš to gailesčio ir tylėjo kaip žemė.

Pagal Kazį Borutą

1.
2.
3.
4.
5.

3. Ištaisykite netaisyklingai išskirtus sakinius. (5 taškai)

1. Apkaltino ji Baltaragį, kad jis, senas raganius norėjęs ją skaistybės apžadus padariusią mergele, išleisti ne už to kito, tiktai už paties velnio. (K. B.) 2. Galbūt Uršulė būtų visai užniurkiusi Pinčuką, bet tas, neturėdamas kur dėtis praplėšė sijono klostes ir smuko į liūno dugną, traukdamas paskui ir Uršulę. (K. B.) 3. Pradėjo rinkti apie Baltaragį visokius gandus ir paskalas, klausinėti žmonių, bet ilgai nieko naujo negalėjo sužinoti nei apie Baltaragį nei apie jo malūną. (K. B.) 4. Jeigu ne tie sapnai tai baisiai nuobodus būtų buvęs Pinčuko gyvenimas. (K. B.) 5. O Baltaragis, tarsi viską užmiršęs, tylus ir susimąstęs slankiojo po namus, nepastebėdamas Uršulės tiktai kur buvęs nebuvęs vis sustodavo prie lopšio ir ilgai negalėdavo nuo jo atsitraukti. (K. B.)

4. Sintaksiškai išnagrinėkite sakinius. (15 taškų)

Piramidės taip pat byloja apie gyvenimą. Apie gyvenimą, kuris kiekvienam yra vienintelis ir, deja, pralekia nepaprastai greitai. Piramidės primena, kad kiekviena būties akimirka yra didžiausio dėkingumo vertas stebuklas. Besivaikydami vien materialios naudos ir apčiuopiamų dalykų, mes atbunkame, surambėjame ir nebepastebime mistinio savo egzistencijos lygmens. Piramidės tą potyrį vėl sugrąžina. Jeigu įsiklausai į amžiną jų tylos balsą.

Pagal Jurgą Ivanauskaitę

5. Parašykite du vientisinius sakinius, kurie būtų sudaryti su visomis sakinio dalimis ir įterpiniu bei kreipiniu. Sakinius išnagrinėkite sintaksiškai. (10 taškų)

.....

.....

.....

.....

Diktantai

MŪSŲ DĖDĖ

Dažnai mąstau: kai užaugsiu, būtinai tokius ūsus užsiauginsiu, taip pat apvyniosiu apie ausis ir žiemą nuo jų imsiu ledo žvakeles, kaip daro tėtė ir dėdė Augustas. Mama, dėdės jaunoji sesuo, veda dėdę į seklyčią, bet kur tau jis eis. Jis eis pažiūrėti, kaip vyniojasi jo iš Podžialaukės dvaro atvežti apyniai, kaip auga didieji antaniniai obuoliai.

Bet prieš tai jis dar atsisės vidury trobos ant apskritos kėdės ir prašys mus tris pašokti. Po to bus geroji dalis: visiems iš eilės nutarkuos ausis. Patinka tasai tarkavimas, kai dėdė abiem savo delnais trina kurio nors ausis, o dviem reik užsimerkti ir spėti, kurį tarkuoja. Kuris atspėja – gauna saldainį.

Mama prašo dėdę mesti su vaikais niekų darbą, o mums liepia atsitraukti. Ji tuo metu jau įkūrusi virdulį, triūsia apie spintą. Ten girdėti, kaip ji skaldo plaktuku cukraus galvą, ir visi trys paliekame dėdę... (139 ž.)

Pagal Liudą Dovydeną

Tikrinama veiksmažodžio formų rašyba, sudėtinio sakinio skyryba.

ANKSTYVAS RYTAS

Sapnavau gražų sapną. Karališkių pievose auksu lijo. Iš mėlynų debesų kaip aukso stygos liejosi ant žalios žolės. Tarp tų aukso gijų ėmė skraidyti dideli mėlyni paukščiai ir tūpti ant palinkusių smilgų. Be galo, be krašto prilijo tiek aukso, priskrido mėlynų paukščių, kurie keistai burkavo, lyg balandžiai, narsiai atstatę margas krūtines. Aš bandau bent vieną mėlyną paukštį pagauti, bet nepavyksta. Ir šiaip, ir taip bandau, bet paukščiai kyla ir leidžiasi ranka nepasiekiami.

Girdžiu dėdės balsą. Raginantį keltis, tad šoku iš guolio. O rytuose jau aušta, sodo medžiai dega aušros išsiliejime, o šnekučiai jau grįžta iš lauko ir skubiai lenda į inkilus, kur pasigirsta džiaugsmingas vaikų šlamėjimas ir muštynės dėl tėvo atnešto slieko. Girdžiu skambantį pieno čiurkšlių tekėjimą į skardinius kibirus ir merginų barimų karvių trepsėjimą.

Vežimai jau kinkomi kelionei į Karališkių pievas. (131 ž.)

Pagal Liudą Dovydeną

Tikrinama nosinės raidės žodžio galūnėje, sudėtinio sakinio skyryba.

PRIE UGNIAKURO

Kiek tik akys užmato, mus supa lapuočių miškas, kuris tik vienoj vietoj prakiūra laukais, o aplink pievas plačias miškai kaip žali debesys. Pačiam viduryje pievų šviečia mažas ežeriukas, kur dažnai nusileidžia laukinės antys. Visoj plačioj pievoj prisodinta lyg kažkieno ranka beržiukų, ąžuolų; prie ežeriuko vėjuje siūbuoja kuokštai krūmų, karklų. Bet retai paklydę berželiai, ąžuoliukai viršum vešios žolės stiebiasi, dažnai pasvirę į pievos žiedus.

Prie ugniakuro liekam tik mudu, nes merginos pasisiekė anoj pusėj pievos triukšmaujantį jaunimą, kuris dabar dainas dainuoja, armonika groja. Ir aš norėčiau būti toj jaunimo šutvėj, bet man reikia pamaišyti bulvienę, kurstyti ugnį, dažnai prižiūrėti arklius krūmuose, kur jie plaka geležines grandines ir retkarčiais susižvengia su daugybe arklių, kurių pilni krūmai ir, atrodo, būtina jiems taip susisiekti žvengimu.

Sėdžiu prie ugnies įraudęs ir žiūriu į vakarinę žvaigždę, iškilusią viršum miško, kur pieva nusmailėja, lyg sūrmaišelio galas. (139 ž.)

Pagal Liudą Dovydėną

Tikrinama vietininko linksnio rašyba, vientisinio sakinio skyryba, sudėtinio sakinio skyryba.

ĮSPŪDŽIAI IŠ GIZOS SLĖNIO

Žmogus, laikantis save brandžia šiuolaikiška asmenybe, grįžęs iš Egipto būtinai pasakys ką nors niekinamo apie piramides. Jos mažos, kreivos, apgriuvusios, stovi ne dykumoje, o šiukšlino Kairo pakraštyje, kad išvis nedaro jokio įspūdžio. Juk žavėtis piramidėmis – ne tik banalu, bet tai yra blogo tono ženklas! Nė už ką nenorėčiau pritarti šiems žmonėms, praradusiems bet kokį polėkį ir pozityvų požiūrį į gyvenimą.

Savo įspūdžius Gizos slėnyje galėčiau prilyginti nebent skrydžiui į Mėnulį, nes, manding, astronautai jautė maždaug tą patį, kai žengė pirmuosius žingsnius dangaus kūnu, kurį nuo pat vaikystės matė dešimtis tūkstančių kartų. Tegul neįsižeis astronautai, bet aš nė kiek neperdedu. Vienintelis iš Septynių pasaulio stebuklų, išlikęs iki mūsų dienų, anaipol neprarado nei savo didybės, nei grožio, nei mistinio žavesio.

Piramidės šiuolaikiniame žmoguje pažadina jau beveik prarastą pojūtį, kad atsidūrei prieš kažką daug didesnį, nei gali suvokti protu. (136 ž.)

Pagal Jurgą Ivanauskaitę

Tikrinama tikrinių daiktavardžių rašyba, dalelių rašyba, vientisinio sakinio skyryba.

KELIAVIMAS

Kai kas keliavimą laiko esmine egzistencine pozicija. Kiti tvirtina, kad tai tik būdas pabėgti nuo susikaupusių problemų. Beje, nevykęs, nes, net atsisakęs bet kokio bagažo, į tolimiausią Žemės pakraštį tempiesi savo paties kalėjimą ir jame įkalintą kankinį. Prie nuolatinio judėjimo erdvėje ir laike rizikuojama priprasti. Kad ir kaip ten būtų, kelionė, slopindama išgyvenimus, susikaupusius pernelyg ilgai užsibuvus vienoje vietoje, gali veikti nuskausminamai. Taip nutinka jau vien todėl, kad judėjimas į priekį kuria vis naują perspektyvą, nors ir yra apribotas dviem konkrečiais taškais: iš taško A į tašką Z. Kelionė beveik visuomet turi tikslą, ir dažniausiai jis vienaip ar kitaip pasiekiamas. To, deja, nepasakysi apie tikslus, kuriuos žūt būtinai užsibrėžiame tūnodami vienoje vietoje. Net ir kliūtys – kalnų perėjos, patvinusios upės, nuošliaužų užgriūti keliai – būna įveikiamos. O juk siekdami žmogaus, esančio visai šalimais, neretai prieiname bedugnę, per kurią nėra jokių tiltų. (138 ž.)

Pagal Jurgą Ivanauskaitę

Tikrinama fonetinė rašyba, vientisinio sakinio skyryba.

KODĖL TAIP TYLU?

Visi laukė lietaus su audra ir perkūnija. Bet tai, kas atsitiko, išgąsdino kur kas labiau nei griausmas iš giedro dangaus. Pamažu sutemo, pūstelėjo lengvas vėjelis, sužibo žvaigždės. Akimirka stojo mirties tyla. Klykdami prie motinų puldinėjo vaikai, baubė galvijai. Visus pagavo toks sąmyšis, jog nebežinojo, kur bėgti, ko stvertis. Kol gyva neužmirš to siaubo, kuris pagavo ją pačiame vidurdieny nakčiai užėjus. Geriau tegu kepina, tegu svilina veidą, rankas ir pečius, galvojo, vis vien geriau negu toks siaubas. Tekina pasileido laukais, kur kojos neša...

Dabar jai rodosi, kad saulė žnegtelės žemyn, ir stos amžinoji naktis. Naktis ir speigas, užgniaužiantis visa, kas gyva. Ji vis dar grėžia veidą į šviesą, nors jaučia, kad juo jau slenka šešėliai. Bet kodėl taip tylu tapo pirkioje?

Priemenėje pasigirsta žingsniai. Tai į trobą įėjo sūnus Konstantas, aukštas, suklususiu veidu vyras; tylėdamas atsisėda užstalėje, ima vartalioti savo rankas. (140 ž.)

Pagal Bronių Radzevičių

Tikrinama priebalsių asimiliacija, sudėtinio sakinio skyryba.

DIDELIS AŠAROS LAŠAS

Buvo vidurnaktis, už lango stūgavo vėjas. Virš sniegu užverstų laukų pro debesis pašėlusiu greičiu rytų pusėn lėkė baltas mėnulio diskas. Už durų kažkas suskrebeno. Staiga ryškiam šviesos pluošte išvydau vaiką. Jo prasti užlopytom alkūnėm kailinukai buvo apnešti sniegu. Pastatyta apykaklė užrišta rudu šaliu, ant aptrintų juodų vilnų žvilgėjo smulkūs vandens lašiukai. Iš po juodos, ant akių užmaukšlintos kepurės tesimatė paraudusi nosis. Jis žiūrėjo į medinukais apautas kojas – prie jų telkšojo balutė nuo aptirpusio sniego. Medinukai buvo nauji, ištepti alyva. Kažkodėl man pasirodė, kad jis verkia, ir aš paėmiau jo pirštinėtą ranką – lopas buvo atiręs, pro skylę išlindę maži paraudę pirštai.

Valandėlę kambarių tyloj buvo girdėti tik širdį gniaužiantis jo inkštimas, aš vis dar žiūrėjau pro langą. Kai žvilgtelėjau žemyn, pamačiau tebešluostančią veidą jo ranką, išlindusius pro skylėtą pirštinę mažus paraudusius pirštus – ant mažojo kybojo didelis ašaros lašas. (137 ž.)

Pagal Bronių Radzevičių

Tikrinama ilgųjų ir trumpųjų balsių rašyba, sudėtinio sakinio skyryba.

TARP PRAEITIES IR DABARTIES

Laimė, jau toli nuėjau nuo gimtojo kaimo. Taip toli tas vaikystės pasaulis. Kiekviena akimirka, rodos, nešė ir neša vis tolyn nuo vaikystės. Jau seniai nušmėžavo matyti veidai, buvo ir pamojauta išlydint, ir aš vis dar regėjau susispietusias žmonių figūras, deja, jos tolo ir ištirpo. Beje, kodėl beveik kiekvieną naktį, vos tik užmerkiu akis, laikas ir erdvė, kurioj dabar esu, dingsta. Aš vėl, matyt, atsiduriu kur prie sietuvos ar medžių apsuptoj pievutėj. O iš miesto pakraščio išvykstančių traukinių kaukimas virsta kaime girdėtais balsais – iki kelių žolėj mykia karvės, po basom kojom trakši sausos šakos. Kodėl jaukus sapno prieglobstis turi virsti ir vaikystės prieglobsčiu?

Vos tik nutyla dienos triukšmas, vos tik nusimetu drabužius ir jau nebereikia atlaikyti ant savęs kitų žvilgsnių, tik pamanykit, beregint nugriūva į šalį visa mano butis, drauge toks gyvas, apčiuopiamas ir akivaizdus dabartinis mano „aš“. (137 ž.)

Pagal Bronių Radzevičių

Tikrinama fonetinė rašyba, įterpinių (įspraudų) skyryba.

AŠ ATVĖRIAU VISAS DURIS

Kitoje lapo pusėje buvo iškraigalioti žodžiai, tačiau jų niekaip negalėjau išskaityti – pasirodė, kad tai svetimos kalbos žodžiai. Ilgai varčiau tą lapelį, bet man niekas nepaaiškėjo. Kai vėl atėjo naktis, ir už lango įsistūgavo vėjas, žaisdamas sniegu, ir aš jau gulėjau, klausydamasis, kaip mažam kaimely laukuose švilpia vėjas, pasidarė nebejauku. Susikroviau į lagaminą savo mantą. Tačiau, matyt, per daug buvau pripratęs prie šio tylaus kaimelio, nes, tarpdury stovėdamas, nusviedžiau lagaminą, ir staiga paaiškėjo tų žodžių prasmė.

Aš atvėriau visas duris, atvėriau, kaip jie buvo palikę, tik pridengiau marška langą – dabar tamsu, ir vis vien jų nepamatyčiau, o žingsnių ir balsų neišgirsčiau.

Pro langą pusto sniegą, vėjas daužo atdaras duris – dabar gal jiems nebereikės trintis apie langus, gal jie žinos, kaip užėti, nors vargu ar bus kokia prasmė – į ledą sušalo ir paskutinis kavos likutis pasvirusioj ant elektrinės plytelės skardinėj. (138 ž.)

Pagal Bronių Radzevičių

Tikrinama vietininko linksnio rašyba, priebalsių asimiliacija, sudėtinio sakinio skyryba.

SĖDINT PRIE ŽIDINIO

Neslėpdamas užuojautos, jis dirsteli į praeinančią jauną indų plovėją. Dirsteli į jos sunkias basomis į šlepetes įsispiertas kojas. Palydi rankos gestą, kuriuo ji praskleidžia raštuotą uždangą virtuvėn. Ir vėl palinksta prie savo molinio indo. Vėlei treška ugnis, įkaitęs, net raudonas ketus.

Bet vieną akimirką, nejučiomis pakėlęs į židinį akis, jis mato, kad žarijos priblėso, kad pasvyra šuliniu sukrautos malkos, rodos, iškris. Laikydamas rankoje savo molinį indą, nė nejausdamas, ką daro, jis patraukia prie krosnies, pasilenkia, pūsteli, bet žarijos ne įsižiebia, o prigęsta, nepliūpteli liepsna.

Jis pasilenka dar arčiau, vildamasis veidu pajusti malonią liepsnos kaitrą. Pūsteli dar kartą – ir atšoka, kad pelenai neapneštų burnos, – tas pats. Ir netgi ranka, kurią jis baugščiai priartina prie ketaus, ta ranka skubiai atsitraukia, bet ne todėl, kad būtų nudegusi – o iš netikėtumo, nes prisilietė prie kažko keisto. (133 ž.)

Pagal Bronių Radzevičių

Tikrinama neasmenuojamų veiksmažodžių formų rašyba, sudėtinio sakinio skyryba.

KAS VYKO PRIEŠ TAI:
 VAIKAI RADO KEISTĄ RAKTĄ, KURIS
 ATVEDĖ JUOS PAS SENDAIKČIŲ PARDAVĖJĄ.
 SEKDAMI NUORODOMIS IR PASINAUDODAMI
 LIETUVIŲ KALBOS ŽINIOMIS, JIE PATEKO
 Į PASLAPTINGOS
 LIETUVIŲ KALBOS DRAUGIJOS
 BŪSTINĘ.

JŪS IŠKVIETĖTE LIETUVIŲ KALBOS
 DRAUGIJĄ – LIETUVIŲ KALBOS
 MYLĖTOJUS IR SAUGOTOJUS.

JEI TAIP PADARĖTE, VADINASI,
 LIETUVIŲ KALBAI GRESIA PAVOJUS.
 KAS MŪSŲ KALBAI KELIA GRĖSMĘ?!

TAI KAD...

MES NE...

AŠ
 KELIU
 GRĖSMĘ
 LIETUVIŲ
 KALBAI!

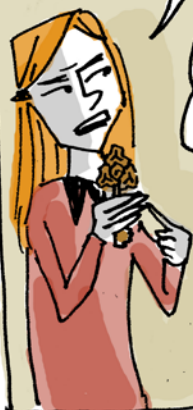
AŠ SUNAIKINSIU
 RANKRAŠTĮ IR
 LIETUVIŲ KALBOS
 DRAUGIJĄ
 IŠNYKS!

IR... IR DAUGIAU
 NIEKAS IŠ MANĖS
 NESIŠAIPYS DĖL TO,
 KAD PRASTAI MOKU
 LIETUVIŲ KALBĄ.

BET... BET JUK AŠ RADAU
RAKTĀ SAVO PĀSTO
DĒŽUTĒJE.

TAIP, TAI AŠ
JĀ TEN PADĒJAU.
TIKĒJĀUSI, KAD
ATEISITE IR
PADĒSITE MAN
IŠSPRĒSTI
UZĒDUOTIS, KURIOS
ATVERS MAN DURIS
5 DRAUGIJOS BŪSTINĒ.

AŠ PATS TO PADARYTI
NEGALĒJAU,
NES, KAIP
JĀU SAKIAU...

AŠ PRĀSTAI MOKU
LIETUVIŲ
KALBĀ.

PALAUKITE: JUK JŪS
KARTU SU MUMS
ATLIKINĒJOTE UZĒDUOTIS.
MANAU, KAD MOKĀTE
DAUGIAU, NEGU MANOTE.

PADĒK
SENDAIKČIŲ
PARDAVĒJUI
PAAIŠKINTI ŠIŲ
ŽODŽIŲ RAŠTBĀ!

NAGI, PAMĒGINKITE PAAIŠKINTI
ŠIŲ ŽODŽIŲ RAŠTBĀ:

ATRASIĀS -

PASLAPTINGĀJĀS -

ŠVARRAŠTĀS -

BE TO, SUKLYSTI-
NIEKO BAISAUS.
SVARBU NORĒTI
MOKYTIS

GHM. LEISKITE
ĪSITERPTI

SUNAIKINĖS
RANKRAŠTĮ JŪS
NESUNAIKINTUMĖT
LIETUVIŲ KALBOS
DRAUGIJOS.

NES LIETUVIŲ KALBOS
DRAUGIJA ESAME MES...

...IR JŪS,

IR VISI, KAS MYLI IR VERTINĄ
LIETUVIŲ KALBĄ.

JŪS IRGI GALITE BŪTI
LIETUVIŲ KALBOS DRAUGIJOS
NARIU!

AŠ...

AŠ NORĖČIAU TAPTI
DRAUGIJOS NARIU.

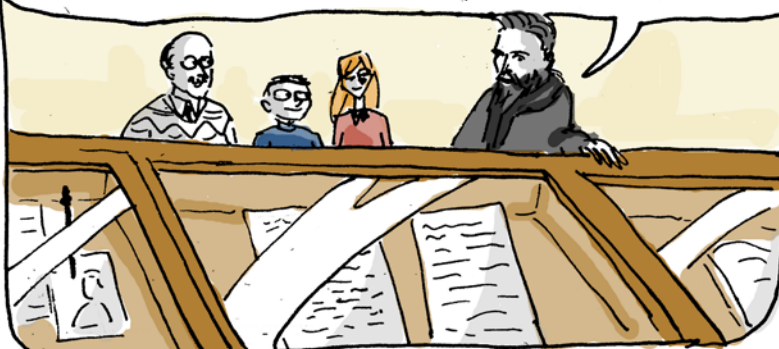
TUOMET SVEIKINU
PRISIJUNGUS PRIE MŪSŲ!

TIESĄ SAKANT, GAL
BE REIKALO MES
TAIP AKYLAI SAUGOM
TĄ RANKRAŠTĮ.

VERČIAU PADĖKIME JŲ TEN,
KUR VISI MATYTŲ IR TAIP
ATSIMINTŲ, JOG KIEKVIENAS
IŠ MŪSŲ GALI BŪTI LIETUVIŲ
KALBOS DRAUGIJOS NARIU!

KITĄ RYTĄ:

EI, GREIČIAU! PAVĖLUOSIM
5 MOKYKLĄ!

LABAS RYTAS! KAIP
LAIKOTĖS?

SENDAIKČIAI

GERAI! ŠIANDIEN
5SIGIJAU LIETUVIŲ
KALBOS VADOVĖLĘ!

Gramatikos įgūdžių tvirtinimas

1. Išrinkite būtojo kartinio laiko veiksmažodžių formas ir parašykite kitas dvi pagrindines jų formas. (4 taškai)

Tačiau Petras perėjo į puolimą. Pasinaudodamas eiline 1.
švente, penkiasdešimtadieniu po Velykų, ir tuo, kad į Jeruza- 2.
lę privažiavo maldininkų, jis pamokslavo, šaukė gelbėtis, nes 3.
Paskutiniojo teismo diena arti, pasakojo apie Jėzaus nukryžia- 4.
vimą ir prisikėlimą iš mirusiųjų. Per tą šventę Petras įtikino ir 5.
pakrikštijo tris tūkstančius žmonių. Judėjoje, Mažojoje Azijo- 6.
je, Šiaurės Afrikoje naują tikėjimą ėmė platinti ir kiti apašta- 7.
lai, jau įgiję vardą – krikščionys, Kristaus šalininkai. 8.
Pagal Algimantą Čekuolį 9.

2. Išrinkite neasmenuojamąsias veiksmažodžių formas ir parašykite jų laiką. (5 taškai)

Amžiams bėgant Potala darėsi vis prabangesnė, joje gau- 1.
sėjo dvasinių ir žemiškų turtų, intrigų, paslapčių, visokiausių 2.
magiškų ir mistiškų reiškinių. Rūmų pamatuose išskobtame 3.
Skorpiono urve buvo kalinami valstybės priešai ir aristokratų 4.
luomo nusikaltėliai, nelyginant Londono Taueryje. Pasakojama, 5.
kad iš ten niekas gyvas nebeišeidavo. Skorpiono vardas 6.
kalėjimui buvo suteiktas todėl, kad tibetiečiams šis gyvis sim- 7.
bolizuoja nuodingą karmos geluonį, jos dėsningą, beaistrį at- 8.
pildą už blogus darbus ir nuodėmes. 9.

Vakariniam Potalos sparne gyveno asmeniškai Dalai La- 10.
mai patarnavę šimtas septyniasdešimt penki Namgjalos vie-
nuolyno vienuoliai. Rytiniame buvo valdininkų kambariai,
sandėliai su maisto atsargomis ir lobynai, saugoję nesuskai-
čiuojamas Tibeto valdovams suneštas dovanas.

Pagal Jurgą Ivanauskaitę

3. Raskite neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas ir virš jų parašykite giminę. (5 taškai)

Nežinia, kas pirmasis apie linksną žmogų pasakęs: *jis linksnų plaučių*. Kokie gali būti šio organo ryšiai su linksmumu? Galimas daiktas, kad koks nors pokštininkas, prisiminęs, jog sakoma *geros širdies, gražių akių*, ėmė ir, daug negalvodamas, pasakė *linksnų plaučių žmogus*. Lietuvių-latvių kalbų žodyno (1964 m.) autoriai Apolonija Buojatė (Bojate, 1904–1976) ir Rygos lietuvis Valteris Subatniekas tikriausiai ilgai suko galvą, kaip šį pasakymą išversti į latvių kalbą, na, ir išvertė – *jokupeteris* (pažodžiui *juokų Petras*). Kartais *plaučius* gali gražiai pakeisti ir *Petras*, kuris nei su lengvumu, nei su plaukimu nieko bendra neturi, nes, kaip esame minėję, pirminė jo reikšmė yra buvusi *uola, akmuo*.

Pagal Algirdą Sabaliauską

4. Išrinkite būdvardžius ir parašykite jų įvardžiuotinių formų pavojingiausius linksnius. (5 taškai)

Iš tiesų Kuba turėtų būti laimės kūdikis. Geras klimatas. Subtropikai, bet ne per karšta, dažnai pučia gairvus vandenyno brizas. Derlinga žemė, visada užtenka drėgmės. Auga viskas – nuo kokoso iki garsaus tabako, kavos, cukranendrių, gausu vaisių ir daržovių. Nėra pavojingų ugnikalnių, nebūna cunamių. Kartais, žinoma, prašniokščia tropikų ciklonas. Gelmėse yra nikelio, molibdeno, o dabar dar ir naftos rado. Visi gyventojai raštingi. Jaunieji revoliucionieriai per pirmuosius metus padarė vieną dalyką – visus išmokė rašto.

Pagal Algimantą Čekuolį

5. Išrinkite bendrinius moteriškosios giminės daiktavardžius ir sukirčiuokite. (5 taškai)

Olandijos mieste Oudevaterijėje (Utrechto provincijoje) stovėję namai, kuriame viduramžiais buvo sveriamos raganavimu įtariamoms moterims. Jeigu moteris netunka, vadinasi, Dievas ją baudžia už nuodėmes arba velnias pasirūpino, kad lengviau būtų skraidyti ant šluotos. Tokią poniją būtina teisti ugnies teismu: pririšti prie stulpo, aplinkui sukrauti laužą ir padegti. Jeigu sudegs – buvo teisulė, jos siela keliaus tiesiai į dangų, jos artimųjų atsiprašys. Jeigu nesudegs – tikrai ragana, todėl čia pat užmuš akmenimis.

Pagal Algimantą Čekuolį

6. Įrašykite praleistas raides. (10 taškų)

Todėl G. Beresnevičiaus žinojimas buvo daugiau „samsariškas“ ir „vijokliškas“, horizontalus ir panoramiškas, besidriekiantis begalinėmis asociacijomis į begalinius kontekstus, o ne vertikalus ir užsidarantis, išnuskstantis gelmėj. Pvz., A. Šliogeris į tą gelmį keliauja su kiekvieną naują savo tekstą, ir jo balsas darosi vis tolimesnis, tylėsnis. G. Beresnevičius – atvirkščiai, buvo vis garsesnis ir žinomesnis. Tai asociatyvaus mąstymo talentas, iš čia ir jo begalinio kūrybingumo paslaptis. Ypač eseistikos, – pradėjęs nuo vienos minties jis galėjo ją tęsti kaip panorėjęs, bet kuria kryptimi – kaip tas minėtas vijoklis. Jo eseistika liejosi kaip iš gausybės rago, nors jos episteminis modelis, jos rėmai likdavo tokie patys, todėl jo tekstai kartais darydavo monotonijos įspūdį. Jis rašydavo apie mūsų gyvenimo reiškinius vis kitokiomis metaforomis, bet minties matrica iš esmės likdavo nepakitusi.

Pagal Regimantą Tamošaitį

7. Sudarykite taisyklingus žodžių junginius. (5 taškai)

0. Eiti į (namai)	Eiti į namus
1. Vargau dėl (tu)	
2. Bristi per (upelis)	
3. Dreba nuo (šaltis)	
4. Nusekė paskui (jis)	
5. Pasidalijo po (obuolys)	
6. Nuklydome ligi (ežeras)	
7. Atsistok po (stogas)	
8. Plepėjo su (nepažįstamasis)	
9. Spoksojo pro (langas)	
10. Sustojo ties (vartai)	

8. Raskite žodį, kuris tinka abiem junginiams. (5 taškai)

1. Pasaką (ką veiks?)	1. Iš paskos (ką veiks?)
2. Drabužis gražiai (ką veikia?)	2. Obelys gausiai (ką veikia?)
3. Per Kūčias merginos (ką veikdavo?)	3. Daina į būrį (ką veikdavo?)
4. Supynė storą (ką?)	4. Gydo kepenis ir (ką?)
5. Katė pelę (ką veikė?)	5. Vyrai pančius (ką veikė?)

9. Parašykite įvardžiuotines formas. (5 taškai)

0. Sotus	<i>Sotusis, sočioji</i>
1. Tikslus	
2. Įtakingas	
3. Nuolankus	
4. Perkamas	
5. Pirmas	
6. Gražus	
7. Tingus	
8. Skanus	
9. Aštrus	
10. Aptariamas	

10. Sudarykite esamojo laiko padalyvius. (5 taškai)

0. Kalbėti	<i>Kalbant</i>
1. Lįsti	
2. Šalti	
3. Trinti	
4. Draskyti	
5. Dominti	
6. Tikti	
7. Tirpti	
8. Tirpinti	
9. Lyti	
10. Lieti	

11. Kur galima, sudarykite aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio formas. (5 taškai)

0. Gerai	<i>Geriau, geriausiai</i>
1. Įkypai	
2. Draugiškai	
3. Gražiai	
4. Menkai	
5. Posunkiai	
6. Meiliai	
7. Keblokai	
8. Maloniai	
9. Liūdnai	
10. Tiksliai	

12. Pasirinkite tinkamą linksnį ir sudarykite taisyklingus žodžių junginius. (5 taškai)

0. Lentynos pilnos (knygos)	<i>Lentynos pilnos knygų</i>
1. Kišenės prikimštos (pinigai)	
2. Miškas turtingas (grybai)	
3. Kraštas gausus (miškai)	
4. Kas taps (turtingiausias)?	
5. Pinigai neprideda (laimė)	
6. Pinigai nepadaro (laimingas)	
7. Sunku būti (geras)	
8. Atostogos gausios (nuotyčiai)	
9. Gimtadienis dosnus (dovanos)	
10. Statinė pilna (vanduo)	

13. Paaškindite skaičiais pažymėtus skyrybos ženklus. (10 taškų)

Kiekvieną rytą nubusdavau dar su tamsa, ūmai pajutęs tylą. Ji išliauždavo į nekieta miego pilkumą ir iškart apraizgydavo visa,¹ ką pamatydavo baugščiai prasimerkusios akys. Sienos apaugdavo ja kaip gebene,² baldus ir grindis ji godžiai pasiglemždavo tarsi pamišęs vijoklis, jų nebelikdavo, nieko kambaryje nebelikdavo –³ vien ji. Tokia būdavo pati pirmoji. O paskui susirinkdavo ištisa tylų kolekcija. Taip, šitai derėtų vadinti keista tylų kolekcija. Kiekviena tylą būdavo vis kitokia. Tais rytais gerai išmokau jas skirti. Viena švelniai,⁴ bet tvirtai apnarpliodavo mane. Lentynose,⁵ tarp knygų,⁶ įsitaisydavo kita – tamsesnė ir sunkesnė, rami it stovintis vanduo: neišsakytų minčių tylą. Galėdavau atsikelti – tuomet po antklode susirangydavo prakaituota, sudvisusi tylą. Galėdavau pažvelgti pro langą – į benamių kiemo kačių tylą, minkštą kaip jų letenų pagalvėlės ir paslaptinę kaip nesiliaujantis jų sliūkinimas pasieniais –⁷ nežinia kur, nežinia ko. O ant laiptų nuguldavo dar kitokia: puri ir pilka, joje bent galėjai palikti pėdsakus. Nė nežinau,⁸ kaip aš jas visas pakeldavau. Stengdavausi neužsimerkti. Dievaž, jeigu praplėšęs akis nebeužsimerkdavau,⁹ tylos pamažu susirikiuodavo,¹⁰ galėdavau jau daug ramiau nužvelgti visą rinkinį – lyg tose medžioklėse, kur svarbiausia – nesutrikdyti miegantį tigrą gaubiančios rimties.

Pagal Ričardą Gavelį

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. Paaiškinkite skaičiais pažymėtus skyrybos ženklus. (10 taškų)

O paskui – įprastas ritualas:¹ smilkstančio popieriaus ir tabako šapelių spragsėjimas,² vos girdimas išpučiamų dūmų švilpesys. Dar cigaretė, ir dar cigaretė, paskui –³ kosulys, trys ar keturi prikimusio šuns amtelėjimai. Tačiau netgi tada tylos nepasitraukdavo,⁴ ramiai lūkuriuodavo, kol kriauklėje nugurgės vanduo, nuplaudamas rytmetinės kavos likučius. Ilgiau nebeištverdavau tarp skendinčių prietemoje sienų. Mane smaugdavo dusulys, įprastas ryto dusulys –⁵ tarytum visos tylos vienu metu stengtųsi sulįsti į plaučius. Nusileisdavau žemyn, palikdamas laiptų tyloje trisdešimt dvi pėdas. Visuomet trisdešimt dvi. Tą lemtingąjį rytą pirmąsyk apsirikau skaičiuodamas. Buvau beveik nulipęs, kai į mano rytą įsibrovė garsas. Tylos, visa tylų kolekcija, ūmai sudužo, nors ne, kažin kur susmego, pranyko kaip atvaizdas pasitraukus nuo veidrodžio. Kažkoks žmogus kopė laiptais į viršų. Pirmą mirksnį pamaniau,⁶ jog man vaidenasi. Šituose laiptuose negalėjo atsirasti žmogus. Čia egzistavo tik tylos purumas,⁷ mano pėdos ir niekad nesisklaidanti prieblanda. Čia negalėjo būti jokių žmonių. Tačiau žingsnių aidas artėjo, pasirodė senyva žmogysta –⁸ neryškus šešėlis dulkėto lango fone. Mudu prasilenkėme tylėdami,⁹ prietamsyje net neįžiūrėjau ištįsusio kaulėto veido, kuris vėliau tapo manuoju. Įsidėmėjau tik rankas. Jos buvo liesos, gyslotos ir neramos, be perstojo taikėsi ko nors nusigriebti – lyg skęstant. Paskui viršuje trinkelėjo durys,¹⁰ o aš išėjau į kiemą ir atsisėdau ant pakrypusio suolelio.

Pagal Ričardą Gavelį

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. Paaiškinkite skaičiais pažymėtų raidžių rašybą. (5 taškai)

G. Beresnevičiui gamtos kontempliacijos buvo laikinas poilsis, o gyvenimo **pu¹lsą** jis jautė tik būdamas su **žmonėmi²s**. Jam **bu³vo** būtini draugai, kolegos, kompanija. Kažkaip **neįsi⁴vaizduoju** jo vienišo, matyt, **vie⁵natvę** pakelti jam buvo sunkoka. Magas visuomet turi į kažką atsiremti, jo **są⁶monė** yra gyva tik interaktyvumo **sąlygo⁷mis**. Jam buvo būtini draugai. Ir neretai – draugus **sujungia⁸nčios** magiškos substancijos, šventi duonos laužymo ir vyno gėrimo ritualai. Misteriška, visiems mums žinoma aplinka, magiška Vilniaus **viete⁹lė**, kur renkasi ne tik **gy¹⁰vi** žmonės, bet ir žemiškas puotas baigusiąjų dvasios...

Pagal Regimantą Tamošaitį

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. Išrinkite neveikiamuosius dalyvius, nurodykite jų laiką. (5 taškai)

rašomas, kalbamas, šaltas, užmirštas, baltas, patikrintas, nešamas, užkeltas, apkirptas, nuėjęs, ateinantis, būsiamasis, ištrintas, siuvamas

17. Išrinkite veikiamuosius dalyvius, nurodykite jų laiką. (5 taškai)

pastatęs, sekamas, rašantysis, įtariamasis, nutarsiąs, įkaitusiame, įkeisdavęs, valgančios, įtikindavusių, būsiantis, eidamas, prisivalgius, nutraukusi, laukdamas, esąs

18. Iš suskliaustųjų veiksmažodžių sudarykite reikiamas dalyvių formas. (6 taškai)

Tas namas tebestovi ir šiandien. Tik jo numeris kitas ir baltos emaliuotos metalinės lentelės prie paradinių durų, (skelbti), kuriom valandom priima gydytojas, jau penkiasdešimt metų nebėra. Namas triaukštis, mūrinis, su erkeriu, su bokšteliu, gatvės, (sukti) ir (kilti) į kalną, kampe. Viena jo siena belangė, visa (apaugti) milžinišku vijokliu, pilnu (čiulbėti) paukščių, daugiausia žvirblių. Tik balandžių nebuvo. Girdėjau, kad namą pasistatė viengungiai amerikonai – brolis ir sesuo. Visi šeši jo butai buvo (nuomoti). Čia pat kyla didingi Žemaičių laiptai iš granito. Kiek aukščiau – statūs Dzūkų laiptai. Tuo už gatvės posūkio atsiveria erdvūs, žaliomis kalvomis (įrėminti) irgi granitiniai Kauko laiptai, turbūt gražiausi gatvės laiptai pasauly. O jeigu pasuksi į kitą pusę – į Putvinskio gatvę, ten rasi medinius paslaptinius Aušros Tako laiptus, o dar toliau laiptus, virš kurių stūkso (nebaigti) statyti Prisikėlimo bažnyčia. Visi jie vedė aukštyn, tik aukštyn. Į dangaus begalybę, į pasaką kopė laiptais ir karalaitė dideliame Kazio Šimonio paveiksle, (kaboti) mūsų salone. Sykį žiemą važiauvau pro tą vaikystės namą autobusiuku su kolegom rašytojais, (atvykti) į literatūrinį renginį Kaune, ir kai mašina, (nusileisti) Žemaičių gatve, staiga pasuko, kažkas pasakė: „Kaip Gruzijoje“. O tada gatvėse mašinų būdavo labai mažai, ir mes leisdavomės (apsnigti) Žemaičių gatve rogutėmis, – daugybė vaikų, ilgiausia rogių vilkstinė.

Pagal Juditą Vaičiūnaitę

19. Parašykite po sakinį, kur nurodytieji žodžiai būtų vartojami būdvardiškai ir daiktavardiškai.
(5 taškai)

kaltinamasis, įtariamasis, jaunas, valgomasis, kintamasis, mylimasis

Pvz.: Kaltinamąjį asmenį nutarė suimti trims paroms. Kaltinamąjį išvežė į tardymo izoliatorių.

.....

.....

.....

.....

.....

20. Parašykite po sakinį, kur nurodytieji žodžiai būtų vartojami būdvardiškai ir daiktavardiškai.
(5 taškai)

valgomasis, jaunoji, kintamasis, miegamasis, kaltinamasis, įtariamasis.

Pvz.: Svečiai susirinko valgomajame. Mėgstamiausias vaikų patiekalas – valgomieji ledai.

.....

.....

.....

.....

.....

Diktantai

TIEK VERTAS GYVENIMAS, KIEK EINAME PER JĮ SU VILTIMI IR MEILE

Meilės jėga. Gyvenimas žavus, jei moki jį mylėti, mylėti visa, kas gyva, kas jauna, kas auga, džiaugtis artimomis sielomis, įsijungti į tos gaivinančios jėgos lauką ir stovėti abipusio spinduliavimo taške. Ir stengtis daugiau atiduoti nei gauti. Tiek vertas gyvenimas, kiek mokame pasiimti iš jo grožio ir šviesos, kiek einame per jį su tikėjimu ir meile. Jausti prasmę gyventi naudojantis žmogui suteikta kūrybine galia keisti (transformuoti) gyvenimą, siekti ko nors nauja, naujos šviesos, naujos tiesos.

Esu laiminga, gimusi Gedimino mieste, gotikos ir baroko bažnyčių bei dzūkų ir rytų aukštaičių dainų užauginta. Kiek tame krašte nesugadinto grožio, poezijos, humaniškumo. Iš tokios šalies, rodos, turėtų tik ir augti geri žmonės. Lietuviai giliai myli savo žemę, bet pamiršta, kad yra nariai didelio pasaulio, kuriame vyksta amžina kova dėl būvio. Šitoje kovoje būtina būti stipriam, kad išliktum. Tautą, kuri skundžiasi nelaimingu likimu ir per tūkstantį su viršumi metų vien tik nustoja savo žemių ir žmonių, gali išgelbėti nebent tik labai didelis ryžtas stiprėti, šviestis, kultūrėti. (160 ž.)

Pagal Mariją Gimbutienę

Tikrinama trumpųjų ir ilgųjų balsių rašyba žodžio kamiene, sudėtinio sakinio skyryba.

SOFIJA ČIURLIONIENĖ-KYMANTAITĖ ŽENEVOJE

Sofija Čiurlionienė-Kymantaitė – vienintelė lietuvė moteris, dalyvavusi Lietuvos delegacijoje Tautų Sąjungoje. 2009-aisiais sukanka aštuoniasdešimt metų nuo Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės darbo Tautų Sąjungoje pradžios. Į Lietuvos delegaciją Čiurlionienę paskyrė Antanas Smetona ir Augustinas Voldemaras, reaguodami į Tarptautinės moterų sąjungos raginimą delegacijų nariais skirti ne tik vyrus, bet ir moteris. Nuo 1930-ųjų septynerius metus Čiurlionienė dirbo penktojoje, t. y. Humanitarinių, vėliau pavadintoje Socialinių reikalų komisijoje, kuri rūpinosi prekybos moterimis panaikinimu ir viešųjų namų uždarymu bei vaikų socialiniu

aprūpinimu. Šių problemų sprendimas dar iki paskyrimo į Tautų Sąjungą buvo svarbus jos visuomeninio darbo baras Lietuvoje, o jai dirbant Tautų Sąjungoje įgavo tarptautinę reikšmę. 1936 metais Čiurlionienė paskirta Komisijos pranešėja Asamblėjai. Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės diplomatinė veikla kone visai netyrinėta. Šveicarijos lietuvių bendruomenės parašytoje knygoje „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“ pateikiama šiek tiek iki šiol nepublikuotos archyvinės medžiagos apie jos indėlį į Tautų Sąjungos darbą. Tai graži užsienyje gyvenančių ir dirbančių lietuvių pastanga rūpintis Lietuvos kultūriniu paveldu. (148 ž.)

Pagal Eglę Kačkutę

Tikrinama skaitvardžių, įvardžiuotinių formų ir tikrinių žodžių rašyba.

KELI PATARIMAI IR PASERGĖJIMAI

Žmogus, kurį apniko piktos, įkyrios mintys, gali elgtis taip: sausai kosėdamas, raudonomis akimis žvelgti į padavėją, o kaire koja po stalu trinti nuorūką. Tuo pat metu kairė jo ranka gali spausti laikraštį arba šaukštą. Dešinė ranka toks žmogus gali sukti didelius ratus ore, vaizduodamas lėktuvo propelerį. Jeigu toks žmogus eina gatve, jis gali elgtis dvejopai. Vienu atveju, su kiekvienu žingsniu jis gali pašokti, dešinę koją tiesdamas pirmyn, tarsi kam spirtų, o kairę atmesdamas kaip galima toliau atgal, tarsi spirtų kažkam, stovinčiam už nugaros. Tuo metu tokiam žmogui dera ištarti „bim“. Paprastai tokius žmones draugai pramina „bimbinėtojai“. Yra dar kita galimybė. Piktų, įkyrių minčių žmogus, atsidūręs gatvėje, gali droviai žiūrėti kiekvienam sutiktajam į akis, ieškodamas jose užuojautos. Tam reikia, priešus prie kiekvieno sutiktojo, paimti abiem rankom jam už atlapų, prisitraukti kiek galima arčiau ir įdėmiai sužiurti į jo akis, ieškant užuojautos. Negalima užmiršti, kad labai svarbu, kad tuo metu paties ieškančiojo akys būtų labai ir labai drovios. (156 ž.)

Pagal Gintarą Beresnevičių

Tikrinama daiktavardžių linksnių galūnių rašyba, išplėstinių sakinių dalių skyryba.

ERELIAI SU MUSĖM NESITERLIOJA

Kultūroje esama kažkokių universalių, neistoriškų veiksnių. Gintaras Beresnevičius ir buvo pagavęs tuos nekintamus kultūrinių mechanizmų principus, atradęs žmonijos sąmoningumo konstantas, ir tai teikė jam interpretacijų laisvę bei jėgos minties skrydžiui. Jis sukosi virš mūsų gyvenimo lyg koks erelis, iš savo aukštybių kasdien rasdamas kokio nors intelektualinio grobio, kurio mes nepastebėdavome dėl savo stereotipinio mąstymo, dėl perdėm praktinio požiūrio į daiktus, ir pamėtėdavo laimikį mūsų dvasios puotai. Ir nesvarbu, kur šis laimikis būdavo atsainiai numetamas – į mokslinius leidinius, literatų spaudos puslapius, ryškiai blizgančius komercinius žurnalus ar net į manieringos „Panelės“ puslapius – visur matydavosi kokybė, visi atpažindavo Beresnevičiaus ženklą. Tai buvo konceptualumo ir virtuoziško minties žaidimo kokybė, nes šiaip su jo tekstų materija redaktoriams kartais tekdavo gerokai padirbėti. Pačiam autoriui jų forma nebuvo itin svarbi, jam buvo svarbiau pačiuoti, pagriebti ir sutaršyti laimikį, o visa kita – redakcijų „virėjų“ reikalas. Ereliai su musėm nesiterlioja. (141 ž.)

Pagal Regimantą Tamošaitį

Tikrinama tarptautinių žodžių rašyba, sudėtinio sakinio skyryba.

ŠAMANIŠKA PRIGIMTIS

Regis, jam nebuvo labai svarbi periodikai skirta eseistika, kurioje gvildendavo politines bei visuomenines aktualijas. Atmenu, suredagavęs vieną jo esė „Metų“ žurnalui, kurios buvau gavęs tik skriejančios minties draiskaną, paklausiau – ar jis norįs pažiūrėti? Atsakymas buvo be žodžių – tingus mostas ranka. Jam neberūpi. Mintis jau skrajoja kitur, o su tuo, kas padaryta, tegul taršosi paprastas skaitytojas. Bet į savo mokslinius darbus, manau, jis žiūrėjo daug rimčiau ir buvo labai kruopštus bei konkretus. Čia jis buvo kuklus ir susikaupęs. Taip pat ir gyvenime, bendraudamas su žmonėmis, jis buvo kuklus ir draugiškas. Na, nebent ypatingais dvasinio pakilimo atvejais, kai atsiskleisdavo jo egzaltuota „šamaniška prigimtis“, – tada jis pasidarydavo impulsyvesnis, kartais nenuspėjamas. Atitrūkęs nuo savo ezoterinių mokslų džiaugdavosi gyvenimu ir žmonėmis.

Jis buvo kitoks nei profesionalūs akademinės konjunktūros atstovai, kurie itin rūpinasi savo leidinių forma, moksliniu publikacijų svoriu, taip pat ir savo socialine reikšme bei išvaizda. Jie nešvaisto savo energijos ir laiko paprastų skaitytojų visuomenei, nes jiems tai nenaudinga, nepadedą akademinėi karjerai. (157 ž.)

Pagal Regimantą Tamošaitį

Tikrinama neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų rašyba, įterptinių sakinio dalių skyryba.

ŠV. PILIMANA

Gimsta toks žmogus nelaukiamas ir niekam neatneša vilties. Ir turi jis tartum sprauسته įsisprausti tarp anksčiau gimusių ir anksčiau pradėjusių gyventi. O kaip gyventi, kad neužkliūtum už jų nei balsu, nei alkūne? Lyg eitum kartu su visais, bet pačiu pakraštėliu, lyg valgytum paties užsidirbtą duoną, tačiau nedrąsiai ir mažais kąsneliais. Vienintelis geresnis dalykas buvo nebent tas, kad gimė ji gilia ir šaltą žiemą prieš pat Kalėdas, kai motina taip ar taip buvo grįžusi iš ūkininkų ir baukščiai laukė pavasario, kad vėl kas pasamdytų. Seneliai turėjo savo medinę trobą, iš jos kamino visą žiemą raitydavosi aukštyn mėlynas dūmelis, bet pats skysčiausias visame miestelyje. O pirmasis gyvenimo prisiminimas buvo jos pačios klyksmas. Senelis kasė duobę. Ji, pasodinta šalia antkapio, kažkuo žaidė. Kuo ji ten galėjo žaisti? Nebent kokia žole ar nusiskintu žiedu. Kai pakėlė galvą, jai pasirodė, kad senelis, vis mažėdamas, palengva grimzta į žemę, jau matyti tik tai kepurė ir pečiai. Ji sukliko iš siaubo, štai tą savo klyksmą ir atsimena. (159 ž.)

Pagal Romualdą Granauską

Tikrinama nosinių balsių rašyba, e/ė/ie rašyba.

RETAS VARDAS

Lauktas ar nelauktas ateitų į pasaulį vaikas, motina, kad ir kokia ji būtų, vis tiek turi pati išrinkti jam vardą. Gal ne vieną naktį tamsoje virš lovos sklندیdavo žmonių vardai kaip nematomi paukščiai. Vieni atskrisdavo, kiti nuskrisdavo, bet vis ne tie. Motina negalėjo tikėtis, kad vaikas gims gražus. Ji pati buvo negraži, labai negražus buvo ir tas, kuris vienintelis turėjo teisę vadintis tėvu. Gal todėl ir norėjo, kad bent vardas būtų gražus, kad nenusitrintų kartu su žmogumi per gyvenimą. Yra žemaičiuose toks vardas – Filomena, bet labai retas. Bernardas ir Filomena. Bernardą ji galėjo girdėti bažnyčioje per Visų šventųjų litaniją, o Filomenos vardo joje nėra. Bet juk buvo kažkur girdėjusi. Tik žemaičiai Filomenos vardą taria kaip Pilimana, todėl iš to gražumo nieko nebelieka.

Jau paauglystėje Pilimana žinojo, kad yra negraži, tokia ir buvo: neaukšta, plačių pečių, didelė krūtine, vyriškų veido bruožų, stambių plaštakų ir pėdų. Motina buvo gražesnė. O senelė buvo visai graži, ir senelis buvo gražus, tik jis – motinos tėvas. (160 ž.)

Pagal Romualdą Granauską

Tikrinama daiktavardžių linksnių galūnių rašyba, sudėtinio sakinio skyryba.

VAIKYSTĖ

Artėjo ruduo, kregždės išskrido, už klėties pradėjo sirpti slyvos: tos mažosios, labai tamsiai mėlynos ir dar mėlyniau rūgščios. Sugalvojau: rugsėjo pirmosios rytą prisiskinsiu jų pilnas kišenes, naujojoje mokykloje padalinsiu klasės vaikams, kad su manimi draugautų. Bet patėvis pasakė:

– Niekur tu šią žiemą neisi. Pirmiau šiek tiek paauk. Nusineš varna nuo vieškelio.

O kaip aš paaugsiu, jei esu amžinai alkanas? Vakarienei visuomet tik putra – vanduo, į kurį įblęsta sauja ruginių miltų. Naktį negali nieko kito pasapnuoti, tiktai duonos kvapą, – sako, niekas kvapų nesapnuoja, aš sapnuodavau.

Patėvis iš arklio ašutų buvo nusivijęs lydekinės meškerės valą. Ir mane išmokė. Plūdė – iš pušies žievės, didelė ir ruda, dvigubas kablys sulenktas iš kietos plieninės vielos. Kotą išsikirto lazdyno krūme, peiliu nuskuto žievę, tik pačioje galūnėje paliko neskustą dėl tvirtumo. Mano meškerėlė buvo trumpesnė, plūdelė – kaip nykščio galas, o kabliukas sulenktas iš žiogelio. Aš visuomet turėjau sugauti patėviui pirmąją žuvelę, o jis, pamovęs ant savo dvigubo kablio, per karklyno viršų ją tyliai nuleisdavo į sietuvą... (159 ž.)

Pagal Romualdą Granauską

Tikrinama nosinių balsių rašyba, sudėtinio sakinio skyryba.

KAIP GREIČIAU UŽAUGTI

Lydekas motina kepdavo. Nuo jų greitai užaugtum, jei galėtum visas suvalgyti vienas. Tačiau turi laukti ir laukti. Suaugusieji nebeprisimena, kaip patys laukė ir kaip negalėjo sulaukti, kol užaugs.

Aš sugalvojau, kaip užaugti greičiau. Reikia vienam pačiam prisigaudyti daug žuvies, slapta išsikepti ant laužo žvyrijoje – ir valgyti, valgyti užsimerkus, kol pajusiu, kad jau augu. Dar reikia pasiimti druskos, degtukų ir peilį pasmailinti pagaliui, ant kurio pamovęs aš tą žuvį kepsiu. Tik nesugalvojau, kaip jos tiek daug prisigaudyti.

Šauklių kaimo žemė derlinga, bet labai akmenuota. Žmonės metų metais velka, veža tuos akmenis ir krauna į ilgiausias kūlines, o kitą pavasarį – ir vėl jie pilkuoja dirvose, vėl besą iškišę savo pakaušius, šokindami į viršų plūgus, dalgius ir akėčias. Bet prie tų kūlinių anksčiausiai išsirpsta žemuogės. Pasiėmęs sulankstytą aliuminį puodelį, aš pirmasis iš kaimo vaikų ten ir budėdavau. Vos parausta uogos šonas – jau ir mano burnoj, į puodelį nelabai kuri įkrenta. Privalgyti neprivalgysi, bet patį didįjį alkį apraminti galima. (155 ž.)

Pagal Romualdą Granauską

Tikrinama veiksmažodžio formų rašyba, sudėtinio sakinio skyryba.

JŪROS DAIKTAI

Jūra išmeta pačius netikėčiausius daiktus, tačiau jų slaptingi ryšiai – stulbinančiai akivaizdūs. Jūros daiktai nefunkcionalūs – žmogaus jiems primestas funkcijas sąžiningai nugraužia sūrus vanduo, – jie per daug nefunkcionalūs, kad nieko nereikštų. Jūra juos gludina tol, kol lieka tik esminės, tikrosios jų savybės – visiškai nebe tos, prie kurių buvome įpratę. Tyrinėjant galima rasti begalę jūros daiktų požymių ir skirtybių, tačiau vienas požymis akivaizdžiausias. Tiek jūržolė, tiek gintaro gabalėlis, tiek senas kairysis batas – visi jie yra gražūs. Būtent šis požymis ir padeda atskirti tikrą jūros daiktą nuo falsifikato. Jūros daiktai visada gražūs ir anaip tol ne tokie nepavojingi kaip atrodo. Paprasčiausia jūržolė tik ir laukia, kaip niekais paversti visą jūsų pasaulio sampratą. Kartais užtenka kaip tik to nedidelio trupučio, kurį jūržolė gali jums pasiūlyti – spalvos, formos, net kvapo. Jūržolei suteikta dieviška galia – būti ženklų; net jei juo ir nebūtų, vis viena liktų amžina, puikiai atlikta užuomina. Gestas, kuriuo jūržolė sviedžiama jums po kojų, yra tobulas. Jūržolių atvašynuose auga abejingos aistros sklidas poezijos žiedas. (160 ž.)

Pagal Gintarą Grajauską

Tikrinama žodžių rašymas kartu arba skyriumi, vienaarūšių sakinio dalių skyryba.

5–9 klasės kurso kartojimas

1. Išrinkite asmenuojamąsias veiksmažodžių formas ir parašykite jų gramatinius požymius. (5 taškai)

Faktiškai visos religijos pripažįsta, kad kai kurie nusidėjimai tokie dideli, jog už juos neįmanoma tinkamai nubausti šioje žemėje – bausmė turi tęstis ir po mirties. Yra tik viena išimtis: Šiaurės Amerikos indėnų tikėjimas kažkodėl vienin- 1.
gai nepripažįsta jokio pragaro. Senovės lietuvių mitologijoje 2.
pragaro sąvoka taip pat nebuvo labai pabrėžiama, apie jį retai 3.
išgirsite mūsų pasakose ar dainose. Pomirtinį gyvenimą mūsų 4.
proseneliai įsivaizdavo kaip gyvenimą požeminėje ganyklose, 5.
o sielas – pavirtusias gyvūnais. Aš girdžiu indų mitologijos 6.
aidus. Iki krikščioniškoje Lietuvoje mirusieji nebuvo ryškiai 7.
skirstomi į bloguosius ir geruosius. Senovėje pomirtinis gy- 8.
venimas aprašinėtas netgi gražiai, labai poetiškai, vaizdingai: 9.
„Pastatyk ir man namelį be langų, be durelių; išėjai į aukštą 10.
kalnelį.“

Pagal Algimantą Čekuolį

2. Raskite neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas. (5 taškai)

Senumu Suvalkijos sostinė pasigirti negali. Čia ją pralenkia šimtai Lietuvos miestų ir miestelių. Šiam garbingam miestui pradžia davusi gyvenvietė pirmą kartą paminėta 1667 metais: Kauno apskrities mokesčių sąrašė pažymėta, jog tais metais mokesčiai joje mokėta nuo dvidešimt keturių dūminių. Daugelį metų Marijampolė buvo Prienų šešėlyje. Kai 1783 metais Prienų seniūno, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės artilerijos generolo Kazimiero Sapiegos ir Prienų klebono Mykolo Karpavičiaus rūpesčiu buvo įkurta Marijampolės gimnazija, tai marijampoliečiai, atsidėkodami Prienų žmonėms, rinkę iš savo laukų akmenis ir apie Prienų bažnyčią išmūriję tokią tvorą, kuri iki šiol tvirtai stovi, daugeliui kartų primindama suvalkiečių darbštumą ir sumanumą.

Pagal Algirdą Sabaliauską

3. Raskite neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas. (5 taškai)

Aiškinantis *karuselės* kilmę, pirmiausia būtina prisiminti, kad šis žodis reiškia ne tik įtaisą, ant kurio mūsų miestų aikštėse ar parkuose, linksmi krykštaudami, sukasi vaikai, bet ir tam tikrą cirko numerį, atliekamą dresiruotojo su didele arklių grupe, o kartais ir jojimo varžybas. Viduramžių Europoje šis žodis, matyt, reiškė tam tikras riterių žaidynes. Pavyzdžiui, dar XVII amžiaus vokiečių spaudoje galima užtikti pranešimų, kad ten ir ten įvykusioje karuselėje dalyvavę tiek ir tiek riterių. O riteriai, be abejo, nesisuko ant karuselės kaip mūsų vaikai.

Pagal Algirdą Sabaliauską

4. Kurios iš pažymėtųjų veiksmažodžių formų yra neasmenuojamosios? Nurodykite jų formą ir gramatinius požymius. (5 taškai)

Japonai dirba rusams žemę Sibire – ne už pinigus, ne už žemę, o patys moka už tai, kad **leidžiama pasikapstyti** dirvoje.

Sibire, o ypač Rusijos Tolimuosiuose Rytuose, prie kai kurių vasarnamių pradėjo **augti** daugiau gėlių, o laukai aplink tapo žalesni. Ne, klimatas **nepasikeitė**, jis kaip buvo rūstus, taip tebėra, – **pasikeitė** tik žmonės, **dirbantys** daržuose, soduose ir pasėliuose. Jie kalba ne rusiškai ir ne kiniškai, o japoniškai. Ir yra **pagyvenę**.

Jau keletą metų į Chabarovsko apylinkes ir kitas Rusijos Toliųjų Rytų vietas važiuoja dideli būriai turistų iš Japonijos, kurie **nori praleisti** savo atostogas **dirbdami** žemę, o už teisę ją dirbti gerai moka šeiminkams.

Pagal Algimantą Čekuolį

5. Kurie iš pažymėtų žodžių yra būdvardžiai? Parašykite jų gramatinius požymius. (5 taškai)

Žmonėms, kurie nėra *haute couture*, **aristokratiškų** papročių, penkių žvaigždučių viešbučių, **delikatesinio** maisto ir **nepriekaištingos** higienos mėgėjai, jau pats piligrimų autobusas taps **didele** pramoga. Na ir kas, kad čia truputį dvokia **senu** sviestu, niekada **neskalbtais** drabužiais ar kūdikėlių kakučiais – tibetiečiai, ekologiškai **susipratusi** tauta, nevartoja nei sauskelnių, nei skalbimo miltelių, o mažylio kelnėse tiesiog prakerpa skylę, pro kurią žavingai kyščioja nesusutęs užpakaliukas... Na ir kas, kad griaudėja **kurtinanti** muzika, kad skamba ilgesio, to paties **nenusakomo** ilgesio sklidinios tibetiečių dainos, kurias būtų tiesiog **šventvagiška** pavadinti estrada ar popsu...

Pagal Jurgą Ivanauskaitę

6. Išrinkite vyriškosios giminės daiktavardžius ir išnagrinėkite juos morfologiškai. (10 taškų)

Konge gyvena 23 tautos, kalbančios skirtingomis kalbomis ir tarmėmis. Šalis pavadinta pagrindinės upės vardu. Savo laimei ar nelaimi, šalis pasakiškai turtingas. Jis yra didžiausias pasaulyje deimantų kasėjas, 60 proc. pasaulio deimantų kildinama iš ten. Turi daug <...> akmens anglių. Turtingas savo nelaimi, nes turtai vilioja godžius ir neatsargius.

Pagal Algimantą Čekuolį

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

7. Paaiškinkite pažymėtų žodžių rašybą. (10 taškų)

Gal G. Beresnevičius buvo nepaprastai įžvalgus ir – gerai išmanydamas visų tradicijų ezoterinė²s praktikas – tiesiog sustojo prie lemtingos ribos ir atsigręž³ė atgal, pasirink⁴damas gyvų žmonių bei dievų pasaulį? Juk savo įvairiausiais pavidalais jis taip pat yra begalinis (6). *Samsara* neturi nei pradžios, nei pabaigos. O anapus jos nėra nei draugų, nei moterų, nei linksmy⁵bių. Ir kam tada per anksti verž⁶tis ten, iš kur esi atėję⁷s ir kur vis tiek vieną⁸kart teks sugrį⁹žti? Geriau jau ilgiau pabūti su savo mielais artimaisiais ir smagiai¹⁰ bendrauti su be galo įdomiu mitologinių dievų pasauliu. Dievai yra įdomesni už filosofus ir asketus.

Pagal Regimantą Tamošaitį

.....

.....

.....

.....

.....

8. Kur reikia, padėkite skyrybos ženklus. (10 taškų)

Visad norėjau rašyti tau laiškus. Šiais rėksmingais laikais kai visi dudena vienas per kitą, neklausydami pašnekovų galbūt vienintelis būdas išsakyti yra laiškų rašymas. Laiško niekas nepertrauks neužginčys nori nenori turės išklausti tavo mintį ligi galo. Seniai taip manau. Visad norėjau rašyti tau laiškus bet taip ir neišsiunčiau nė vieno. Nors buvau pradėjęs bene šimtą, rašydavau naktimis kai šeimyna sumigdavo, kartais ligi paryčių. Paskui griūdavau nors valandėlę nusnūsti, sklidinąs keisto džiugesio, tačiau rytas deja vis būdavo protingesnis už vakarą. Ry tą savo skausmingai kurtą laišką sudraskydavau ir išmesdavau retai kada jis tverdavo ligi popietės. Kartais efekto dėlei sudegindavau. Popierius rangydavosi anglėdavo, kambaryje pasklisdavo nepakeliamas dvokas. Degdama šratinuko pasta klaikiai užsmirsta.

Pagal Ričardą Gavelį

9. Sudarykite taisyklingus žodžių junginius. (5 taškai)

0. Eiti į (namai)	<i>Eiti į namus</i>
1. Nespėti dėl (nelaimė)	
2. Pasak (išminčius)	
3. Priklauso nuo (situacijos)	
4. Suspėti per (savaitė)	
5. Sustingti iš (netikėtumo)	
6. Stovėti abipus (plentas)	
7. Judėti (tikslas) link	
8. Neišmokti be (pagalba)	
9. Bėgti išilgai (kelias)	
10. Užaugo sulig (stogas)	

10. Sudarykite taisyklingus žodžių junginius. (5 taškai)

0. Spėti į (autobusas)	<i>Spėti į autobusą</i>
1. Triukšmauta anapus (tvora)	
2. Apsistojo arti (miškas)	
3. Išlindo kiaurai (drobė)	
4. Sekė paskui (dviratininkas)	
5. Nekovosiu prieš (savieji)	
6. Užėiga šalia (kelias)	
7. Atsistojo tarp (mes)	
8. (Draugas) dėka išmokau	
9. Neskubėk pirma (vyresnieji)	
10. Nudūmė (miestas) link	

11. Kur galima, sudarykite aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio formas. (5 taškai)

0. Geras	<i>Geresnis, geriausias</i>
1. Stiklinis	
2. Gerokas	
3. Mažas	
4. Pigus	
5. Apygeris	
6. Mielas	
7. Keblokas	
8. Medinis	
9. Dailus	
10. Bailus	

12. Pažymėkite paryškintų žodžių reikšmines žodžio dalis. (5 taškai)

Staiga ant žemaičių, **suvirtusių** į bažnyčią, iš aukštybių vėl **pasipylė** strėlių kruša. Tai buvo latgalių šauliai, **įsitaise** po pat skliautais, prie šaudymo angų, ant tvirtai suręsto medinio tiltelio, puslankiu **juosiančio** skliautą. Tie žemaičių kariai, kurie **nesuskubo** sprukti į bažnyčios pasienį ir **įsimaišyti** tarp **susigrūdusių** latgalių, krito ant grindų greta ką tik nukautų krikščionių, į kaklą ar krūtinę kliudyti arbaletu strėlių. Kiti ėmė šaudyti iš lankų, mėgindami nukauti aukštybėse **įsitačiusius** gynėjus, bet juos saugiai dengė storos medinės tiltelio lentos. Tą akimirką ne vienas žemaičių karys mintyse keikė savo amatininkus, vis dar **neišmokusius** dirbdinti arbaletų, ir savo vadus, **neįvertinusius** šio vokiško ginklo pranašumų.

Pagal Rimantą Marčėną

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

13. Sudarykite neveikiamuosius būtojo laiko dalyvius. (5 taškai)

0. Pakabinti	<i>Pakabintas, pakabinta</i>
1. Nunešti	
2. Įkeisti	
3. Perskelti	
4. Iškišti	
5. Sulenkti	
6. Iškirpti	
7. Ištrinti	
8. Parduoti	
9. Įprasti	
10. Išstarti	

14. Sudarykite taisyklingus neveikiamuosius esamojo laiko dalyvius ir užbaikite žodžių junginius. (5 taškai)

0. Siūti	<i>siuvamoji mašina</i>
1. Rašyti	 mašinėlė
2. Vynioti	 popierius
3. Skalbti	 milteliai
4. Valgyti	 šaukštas
5. Išpirkti	 nuoma
6. Kelti	 galia
7. Liekninti	 masažas
8. Stangrinti	 kremas
9. Gerti	 tirpalas
10. Taupyti	 bankas

15. Nesangražines veiksmažodžių formas pakeiskite sangražinėmis. (5 taškai)

0. Taikyti	<i>Taikytis</i>
1. Sutaikyti	
2. Iškeptas	
3. Įtikinti	
4. Nudažyti	
5. Įrašęs	
6. Nulenkęs	
7. Numanyti	
8. Mokyti	
9. ĮdARBINTI	
10. Pratarė	

16. Parinkite tinkamą daiktavardžio linksnį ir sudarykite junginius. (5 taškai)

0. Į (namai)	<i>Į namus</i>
1. Dėl (liga)	
2. Pasak (rašytojas)	
3. Nuo (draugai)	
4. Per (metai)	
5. Iš (nuostaba)	
6. Abipus (siena)	
7. (tobulybė) link	
8. Be (kepurė)	
9. Skersai (kelias)	
10. Sulig (stalas)	

17. Sudėkite trūkstamus skyrybos ženklus. (10 taškų)

Žmonės yra gerokai liūdnescni nei atrodo. Tie žmonės jie stengiasi. Jie stengiasi atrodyti visokie linksmi nerūpestingi susimąstę graužiami tragiškų aistrų ir nenugalimų ydų. Kai kurie jų daro tai talentingai kiti mažiau dar kiti nuskriausti svarbiausios iš mūzų Melpomenės atrodo it traukulių ištiktos marionetės. Tačiau jei reikėtų parašyti ką nors tikro apie žmones iškalti akmenyje dantiraščiu tikintis jog apsisukus didžiajam ratui dar bus kas nors kam trūks plyš prireiktų istorijos reikėtų parašyti žmonės yra gerokai liūdnescni nei atrodo.

Jūsų žmona bičiuli būsima našlė. Nešiokite gedulą.

Pagal Gintarą Grajauską

18. Ištaisykite skyrybos klaidas (padėkite trūkstamus ženklus arba išbraukite perteklinius). (10 taškų)

Nebežinau kur dingsta laikas kur viskas prapuola. O aš keliauju tolimiausiais horizontais savo išsvajotojo pasaulio link. Kitiems jis keistas bet man jame be galo gera. Siela, net juokiasi iš laimės.

Koks aš dėkingas Tau kad Tu esi! Kad Tavo akys iš dangaus man spinduliuoja. Kad Tavo delnai tartum du baltieji debesėliai, laimina upes ir vieškelius. Koks aš dėkingas Tau kad Tu esi!

Žvejojau aš ir broliai sidabrinį rytmetį. Matau – atplaukia valtis lyg stebuklas – pilna brangakmenių ir tu tarp jų spindėdama. Dabar mes plauksim jau kartu vienoje valtyje anapus horizonto kur didelė šviesi tyla ir baltuose žieduos užmigusi varpų auksinių muzika. Kur ta banga kuri kadaise nešė tavo deimantinę valtį į mano krantą.

Pagal Mikalojų Konstantiną Čiurlionį

19. Įrašykite praleistas galūnes. (5 taškai)

Vydūnas nebuvo eilin__ mokytoj__. Trej__ metus jis studijavo anglų, prancūzų, sanskrito kalbas, filosofijos istoriją, tikybos, kultūros, istorijos, meno, gamtos mokslų, teisės filosofij__, literatūros ir meno istorij__ Greifsveldo, Halės, Leipcigo, Berlyno universitet__. Vydūno veikla tapo legend__ jau nepriklausomoje tarpukario Lietuv__, jis buvo gerbiamas ir garbinamas, ironizuojamas dėl savo pat__ sukurtų gyvenimo taisyklių (pavyzdžiui, vegetarystės, abstinencijos) griežto laikymosi ir nutylimas, kai jo mint__ apie valstybę ir tautą valdantiejiems buvo nepatogios. Dažnai jos nepatogios ir dabartiniams.

Pagal Liną Medelį

20. Paaiškinkite skaitmeninimis pažymėtus skyrybos ženklus. (5 taškai)

Rūstesnių bei minorinių nuotaikų išgyvenimai –¹ tai dar ne pesimizmas ar mizantropija. Taip jau yra,² kad žmogaus širdis jautriau,³ išpūdingiau reaguoja į liūdesį,⁴ sielvartą negu į džiaugsmą. Mano lyrinis herojus tiki,⁵ kad visatos sandaroje ir žmogaus sieloje lygiagrečiai su skausmu reiškiasi ir džiaugsmo išgyvenimai. Šalia neapykantos,⁶ keršto, ligos,⁷ mirties eina meilė, draugystė,⁸ gerumas, atlaidumas,⁹ sveikata,¹⁰ gyvybė. Dėl to ir šioj lyrikoj nuskamba ištikimybės žmogui ir sau pačiam.

Pagal Vincą Mykolaitį-Putiną

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Diktantai

MINTIES VISRAKTIS

Gintaras Beresnevičius, gyvendamas tarp mūsų, egzistavo tarytum trijuose asmenyse ar matmenyse: knygoje, visuomenėje ir draugų rate. Visur kiek kitoks ir kartu vientisas; trys pasauliai ir vienas veidas – visi šie jo aktyvaus gyvenimo aspektai papildė vienas kitą ir formavo monumentalios asmenybės įvaizdį. Beresnevičius ypatingas minties universalumu ir sinkretišku mąstymu: jo idėjos tarytum neturi ribų, nėra uždarytos konkretaus mokslo srityje. Jos lanksčiai adaptuojamos, permetamos, regis, į visas žmogaus intelektualinės ir kultūrinės veiklos sferas, jos auga viena iš kitos ir yra gyvai susijusios – kaip šakniavaisis, kaip pradžios ir pabaigos neturintis vijoklis. Beresnevičiaus konceptuali mintis yra tarytum visraktis, kuriuo autorius sėkmingai atrakinėja visas mūsų kultūrinio gyvenimo prieigas ir parodo mums, kas vyksta už profanams nevarstomų durų.

Tokio minties instrumentinio universalumo pagrindas – mitologinės struktūros ir archetipai, autoriaus sąmonėje tampantys universaliu kodu, kuriuo jis išmoningai iššifruoja archajinio žmogaus mentalitetą, lygiai taip pat sėkmingai reflektuoja šiuolaikinius visuomenės gyvenimo, kūrybos ir net tarptautinės politikos reiškinius. Kultūroje esama kažkokių universalių, neistoriškų veiksmų. Beresnevičius ir buvo pagavęs tuos nekintamus kultūrinių mechanizmų principus, atradęs žmonijos sąmoningumo konstantas, ir tai teikė jam interpretacijų laisvę bei jėgos minties skrydžiui. (176 ž.)

Pagal Regimantą Tamošaitį

Tikrinama į rašybą, dviskiemenių galūnių rašybą, vientisinio sakinio skyryba.

ŽINOJIMO MAGIJA

Gintaras Beresnevičius tiesiog gyveno, nardė kultūros šaltiniuose, o ir pats buvo gyvas šaltinis. Jis bus cituojamas ir kasdien bus valgomas intelektualinis kūnas jo, – jis dar ilgai sotins amžinai idėjų alkaną mūsų akademinę bendruomenę. Jis bus svarus citavimo indekso elementas.

Mokslas buvo svarbus ir Beresnevičiui. Tačiau – spontaniškas minties tapsmas, jaudinantis būties ryšių atradimas, kaip sąmonės įvykis. Visos teorijos jam buvo ne tiek loginės samprotavimų konstrukcijos ar abstraktūs modeliai, bet gyvos idėjos, – lengvai adaptuojamos, permetamos į bet kurias žmogaus dvasinės ir kultūrinės veiklos sferas. Todėl jo mintis tokia patraukli, o tekstai – įdomūs, išliekantys atmintyje. Šiuo požiūriu palankus, jaudinantis vaizduotė buvo ir jo tyrinėjimo objektas. Mitologijų ir religijų tyrinėjimai – tai savotiškas būties detektyvas su baisingu nežinomuoju, kuris slepiasi anapus mūsų proto, bet kurį mes stengiamės išvilkti į sąmonės šviesą – kol jis mūsų nespėjo nusitempti į savo tamsą.

Vis dėlto Beresnevičiaus žvilgsnis niekada nebuvo atgręžtas į save, jo tekstuose nerastume nebylios introspekcijos, intensyvios introversijos, hermeneutinės meditacijos. Žinojimas jam buvo magija – bendravimas su galių pasauliu, su dievais, žmonėmis ir stichijų dvasiomis. (166 ž.)

Pagal Regimantą Tamošaitį

Tikrinama daiktavardžių linksnių galūnių rašyba, vienaarūšių sakinio dalių skyryba.

LAIMINGIAUSIOJI VASARA

Tai buvo laimingiausioji mano vasara. Gal ir kitos buvo laimingos, bet aš jų nebeatsimenu. O šitoji man tada buvo padaryta iš labai mėlyno dangaus, skaidriausio vandens Aiškūne, juodų vėžių pakriaušėse ir apšiurusių bibliotekos knygų. Nuo knygų prasidėjo mano gyvenimas, jomis, reikia manyti, ir baigsis. Negaliu sakyti, kad esu knygų žmogus, nors kiti gyvena knygoje, sapnuoja kaip knygoje, kalba kaip knygoje. Buvau upelio žmogus, miškelio žmogus, žvyrijų, dar esu buvęs grybų ir žuvų, o paukščių – ne, nors galvą užvertęs galėdavau ilgai žiūrėti, kaip kregždės šauda virš žalio kiemo. Dar esu buvęs savo pajuodusio smuikelio žmogus, dvejus metus – pirmdėlės karvelės Būkos, kurios ilgėjausi net kariuomenėj. Bet tai buvo vėliau, daug vėliau, o tą laimingąją savo vasarą aš tebuvaу mažas, pajuodęs, alkanas vaikas su knygų pundeliu po pažasčia.

Kaimo pradinę baigiau per dvejus metus ir nebežinojau, ką toliau daryti. Kaip ją baigiau, kaip joje mokiausi, tik miglėlė belikusi. Lyg nė mokėsis nebūčiau. Bet žiūrėdamas į vasaros kregždes, jau buvau bepradedęs svajoti, kaip rudenį vaikščiosiu žvyrkeliu į Mosėdį, ten bus daug knygų, daug vaikų, daug naujų mokytojų, o ne tik šie du. (178 ž.)

Pagal Romualdą Granauską

Tikrinama dalyvių rašyba, vienaarūšių sakinio dalių skyryba.

RADINYS

Prie kūlinės atsitūpęs, aš ir įžiūrėjau plyšyje granatą. Kas ją ten įkišo – nežinau, bet ją radau aš, ir dabar ji – mano! Noriu – sprogdinu, noriu – pasislėpęs ritinėju!..

Tai buvo ne ta baisioji, skeveldrinė, kuri visa rantuota, o kita, ne tokia bauginanti, panaši į nedidelę konservų skardinę, net visai jauki ir patogi laikyti saujoj. Buvo ir žiedas, ir sprogdiklis, o ką toliau daryti, mes, kaimo vaikai, jau visi žinojom. Įstačiau granatą į puodelį, paroviau žolės, apkamšiau iš šonų ir dar ant viršaus užmurdžiau, kad nebarškėtų, kai tekinas bėgsiu namo. Kol bėgau, prisiminiau patėvio pasakojimą, kad per karą rusų kareiviai granatomis sprogdino Bartuvoje žuvis. Vieną buvo įmetę ir į vištininką, paskui pusę dienos virš kaimo sklandė dulkių debesis ir raibos vištų plunksnos. Dabar ir aš turėsiu žuvis! Neduosiu niekam! Jiems nereikia augti, o man reikia, nes esu per mažas ir negaliu eiti į Mosėdžio mokyklą.

Visose trijose sietuvose yra daug žuvų. Vidurdienį, per patį karštį, didelis būrys kuojų snausdamos kaitinasi paviršiuje, ir tai viena, tai kita vis pasiverčia ant šono.

Granatos nesinešiau namo. Paslėpiau paupy serbento krūme, o pats parėjau mojuodamas tuščiu puodeliu. (180 ž.)

Pagal Romualdą Granauską

Tikrinama trumpųjų ir ilgųjų balsių rašyba žodžio kamiene, prijungiamojo sakinio skyryba.

ŽVEJYBA

Geras žiupsnis druskos, susuktas į popiergalį, jau guli mano švarkelio kišenėje, degtukai taip pat, peilį paimsiu išeidamas, o senas krepšys, pamautas kieme ant tvoros, tartum šypsosi kiauru dugnu į viršų, bet aš jam tą šypseną užkimšiu paupy pasilaužytomis vingiorykštėmis. Čia svarbu yra nutaikyti laiką. Eina ir motina su patėviu, bet ne visuomet. Kai tik jie užsnūs, aš peilį pakapt nuo stalo, krepšį capt nuo tvoros ir – tekinas prie upės. Granata laukia manęs serbento krūme. Kelis kartusėjau tikrinti, ar tebėra, tuo pačiu ėjimu apžiūrėdamas visas tris sietuvas. Mosteikinė nelabai gili, šitas krantas lėkštas, tik anas status ir su giliai išgraužta pakriauše, todėl ir negerai, kad pakriaušė anoje pusėje. Anužinė – per gili, kaip aš paskui susirinksiu žuvis į krepšį, kad plaukti dar nemoku? (Išmokys mane kaimo pusvaikiai tikrai kitą vasarą.) Todėl tinkamiausia man bus Juodeikinė. Šioje pusėje, vienoje vietoje, yra šioks toks skardelis, ant jo atsistojęs ir ištrauksiu žiedą, įmesiu granatą, o pats bėgsiu tolyn ir krisiu ant pilvo į žolę prie tokių nedidelių alksniukų. Po sproginimo jau bus galima eiti artyn ir žiūrėti, ar daug žuvų iškilo pilvais į viršų. (180 ž.)

Pagal Romualdą Granauską

Tikrinama trumpųjų ir ilgųjų balsių rašyba žodžio kamiene, sudėtinio sakinio skyryba.

KOJA UŽ RANKĄ DRĄSESNĖ

Bet viskas išėjo ne visai taip, kaip buvau suplanavęs ir numatęs. Jau stovėjau ant to Juodeikinės skardelio, jau kairės rankos smilių buvau įkišęs į žiedą, jau liko tik trūktelti ir sviesti... Man pradėjo drebėti kojos. Užsimerkiau ir taip kurį laiką stovėjau, mintyse sakydamas toms kojoms: „Ko jūs bijot, kai aš pats visai nebijau?“ Nuo tų žodžių jos tartum aprimo, o aš trūktelėjau žiedą, iškėliau ranką su granata aukštyn, ir... Bet ranka nepajudėjo, taip ir liko iškelta, lyg būtų staiga paralyžiuota. „Mesk!.. Mesk!..“ – šaukiau sau iš visų jėgų, nors nebegalėjau pakrutinti net lūpų. Tik atsileido kumščio pirštai, ir granata nukrito man prie pat kojos. Žiūrėjau į ją žinodamas, kad tuoj pat sprogs. Bet mano koja besanti drąsesnė už ranką, ji spyrė į tą granatą, ir aš mačiau, kaip ji ritasi nuo skardelio į vandenį. Ar įkrito – nebemačiau, nes ir pats kritau ant žemės. Dar norėjau užsispausti delnais ausis, bet nebespėjau. Man pasirodė, kad granata sprogo po pat mano pilvu. Nieko nebemačiau ir nebegirdėjau, tiktai neperstojantį spengimą ausyse. Kai šiek tiek atsitokėjau – vis dėlto besąs kažkaip nušliaužęs iki tų alksniukų... (178 ž.)

Pagal Romualdą Granauską

Tikrinama veiksmožodžio formų rašyba, sudėtinio sakinio skyryba.

NENORIU VAIKIŠKŲ KNYGŲ

Per vaikus sužinojau, kad kitame kaimo gale, išvežtųjų Vyšniauskų troboj, atidarė biblioteką. Vienas pirmųjų ten ir prisistačiau. Buvo labai nedrąsu, buvo taip nedrąsu, kad kelis kartus praėjau pro abu jos langus, žiūrinčius čia pat į kelią. Praeinu ir vėl sugrįžtu, praeinu ir vėl sugrįžtu. Net savo mažą atspindį įžiūrėjau stikluose. Bet viduje buvo knygos, kurias galėsiu skaityti, nes juk visą žiemą neisiu į mokyklą.

Biblioteka buvo tuščia, saulėta ir dulkėta. Prie lango, virš stalo, kyšojo didelė kupeta juodų plaukų, tokių juodų ir garbanotų, kokių dar nebuvo matęs. Ir du dideli papai, aptempti languota palaidinukės medžiaga, gulėjo ant stalo priekyje. Tik paskiausiai pamačiau jaunos merginos veidą.

– O!.. – pasakė tas veidas. – Atėjai knygu?.. Dar visai nedaug teatvežė, o vaikiškų neturiu nė vienos.

– Aš nenoriu vaikiškų.

– O!.. – vėl pasakė veidas. – Eik ir pasirink kokią plonesnę.

Plonesnių irgi nenorėjau, visos knygos turėtų būti storos, kad galėtum ilgai skaityti ir skaityti.

Pirmą kartą besidaužančia širdimi atsistoja prie knygų lentynos. Ta viena lentyna čia ir tebuvo, aplink ją liko dar daug kambario. (166 ž.)

Pagal Romualdą Granauską

Tikrinama tiesioginės kalbos skyryba, vientisinio ir sudėtinio sakinio skyryba.

NE VIEN „PONIA BERTULIENĖ“

Kai rašau šiuos kelis žodžius apie brangų bičiulį ir kūrėją, prieš akis ant stalo guli pirma Juozo Grušo knyga, novelių rinkinys „Ponia Bertulienė“. Išleido „Vairo“ bendrovė 1928 m. Kaune. Šiais pageltusiais, kiek trupančiais, anų dienų kvapu dvelkiančiais lakštais rašytojas pradėjo savo ilgą knygų kelią, nuvedusį jį į šiandieninės mūsų dramos viršūnes. Tačiau žviturus jisai patvėrė ir kaip novelistas.

Įdomu buvo vėl skaityti „Ponią Bertulienę“. Ten randi Juozo Grušo kūrybos ištakas — palinkimą į konfliktus ir intrigą, psichologinį lūžį, problemą, teisybės išpažinimą, gyvą ir natūralų dialogą. Istorijas, daug kur kietai realistiškas, paspalvins lyrinis dvelksmas.

Vargiai ir pats Juozas Grušas šiandien norėtų ištisai prisipažinti prie šių savo jaunystės vaizdų ir sapnų: juk ten nuotykis tarpais iššoka iš vagos, intriga perdaug užsukta, atomazgos moralizuojančios ir sentimentalios, vietomis žymu kitų rašytojų pėdsakai.

Kuri iš tų novelių dar knietėtų Juozui Grušui? Aišku, atsakymą duoti galėtų tik jisai. Man pačiam dabar beskaitant, geriausiai pritiko „Aleksiuko piršlybos“. Iš seniau vis dingio jos „Žuvėdrų kerštas“. Tačiau nūnai, nežiūrint novelės lyrinio jautrumo, istorija priminė jau anksčiau girdėtas paskenduoles ir nutolo. (170 ž.)

Pagal Antaną Vaičiulaitį

Tikrinama neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų rašyba, vientisinio sakinio skyryba.

LAIŠKAI TAU

Visad norėjau rašyti tau laiškus. Šiais rėksmingais laikais, kai visi dūdena vienas per kitą, neklausydami pašnekovų, galbūt vienintelis būdas išsakyti yra laiškų rašymas. Laiško niekas nepertrauks, neužginčys, nori nenori turės išklaudyti tavo mintį ligi galo. Seniai taip manau. Visad norėjau rašyti tau laiškus, bet taip ir neišsiunčiau nė vieno. Nors buvau pradėjęs bene šimtą, rašydavau naktimis, kai šeimyna sumigdavo, kartais ligi paryčių. Paskui griūdavau nors valandėlę nusnūsti, sklidiną keisto džiugesio, tačiau rytas, deja, vis būdavo protingesnis už vakarą. Rytą savo skausmingai kurtą laišką sudraskydavau ir išmesdavau, retai kada jis tverdavo ligi popietės. Kartais efekto dėlei sudegindavau. Popierius rangydavosi, anglėdavo, kambaryje pasklisdavo nepakeliamas dvokas. Degdama šratinuko pasta klaikiai užsmirsta. Ne sykį baudžiausi dar naktį, vos parašęs, įmesti laišką į pašto dėžutę, o paskui – kas bus, tebūnie. Bet taip ir neįmečiau nė vieno. Regėdavau prieš akis tavo liesą skeptišką veidą, juste jusdavau smilkstančios tavo lūpų kampe cigaretės dūmą, beveik žinojau, ką tu man atsakysi. Naikinau tuos laiškus, žudžiau savo mintis, nes tu būtum bemat į jas atsišaukęs.

Troškau rašyti tau laiškus, bet nenorėjau gauti atsakymų. (173 ž.)

Pagal Ričardą Gavelį

Tikrinama žodžių rašymas kartu arba skyriumi, sudėtinio sakinio skyryba.

MANO MOKYTOJAS

Šiais skepticizmo laikais retas kuris žmogus turi gyvą Mokytoją. Jauni nenori klausytis senių – ir teisingai daro. Kaip tik seniai sutvėrė visą tą fantasmagoriją, šiandien kukliai vadinamą stagnacijos periodu – tik beprotis ar savižudis galėtų nuoširdžiai jų klausytis, iš jų mokytis. Tačiau jauni nenori klausyti ir kitų jaunų – nebent roko muzikantų. Bet joks roko muzikantas negali būti Mokytojas. Jis gali būti garsiakalbis, gali būti skelbimų lenta – tik ne Mokytojas.

Sako, tikras Mokytojas turi būti tarsi dievas, nuo jo turi sklisti švytėjimas. Nuo tavęs joks švytėjimas nė nemanė sklisti. Būdavai piktas ir negeras, daug kam esi padaręs bloga. Ką beveiksi – kas mums brangus, tas brangus, net jei neša nelemtį. Argi kas nebrangins savo kūno, kad ir visokių negalavimų apnikto? Gali nemėgti jo, tarpais gali net nekęsti, tačiau nebranginti negali. Taip ir Mokytojo gali nemylėti, tarpais netgi nekęsti, bet visad juo tiki. Aš tavimi tikėjau, todėl ir pražuvau. Bet geriau jau pražūtingas tikėjimas, negu išvis jokio.

Ne, aš nesimeldžiau tau, niekad neklausiau tavęs aklai. Nesutikdavau su tavim, trokšdavau su tavim ginčytis, niršdavau ant tavęs, neklausydavau tavęs, tačiau vis vien buvai mano mokytojas.

(178 ž.)

Pagal Ričardą Gavelį

Tikrinama žodžių rašymas kartu arba skyriumi, sudėtinio sakinio skyryba.

Sudėtingesnių užduočių atsakymai

5 KLASĖ

I tema. Pradinių klasių kurso kartojimas

3. Parašykite apskliaustų žodžių reikiamą formą.

Dvynukai dar kartą padėjo **Kastutei** ir **Tantui**, atsisveikino ir susigriebė, kad nenutarė, kam teks lazdelė **keliauninkė**. Negi broliai ją lauš per **pusę**? Negi išdrįs pasiglemžti kuris nors vienas? Jie, ilgai negalvodami, ištiesė **ją** Tantui. Tegul ji apsaugo **dėdę** nuo žmigų, žmagų ir **žmogynų**. O kai Tantas, nuo savo **kelionės** pavargęs, apsistos pas **Kastutę** ar kur, tegul prie tos lazdos pasodinęs pririša jauną **ąžuolėlį**.

4. Raskite schemoms sakinius.

Veiksny + tarinys + papildinys	7	Mažoji Vilė atnešė dovanų.
Aplinkybė + aplinkybė + tarinys	8	Povilas miega.
Tarinys + pažyminy + papildinys	5	Jūros dugne gulėjo kriauklė.
Veiksny + tarinys + pažyminy + papildinys	3	Nusipirkau įdomią knygą.
Pažyminy + aplinkybė + tarinys + veiksnys	6	Ieva ir Goda žaidė pievoje.
Veiksny + veiksnys + tarinys + aplinkybė	9	Ore sklaidėsi paskutiniai vasaros prisiminimai.
Pažyminy + veiksnys + tarinys + papildinys	2	Šiandien Vilniuje prisnigo.
Veiksny + tarinys	1	Mama perskaitė laikraštį.
Aplinkybė + tarinys + pažyminy + pažyminy + veiksnys	10	Mes susitiksime šį šeštadienį.
Veiksny + tarinys + pažyminy + aplinkybė	4	Jis pranešė puikią naujieną!

II tema. Fonetiniai rašybos pagrindai

1. Įrašykite dvibalsius arba balsius.

Šį rytą Juozapėlis nekantriai **laukė** atvykstančių svečių. Tik prabudęs išbėgo į kiemą **žiūrėti**, ar ko nematyti ant vieškelio. Tačiau pakviestas mamos, grįžo trobon. Nusiprausęs atsisto prie stalo. Mama užvirė vandenį ir užmaišė blynų tešlą. O Juozapėlis vis dairėsi pro langelį. Kieme lėtai vaikštinėjo kelios vištos, kudakavo, kapstė žemę. Krūmuose buvo pritūpusių žvirbių, kurie čerškė perduodami kits kitam naujienas. Šunelis, vis dar apsnūdęs, gulėjo prie būdos ir stebėjo mėlyname danguje plaukiančius debesėlius.

3. Suraskite bendrašaknius žodžius. Pasirinkite dvi poras ir parašykite po sakinį.

Bristi + brydė; kurti + kūrenti; gilus + gylis; pykti + pikčiurna; klysti + klaida; mušti + mūšis; apygeris + gerokas.

III tema. Morfologiniai rašybos pagrindai

1. Užpildykite lentelę.

Aną	+	dieną	=	Anądien
Kitą	+	kartą	=	Kitąkart
Kas	+	metas	=	Kasmet
Šį	+	sykį	=	Šįsyk
Tą	+	rytą	=	Tąryt
Kitą	+	dieną	=	Kitądien
Šių	+	metų	=	Šiųmetinis
Šį	+	metą	=	Šįmet

2. Sudarykite sudurtinius žodžius iš žodžių sąrašo. Sukurkite trumpą pasakojimą. Pavartokite kuo daugiau sudurtinių žodžių.

Rugpjūtis, pusseserė, trisdešimt, rugiagėlė, viršukalnė, Kryžkalnis, saulėtekis, vidudienis.

3. Įrašykite praleistas raideles.

1. Šį rytą mus pasitiko šlapdriba. 2. Anksčiau žmonės kepavo duoną krosnyse. 3. Į svečius užsuko Agnė. 4. Smeigtuku pritvirtinau skelbimą. 5. Užsisagstyk paltą! 6. Visi drybsojome pievoje. 7. Eisime į spektaklį „Mergaitė su degtukais“. 8. Užžėlė visas močiutės darželis. 9. Mama primegs man megztinių ir pirštinių. 10. Atbulas traukiausi nuo pikto šuns. 11. Kasdieną keliauju į mokyklą. 12. Kad suzvimbų ausyje! 13. Čia augs ir žaliuos žirniai.

4. Įrašykite praleistas raides. Apsikeiskite su suolo draugu ir ištaisykite klaidas.

Kasu nedidelį daržą
Stengtis dėl gerų draugų
Skačiau įdomią knygą
Švęsti savo gimtadienį
Laukti grįžtančio tėvo
Spręsti sudėtingą uždavinį

Nepažįstu seno profesoriaus
Atostogavau tolimoje Indijoje
Šalą nuogos rankos
Tvarkyti purviną palėpę
Džiaugtis pasiektu tikslu
Siųsti skubų laišką

IV tema. Morfologijos pradmenys

1. Suskirstykite daiktavardžius į atitinkamas lentelės skiltis.

Žmonių pavadinimai	Augalų ir gyvūnų pavadinimai	Gamtos reiškinių pavadinimai	Vietų pavadinimai	Veiksmų pavadinimai	Ypatybių pavadinimai
mergaitė	karklas	lietus	mokykla	juokas	greitis
aktorius	ąžuolas	aušra	karalystė	mankšta	sveikata
choristė	katinas	šlapdriba	slėptuvė	žvilgsnis	gausa

2. Kurie žodžiai rašomi didžiosiomis raidėmis? Pabrauk visus teisingus variantus.

Paukščių Takas, paukščių Takas, Paukščių takas

Lietuvos valstybė, Lietuvos Valstybė

Baltijos Jūra, Baltijos jūra

Kuršių Nerija, Kuršių nerija

Prienų „Žiburio“ gimnazija, Prienų „Žiburio“ Gimnazija, Prienų „žiburio“ gimnazija, Prienų „žiburio“ Gimnazija

Akcinė Bendrovė „Panevėžio Pienas“, akcinė bendrovė „Panevėžio pienas“, akcinė Bendrovė „Panevėžio pienas“

Baltieji rūmai, Baltieji Rūmai

Lietuvos respublikos Seimas, Lietuvos respublikos seimas, Lietuvos Respublikos seimas, Lietuvos Respublikos Seimas

Aušros vartai, Aušros Vartai

Rašytoja Janina Degutytė, rašytoja Janina Degutytė

Seišelių salos, Seišelių Salos

karvė Margė, Karvė Margė

Deivė Medėja, deivė Medėja, deivė medėja

6 KLASĖ

I tema. 5 klasės kurso kartojimas ir gilinimas

5. Sudėkite skyrybos ženklus.

Kieme žaidė Dovydas, Augustas, Silvija, Ligita ir Agnė. Vaikai kartu bėgiojo, šokinėjo, juokėsi. Jų mamos: Aurelija, Daiva ir Simona sėdėjo ant suoliuko ir kalbėjo apie darbą, šaltus rytus, miesto centre veikiančią kavinę, artėjančius prezidento rinkimus, buitį... Tokie pokalbiai būdavo reti, tačiau linksmi, nuoširdūs ir labai laukiami. Vaikai kartais net nustodavo žaisti ir stebėdavo savo mamas, kaip jos tyliai, ramiai, džiaugsmingai šnekučiuodavosi, dalindavosi savo mintimis ir nejučiomis tapdavo pačiomis geriausiomis, visai to nepastebėdamos.

II tema. Tarptautiniai žodžiai

3. Įrašykite praleistas raides.

1. Rugsėjo 1-ąją mokiniai dažniausiai mokytojams dovanoja gladioles. 2. Pagaliau pražydo ievos. 3. Pasveikinti jubilato Kristijono susirinko visa šeima. 4. Mama virė šampinionų sriubą. 5. Briliantais nusagstytas čempiono medalis. 6. Jie greit išvyks į saulėtąją Maljorką ir ten pristatys savo premjerinį spektaklį. 7. Kai pasidaro silpna, reikia pauostyti amoniako. 8. Vėl rašėme testą iš biologijos ir sociologijos. 9. Buvo gražus oras, o ėmė ir subjuro. 10. Danguje sužibo milijonas žvaigždžių, o salėje suskambo švelnūs fortepijono garsai.

5. Priskirkite žodžius tinkamai taisyklei.

J nerašoma			J rašoma				
Prieš dvibalsį ie	Po balsio prieš nelietuvišką priesagą	Po balsio i po trumpojo o ir kitų balsių	Šaknies pradžioje po b, p	Prieš lietuviškas priesagas ir galūnes	Po balsio i prieš ilgąjį o	Tarp priebalsio ir balsio	Tarp balsių (išskyrus atvejus su i)
Ietis Ieva Iena Suieškoti	Heroizmas Archaika	Akvariumas Čempionatas Biblioteka Kioskas Melionas Abiturientas	Bjaurybė Spjauti Subjuro Pjūklas	Muziejinis Deferencijuoti Idėjinis Kopija	Fortepijonas Kristijonas Zakristijonas Milijonas	Vinjetė Monsinjoras Karjera Premjera	Kajutė Majoras Ajerai Rajonas

7 KLASĖ

I tema. 6 klasės kurso kartojimas ir gilinimas

4. Padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

Kintas nenoromis atsitraukia nuo kamieno, paseka mergaitės žvilgsnį, tikėdamasis išvysti patėvį. Bet pamato dvi kates. Viena stambesnė, kita smulkesnė, anoji kvyklė nuo beržo. Abi lyg eina, lyg neina, / – nesuprasi. Didžioji pasidairo, prisiglaudžia šonu prie mažosios ir stumteli priekin. Ši žengteli vieną žingsnelį ir sustoja kaip įbesta. Didžioji perbraukia ūsais jai per žandą lyg padrąsindama, mažoji kilsteli leteną, žengs, bet nė krust. Didžioji vėl stumteli šonu, vėl vienas žingsnelis...

II tema. Kirčiavimo pagrindai

2. Paryškintus žodžius įrašykite į tinkamą lentelės skiltį ir sukirčiuokite.

<i>Kirčiuotas skiemo trumpas, nes jo pagrindą sudaro trumpasis balsis</i>	<i>Kirčiuotas skiemo ilgas, nes jo pagrindą sudaro ilgas balsis a arba e</i>	<i>Kirčiuotas skiemo ilgas, nes jo pagrindą sudaro dvigarsis, jo priegaidė tvirtapradė</i>	<i>Kirčiuotas skiemo ilgas, nes jo pagrindą sudaro dvigarsis, jo priegaidė tvirtagalė</i>
Lijo	gražų	auksu	paukščiai
Gijų	sapną	smilgų	palinkusių
Dideli	burkavo	margas	balandžiai

IV tema. Giliname skyrybos žinias

1. Pabraukite vienaarūšes sakinio dalis, padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

Pro šalį praslenka keistas įrengimas – žema(,) triratė karietaitė, puošta gėlėmis, spalvotų lempučių girliandomis, vėliavėlėmis. Joje po gausiai smilkstančiu bei švytinčiu altorėliu pusiaugula tyso oranžiniais(,) šventojo drabužiais apsirengęs, amuletais apsikarstęs ilgaplaukis, žilabarzdis žmogus ir mina pedalus.

2. Sudėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

1. Vaikystėje mus siejo artima bičiulystė, bet iš tikrųjų aš nedaug ką žinojau apie savo draugą. (A. E. P.)

2. Aš prisiglaudžiu prie dėdės kojų, nes nenoriu matyti mėnulio, skubančio su mumis ežero vandenyje. (L. D.)

3. Pro lietaus šniokštimą joks garsas neprasibrauna, nosį suka pūvančių rąstų ir nuodėgulių tvaikas, iš visų pusių smelkiasi gliti drėgmė. (V. Ž.)

4. Pirmiausia įėjo į koridorių, apžiūrėjo visus aukštus ir staiga pamatė praviras vieno buto duris; ji pati nežino, kodėl jas stumtelėjo ir įslinko vidun. (B. V.)

5. Jo rankos sakuotos, plaukai suveltai, veidas išmargintas, tačiau jis visas spindėjo, kaip nuo stiklo šukės atitrūkęs saulės zuikutis. (V. P.)

8 klasė

I tema. 7 klasės kurso kartojimas ir gilinimas

2. Įrašykite paleistas raides ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus. Paryškintus žodžius išnagrinėkite žodžio dalimis.

Po keleto valandėlių į kiemą išeis ištįsęs paauglys Juzukas, labai mėgstantis skaityti astronomines knygas ir **vaizduotis** beribes galaktikas; išeis su dėde Konstantu į kiemą. „Koks speigas“, – pasakys **senyvas** suklususiu veidu vyras(,) apveddamas akimis žvaigždynus. Jų milijardai ten, ir visos didumo sulig saule, pagalvos Juzukas.

Viena žvaigždė pralėks pro kitas, skaisčiai sudegdama. Ir lyg tolimas koks **griausmas** pasigirs galaktikose. „Gal ir tiesa, kad kiekvienas žmogus turi savo žvaigždę“, – pasakys Konstantas. Kokie niekai, pagalvos Juzukas. Jų ten milijardų milijardai, ir šviesa eina prie mūsų **tūkstančius šimtmečių**. Jos visos begalę kartų didesnės už Žemę. Per didelę prabangą žmogui, (–) mažam padarėliui, (–) turėti tokį **šviesulį**. Jeigu jos būtų tokios kaip mums atrodo, dar suprasčiau, – pagalvos Juzukas(,) čiupinėdamas kišenėje gulintį lėšį.

5. Parašykite trūkstamus skyrybos ženklus.

Kai pamotė atėmė tą lėšį, paslapčiomis jis išsitraukė astronomijos knygą ir ėmė skaityti: bandė įsivaizduoti, kokia milžiniška mūsų saulė ir kitos žvaigždės, nutolusios per milijardus šviesmečių. Kada nors jam bus leista žvilgtelėti į saulę pro teleskopus ir jis pamatys ugninę saulės karūną bei protuberancus, pamatys priartėjančius ir nutolstančius žvaigždynus, bet vargu, ar tie teleskopai pasakys, ką jautė karštai jį mylinti močiutė, gulėjusi prie žemo švytinčiomis sniego dulkėmis apnešto langelio.

IV tema. Sudėtingesni skyrybos atvejai

1. Įrašykite praleistas raides ir padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

Aš dabar turiu laiko ir noro atsiminti motinos pasakas, nors aš ne ištiesai suprantu ąžuolo kalbą. Bet aš norėčiau tai kartoti ir kartoti, nes tai man duoda drąsos ir aš nebijau stovėti šioje miško aikštelėje, kur kiekvieną akimirką gali pasirodyti Miškinis ir paleisti savo pilkas miglas.

Betgi aš negaliu taip stovėti ir tik pasakomis verstis, nes ką pasakys dėdė Augustas, kai aš apreišiu, jog prapuolė arklys, jog stovėjau ir bijojau sušukti, nes girioje šūkaujantiems ir vilkas, ir Miškinis visokių eibių pridaro.

9 KLASĖ

Gramatikos įgūdžių tvirtinimas

6. Įrašykite praleistas raides.

Todėl G. Beresnevičiaus žinojimas buvo daugiau „samsariškas“ ir „vijokliškas“, horizontalus ir panoramiškas, besidriekiantis begalinėmis asociacijomis į begalinius kontekstus, o ne vertikalus ir užsidarantis, išnykstantis gelmėje. Pvz., A. Šliogeris į tą gelmę keliauja su kiekvienu nauju savo tekstu, ir jo balsas darosi vis tolimesnis, tylesnis. G. Beresnevičius – atvirkščiai, buvo vis garsesnis ir žinomesnis. Tai asociatyvaus mąstymo talentas, iš čia ir jo begalinio kūrybingumo paslaptis. Ypač eseistikos, – pradėjęs nuo vienos minties jis galėjo ją tęsti kaip panorėjęs, bet kuria kryptimi – kaip tas minėtas vijoklis. Jo eseistika liejosi kaip iš gausybės rago, nors jos episteminis modelis, jos rėmai likdavo tokie patys, todėl jo tekstai kartais darydavo monotonijos išpūdį. Jis rašydavo apie mūsų gyvenimo reiškinius vis kitokiomis metaforomis, bet minties matrica iš esmės likdavo nepakitusi.

7. Sudarykite taisyklingus žodžių junginius.

Vargau dėl tavęs, bristi per upelį, dreba nuo šalčio, nusekė paskui jį, pasidalijo po obuolį, nuklydome ligi ežero, atsistok po stogu, plepėjo su nepažįstamuoju, spoksojo pro langą, sustojo ties vartais.

8. Raskite žodį, kuris tinka abiem junginiams.

1. Seks
2. Dera
3. Burdavo
4. Kasą
5. Vijo

18. Iš suskliaustųjų veiksmažodžių sudarykite dalyvių formas.

Tas namas tebestovi ir šiandien. Tik jo numeris kitas ir baltos emaliuotos metalinės lentelės prie paradinių durų, **skelbiančios** (skelbti), kuriom valandom priima gydytojas, jau penkiasdešimt metų nebėra. Namas triaukštis, mūrinis, su erkeriu, su bokšteliu, gatvės, **sukančios** (sukti) ir **kylančios** (kilti) į kalną, kampe. Viena jo siena belangė, visa **apaugusi** (apaugti) milžinišku vijokliu, pilnu **čiulbančių** (čiulbėti) paukščių, daugiausia žvirblių. Tik balandžių nebuvo. Girdėjau, kad namą pasistatė viengungiai amerikoniai – brolis ir sesuo. Visi šeši jo butai buvo **nuomojami** (nuomoti). Prieš karą keliuose butuose gyveno ir tragiško likimo žydų šeimos, bet aš apie tai jau nieko nežinau, o pasiklausti seniai nebėra kieno. O vietovė kalvota. Čia pat kyla didingi Žemaičių laiptai iš granito. Kiek aukščiau – statūs Dzūkų laiptai. Tuoj už gatvės posūkio atsiveria erdvės, žaliomis kalvomis **įrėminti** (įrėminti) irgi granitiniai Kauko laiptai, turbūt gražiausi gatvės laiptai pasauly. O jeigu pasuksi į kitą pusę – į Putvinskio gatvę, ten rasi medinius paslaptinius Aušros Tako laiptus, o dar toliau laiptus, virš kurių stūkso **nebaigta** (nebaigti) statyti Prisikėlimo bažnyčia. Visi jie vedė aukštyn, tik aukštyn. Į dangaus begalybę, į pasaką kopė laiptais ir karalaitė dideliam Kazio Šimonio paveiksle, **kabojusiame** (kaboti) mūsų salone. Sykį žiemą važiauvau pro tą vaikystės namą autobusiuku su kolegom rašytojais, **atvykusiais** (atvykti) į literatūrinį renginį Kaune, ir kai mašina, **nusileidusi** (nusileisti) Žemaičių gatve, staiga pasuko, kažkas pasakė: „Kaip Gruzijoje“. O tada gatvėse mašinų būdavo labai mažai, ir mes leisdavomės apsnigta Žemaičių gatve rogutėmis, – daugybė vaikų, ilgiausia rogių vilkstinė.

10 KLASĖ

5–9 klasių kurso kartojimas

2. Raskite neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas.

Pasigirti, davusi, paminėta, pažymėta, mokėta, įkurta, atsidėkodami, rinkę, išmūriję, primindama.

3. Raskite neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas.

Aiškinantis, būtina, prisiminti, krykštaudami, atliekamą, matyt, galima, užtikti, įvykusioje, dalyvavę.

8. Kur reikia, padėkite skyrybos ženklus.

Visad norėjau rašyti tau laiškus. Šiais reksmingais laikais, kai visi dūdena vienas per kitą, neklausydami pašnekovų, galbūt vienintelis būdas išsakyti yra laiškų rašymas. Laiško niekas

nepertrauks, neužginčys, nori nenori turės išklausti tavo mintį ligi galo. Seniai taip manau. Visad norėjau rašyti tau laiškus, bet taip ir neišsiunčiau nė vieno. Nors buvau pradėjęs bene šimtą, rašydavau naktimis, kai šeimyna sumigdavo, kartais ligi paryčių. Paskui griūdavau nors valandėlę nusnūsti, sklidinas keisto džiugesio, tačiau rytas, deja, vis būdavo protingesnis už vakarą. Ry tą savo skausmingai kurtą laišką sudraskydavau ir išmesdavau, retai kada jis tverdavo ligi popietės. Kartais efekto dėlei sudegindavau. Popierius rangydavosi, anglėdavo, kambaryje pasklisdavo nepakeliamas dvokas. Degdama šratinuko pasta klaikiai užsmirsta.

9. Sudarykite taisyklingus žodžių junginius.

Nespėti dėl nelaimės, pasak išminčiaus, priklauso nuo situacijos, suspėti per savaitę, sustingti iš netikėtumo, stovėti abipus plento, judėti tikslo link, neišmukti be pagalbos, bėgti išilgai kelio, užaugo sulig stogu.

10. Sudarykite taisyklingus žodžių junginius.

Triukšmauta anapus tvoros, apsistojo arti miško, išlindo kiaurai duobės, sekė paskui dviratininką, nekovosiu prieš savuosius, užėiga šalia kelio, atsistojo tarp mūsų, draugo dėka išmokau, neskubėk pirma vyresniųjų, nudūmė miesto link.

17. Sudėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

Žmonės yra gerokai liūdnesni nei atrodo. Tie žmonės, jie stengiasi. Jie stengiasi atrodyti visokie – linksmi, nerūpestingi, susimąstę, graužiami tragiškų aistrų ir nenugalimų ydų. Kai kurie jų daro tai talentingai, kiti – mažiau; dar kiti, nuskriausti svarbiausios iš mūzų, Melpomenės, atrodo it traukulių ištiktos marionetės. Tačiau jei reikėtų parašyti ką nors tikro apie žmones; iškalti akmenyje dantiraščiu, tikintis, jog apsisukus didžiajam ratui dar bus kas nors, kam trūks plyš prireiktų istorijos, reikėtų parašyti: žmonės yra gerokai liūdnesni nei atrodo.

Jūsų žmona, bičiuli, būsima našlė. Nešiokite gedulą.

18. Ištaisykite skyrybos klaidas (padėkite trūkstamus ženklus arba išbraukite perteklinius).

Nebežinau, kur dingsta laikas, kur viskas prapuola. O aš keliauju tolimiausiais horizontais savo išsvajotojo pasaulio. Kitiems jis keistas, bet man jame be galo gera. Siela(,) net juokiasi iš laimės.

Koks aš dėkingas Tau, kad Tu esi! Kad Tavo akys iš dangaus man spinduliuoja. Kad Tavo delnai tartum du baltieji debesėliai(,) laimina upes ir vieškelius. Koks aš dėkingas Tau, kad Tu esi!

Žvejojau aš ir broliai sidabrinį rytmetį. Matau – atplaukia valtys lyg stebuklas – pilna brangakmenių ir tu tarp jų spindėdama. Dabar mes plauksim jau kartu vienoje valtyje anapus horizonto, kur didelė šviesi tylą ir baltuose žieduose užmigusi varpų auksinių muzika. Kur ta banga, kuri kadaise nešė tavo deimantinę valtį į mano krantą?

Literatūra

- Gintaras Beresnevičius. Keli patarimai ir pasergėjimai. *Keturi vėjai*, 1991, Nr. 5.
- Jonas Biliūnas. *Lazda*. Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1959.
- Kazys Boruta. *Jurgio Paketurio klajonės*. Vilnius: Vaga, 1972.
- Algimantas Čekuolis. *Staigmenos ir kiti žinomi dalykai*. Vilnius: Alma littera, 2011.
- Rimantas Černiauskas. *Jūra yra sūri*. Vilnius: Vyturys, 1997.
- Vladas Dautartas. *Žydrieji Jungos*. Vilnius: Vaga, 1972.
- Liudas Dovydėnas. *Naktys Karališkiuose*. Vilnius: Vyturys, 1992.
- Antoine de Saint-Exupery. *Mažasis princas*. Vilnius: Alma littera, 2011.
- Ričardas Gavelis. *Jauno žmogaus memuarai*. Vilnius: Tyto alba, 2007.
- Sigitas Geda. *Baltoji varnelė*. Vilnius: Alma littera, 2000.
- Marija Gimbutienė. *Laimos palytėta*, sudarė Austėja Ikamaitė. Vilnius: Scena, 2002.
- Gintaras Grajauskas. *Iš klausos: esė*. Vilnius: Vaga, 2002.
- Romualdas Granauskas. *Šventųjų gyvenimai*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2013.
- Romualdas Granauskas. *Trečias gyvenimas*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014.
- Wilhelm Hauff. *Haufo pasakos*. Vilnius: Alma littera, 2007.
- Iš M. K. Čiurlionio laiškų Sofijai. *XXI amžius*, 2008, Nr. 87 (1680).
- Jurga Ivanauskaitė. *Kelionė į Šambalą*. Vilnius: Tyto alba, 1997.
- Jurga Ivanauskaitė. *Kelionių alchemija*. Vilnius: Tyto alba, 2009.
- Jurga Ivanauskaitė. *Prarasta pažadėtoji žemė*. Tyto alba, 1999.
- Eglė Kačkutė. Sofija Čiurlionienė-Kymantaitė Ženevoje. *Lietuvos rašytojų sąjungos mėnraštis „Metai“*, 2009, Nr. 4.
- Rimantas Marčėnas. *Sosto papėdėje*. Vilnius: Alma littera, 2009.
- Linas V. Medelis. Amžinasis Vydūnas. *Alkas*, 2012-09-30.
- Vincas Mykolaitis-Putinas. *Langas*. Vilnius: Vaga, 1966.
- Gendrutis Morkūnas. *Vasara su katšuniu*. Vilnius: Tyto alba, 2005.
- Edgar Allan Poe. *Raudonosios mirties kaukė*. Vilnius: Alma littera, 2006.
- Vytautas Račickas. *Jos vardas Nippė*. Vilnius: V. Račickas, 2002.
- Bronius Radzevičius. *Link Debesijos*. Vilnius: Vaga, 1984.
- Vytautas Račickas. *Zuika padūkėlis*. Vilnius: V. Račickas, 2011.
- Algirdas Sabaliauskas. *Iš kur jie*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 1994.
- Kazys Saja. *Būrimas obuolio sėklom*. Vilnius: Mažasis vytyrys, 2001.
- Kazys Saja. *...kurio nieks nemylėjo*. Vilnius: Alma littera, 2008.
- Regimantas Tamošaitis. Gintaro Beresnevičiaus gyvenimo tekstas. *Žurnalas „Metai“*, Vilnius, 2006, Nr. 10.
- Petras Tarasienka. *Perkūno šventykloje*. Vilnius: Pradai, 1994.
- Mark Twain. *Tomo Sojerio nuotyčiai*. Vilnius: Alma littera, 2007.
- Antanas Vaičiulaitis. *Pasakos*. Vilnius: Vyturys, 1989.
- Antanas Vaičiulaitis. *J. Grušo novelė*. Aidai, 1971.
- Judita Vaičiūnaitė. *Vaikystės veidrodis*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2009.
- Bitė Vilimaitė. *Papartynų saulė*. Vilnius: Tyto alba, 2002.
- Vytautė Žilinskaitė. *Kintas*. Vilnius: Alma littera, 2006.
- Vytautė Žilinskaitė. *Nebijokė*. Vilnius: Vaga, 2000.
- Justinas Žilinskas. *Gugis – girių kaukas ir žmonių draugas*. Vilnius: Tyto alba, 2006.